

ŽELEZAR

TEDENIK - GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SŽ ŽELEZARNE JESENICE

JESENICE, DNE 9. NOVEMBRA 1978

ŠTEVILKA: 43., LETO: XXVII

Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstdnevnik in od 1. januarja 1962 kot teden. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl - Naslov: Uredništvo Železarja, SŽ - Železarna Jesenice. Številki internih telefonov: urednik 483, administracija 484. Tisk: GP Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju št. 421/1-72

KOMUNISTI O IZPOLNJEVANJU PLANSKIH NALOG IN ODNOSIH MED TOZD IN V ŽELEZARNI

V drugi polovici oktobra je bila razširjena seja občinskega komiteja zveze komunistov Jesenice, kateri so prisostvovali tudi vodje temeljnih organizacij združenega dela in člani poslovnega odbora Železarne - člani zveze komunistov, seje pa se je udeležil tudi sekretar medobčinskega sveta ZKS Zdravko Krvina. Na seji, ki je ena izmed oblik delovanja komiteja, je bilo v razpravi vprašanje uresničevanja planskih nalog in odnosi med TOZD v delovni organizaciji Železarne. Osnovni namen seje je bil oceniti skupne napore za doseganje večjih in kvalitetnejših proizvodnih rezultatov, samoupravnih odnosov in odgovornost komunistov na vodilnih delovnih mestih.

V uvodni informaciji, ki so jo poslali že z vabilom in ki jo je pripravil član poslovnega odbora Železarne Boris Bregant, so obrazložili proizvodni in poslovni rezultati, ki so jih dosegli posamezne temeljne orga-

nizacije, oziroma Železarna kot celota v osmih mesecih letos. Pri tem je posebna pozornost namenjena obratom oziroma temeljnim organizacijam, ki permanentno ne dosegajo planskih nalog in med katere sodijo

elektrojeklarna, valjarna žice in TOZD Hladna valjarna Bela. Značilnost za elektrojeklarno je skoraj v zakonitem približno triodstotnem padanju obsega mesečne proizvodnje. Če se bo to stanje nadaljevalo, je rečeno v informaciji, ne bo moč doseči letošnjega kvalitativnega programa, še manj pa v prihodnjem letu. Vzroki za tako stanje so v vse manjši vzdržnosti peči in pogostnih večjih ali manjših popravilih ter vmesnih popravilih peči, kar je lahko posledica slabše kvalitete ognjeodporne obloge ob vse zahtevnejšem programu, lahko pa tudi v drugačnih pogojih dela, ki se odražajo v trajanju posameznih faz izdelave jekla, od priprave vložka do vlivanja v kokile. Na to vprašanje bo lahko dala odgovor le podrobna analiza in primerjava doseženih parametrov v primerjavi s podatki iz preteklih let. Tovrstne analize in razgovori so v teku.

Informacija pa seveda ne izključuje drugih možnih vzrokov manjše proizvodnje in njenega stalnega

(Nadaljevanje na 2. strani)

CELOTNI PRIHODEK V DEVETIH MESECIH IN NJEGOVA DELITEV

Družbeni plan eksterne realizacije za letošnje obdobje je znašal 345.860 ton v vrednosti 3.551.961.636 din s povprečno ceno 10.270 din za tono. Dejansko smo v prvih devetih mesecih letošnjega leta prodali 330.324 ton proizvodov, pri čemer je bila skupna vrednost prodaje osnovne dejavnosti 3.668.545.908 din pri povprečni prodajni ceni 11.106 din za tono.

Če primerjamo podatke z lanskim letom, potem vidimo, da smo v istem obdobju lani prodali 291.789 ton v vrednosti 2.806.4 milij. din in dosegli pri tem povprečno ceno 9.618 din za tono. Se vedno pa smo v zaostanku v odnosu na plan za 15.536 ton oz. 4,5 %, medtem ko je prodaja po vrednosti višja za 116 milij. din, oziroma za 3,3 %.

In še podatek o povprečni višini mesečne prodaje, ki je bila v letošnjem letu 407.616.212 din, v letu 1977 pa 311.826.578 din, kar pomeni v povprečju za 95.789.634 din večji izrček. Večino naših izdelkov smo prodali na domačem tržišču, del pa

(Nadaljevanje na 2. strani)

ANALIZA CPSI O INFORMACIJSKIH PROCESIH V ŽELEZARNI

Vsak delavec ima v okviru dogovorjenih norm pravico odločati o delitvi ustvarjene vrednosti in s tem o pogojih svojega dela in življenja, bodisi neposredno ali prek delegatov, ki jih voli v različne organe. To pa postavlja zahtevo, da je popolno in razumljivo obveščen o vseh bistvenih vprašanjih, ki se nanašajo na ustvarjanje in delitev vrednosti, torej reden in pravočasen pretok informacij od virov, kjer te informacije nastajajo, da njega in prenašanje njegovih opredelitev in stališč na različne ravni dogovarjanja in odločanja. V bistvu torej to predpostavlja določen, stalen postopek izdelave in prenosa informacij med vsemi subjekti, ki so udeleženi pri ustvarjanju, dogovarjanju in delitvi vrednosti.

Načela tega postopka so opredeljena v zakonu o združenem delu, bolj podrobno pa tudi v internih samoupravnih aktih organizacije združenega dela in temeljnih organizacij. V členih 546 in 547 zakona o združenem delu so ta načela opredeljena takole:

»Organi organizacije združenega dela morajo zagotoviti redno, pravočasno, resnično in popolno ter po vsebini in obliki dostopno obveščanje delavcev o celotnem poslovanju, njenem materialno finančnem stanju, pridobivanju in delitvi dohodka, uporabi sredstev in rezultatih, doseženih z združevanjem sredstev iz minulega dela v vseh oblikah združevanja dela in sredstev, o pripravah na splošni ljudski odpor in

(Nadaljevanje na 9. strani)

REALIZACIJA FINANČNEGA PLANA OBČINSKE ZDRAVSTVENE SKUPNOSTI V PRVIH DEVETIH MESECIH

Skupni dohodki v regiji so bili v devetih mesecih realizirani v višini 70,1 % v odnosu na letni plan. Stanje ni najbolj ugodno, ko gledamo indeksi, ki je za skoraj pet odstotkov nižji od dinamike. Vendar pa je treba poudariti, da se še vedno kaže, razen pri Jesenicah, vpliv nizkih prispevnih stopenj v prvem polletju.

Realizacija dohodkov v mesecih julij, avgust in september je višja od mesečne dinamike in v naslednjih

(Nadaljevanje na 8. strani)

V PETEK SEJA DELAVSKEGA SVETA

Predsednik Jože Ulčar jutri v petek, 10. novembra, sklicuje 13. sejo delavskega sveta Železarne, na kateri bodo poleg pregleda izvrševanja sklepov zadnje seje, ugotovitev, imenovanj in poročil odborov, obravnavali:

- poslovno poročilo za prvih devet mesecev, ki so ga delegati prejeli že ob koncu prejšnjega meseca,

- predlog smernic za plan Železarne za leto 1979, ki je bil objavljen v 39. številki Železarja, 12. oktobra,

- poročilo odbora za uresničevanje zakona o združenem delu,

- dogovor o delitvi dela med člani poslovnega odbora Železarne, za kar so delegati tudi že prejeli gradivo.

KOP KRANJ POJASNUJE

V vašem tovarniškem glasilu ŽELEZAR ste objavili članek pod naslovom Z GRADBIŠČA KONTILIVA. K tej informaciji želimo dodati nekaj pojasnil, ker po vsej verjetnosti avtor članka S. F. ni seznanjen z vsemi problemi, ki so se pri gradnji objekta pojavljali.

Res je, da smo se pogodbeno obvezali, da bomo dela izvršena 31. avgusta, res pa je tudi, da za kršitev te obveze nismo krivi samo mi (KOP), ampak tudi izvajalci del pred nami, saj smo pred vsakim pričetkom del morali čakati predhodnega izvajalca, to pomeni, da so z delom kasnili že izvajalci del pred nami.

Odgovornim na gradbišču je znano, da smo krovna dela opravili takoj po končanem delu pleskarstva Ptuj, torej takoj ko je bilo to mogoče.

V zvezi z deli na fasadi, ki so trenutno najbolj pereč problem pa moramo povedati, da smo večkrat urgirali pri izvajalcih izgradnje betonskega parapeta, katerega izvajalec je bil SGP GRADIS. Vse dokler to delo ni bilo opravljeno, nismo mogli pričeti z deli na fasadi, katera izvajamo

s pomočjo fasadnega dvigala, tega pa pred izgradnjo betonskega parapeta nismo mogli montirati. Dne 6. oktobra so bila ta dela delno gotova in smo še isti dan pričeli z montažo fasadnega dvigala. Po opravljeni montaži smo morali počakati še na ustrezno obratovalno dovoljenje - varstveni test od strani pristojnih služb, nato pa smo takoj pričeli z montažo fasade.

Trudili se bomo, da bodo ta dela zaključena v čimkrajšem roku.

S tem želimo povedati piscu članka, da sprejmemo vsako kritiko samo, da je le ta tehtna in ne enostranska.

KOVINSKO PODJETJE KRANJ
vodja operative - tehnolog:
Ivan Pogačnik

Sodelavec pri čiščenju odlitka v livarni

PRED VOLITVAMI V KRAJEVNE SKUPNOSTI IN KONFERENCE SZDL

Te dni se že v vseh krajevnih skupnostih jeseniške občine intenzivno pripravljamo na izvedbo volitev v samoupravne organe krajevnih skupnosti in na izvedbo volitev v organizacijah Socialistične zveze delovnega ljudstva. Nedvomno gre ob tem za veliko politično dejanje - za nadaljno ustavno krepitev krajevnih skupnosti kot temeljnih samoupravnih skupnosti v naši socialistični demokraciji in za nadaljno krepitev Socialistične zveze delovnega ljudstva kot fronte vseh organiziranih subjektivnih sil in demokratične zveze vseh samoupravno opredeljenih delovnih ljudi in občanov, ne glede na njihovo posebno ideološko opredelitev. Etapa pri uresničevanju teh ciljev pa so tudi volitve, ki so pred nami, oziroma skrbne kadrovske priprave ter intenzivna politična aktivnost, ki se ne bi smela omejiti zgolj na kandidacijske konference.

Čas kadrovskih in drugih priprav na volitve pa mora pomeniti tudi kritično in samokritično presojo, kako daleč smo v posameznih krajevnih skupnostih prišli pri uresničevanju ustavno zasnovanih krajevnih skupnosti in kako se uveljavlja socialistična zveza kot organizacija množic in najširših socialističnih družbenih sil. Seveda bodo pri tem rezultati v posameznih krajevnih skupnostih zelo različni, odvisno od tega kako so v konkretnih sredinah dojeli ustavno preobrazbo krajevnih skupnosti, oziroma od tega, koliko je bil angažiran celotni subjektivni faktor socialistične družbe z zvezo komunistov na čelu v posameznih krajevnih skupnostih, oziroma od tega koliko je socialistična zveza uspela frontno delovati v smislu njene ustavne vloge v naši socialistični demokraciji.

Prav gotovo pa bo potrebno ta čas izkoristiti tudi za razmišljanje o tem, kako krajevne skupnosti tesneje povezovati z delavci v temeljnih organizacijah združenega dela, samoupravnimi interesnimi skupnostmi in drugimi družbenimi subjekti, da bi skupno programirali in ustvarjali materialno osnovo za nadaljnji razvoj krajevnih skupnosti. Kajti le tako bo mogoče usklajeno in učinkovito reševati skupne interese in potrebe na področju stanovanjske politike, splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite, komunalnih vprašanj, zdravstva, družbene skrbi za otroke, socialnega varstva, kulture, izobraževanja, telesne kulture in rekreacije, varstva okolja in druge. Dogovarjati pa se bo tudi potrebno o večjem medsebojnem sodelovanju krajevnih skupnosti, ker le tako bo moč hitreje in učinkoviteje reševati vprašanja skupnega interesa delovnih ljudi, občanov in njihovih družin v občini.

Torej, priprave na decembrske volitve v krajevnih skupnostih naj bodo tudi delovni dogovori o nadaljnjem razvoju le-teh kot temeljnih samoupravnih celic naše socialistične samoupravne družbe.

SE ŠE BOJIMO INJEKCIJE?

V prihodnjih dneh bo po urniku, ki ga bomo objavili tudi v našem glasilu, v Železarni cepljenje proti gripi, ki je najučinkovitejše sredstvo proti tej bolezni, ki se lahko razširi v epidemijo z grozotnimi posledicami. Nekaj podatkov in nasvetov v zvezi z influenco vam posreduje dr. Branimir Čeh.

Sprejemljivost za influenco je splošna. Prenaša se s kužnimi kaplami iz naših ust in nosu. Širi se z isto hitrostjo, kakor jo ima današnji promet. Kratko obdobje med okužbo in izbruhom bolezni - inkubacijska doba - in močna kužnost bolnika podpirata eksplozivno širjenje epidemije. Odpornost za gripo je kratkotrajna.

Virus tipa A najdemo v večjih epidemijah, infekt s tipom B pa povzroča bolj sporadične - občasne primere. Največ sporadičnih primerov influence dobimo v hladnih zimskih

dneh. Tudi epidemije se držijo tega letnega časa, le pandemije se širijo ne glede na letni čas.

Odpornost pred eno gripo nas ne varuje pred drugo. Tako lahko zbolijo nekdo, ki je pred kratkim prebolel eno vrsto influence, po kratkem presledku za drugo. Kake imunosti med posameznimi vrstami ni.

Virus napade predvsem površino sluznice od nosu do pljučnih mešičkov. Ta razpade in se lušči. Stene pljučnih mešičkov se zadebelijo in v

(Nadaljevanje na 2. strani)

KOMUNISTI O IZPOLNJEVANJU PLANSKIH NALOG ...

(Nadaljevanje s 1. strani)

padanja, ki nastopajo kot posledica vodenja proizvodnje in neuresničenih dohodkovnih odnosov ter nagrajevanja po kvaliteti izvršenega dela. Nedvomno ima na vse te negativne pojave določen vpliv tudi prehod na zahtevnejši proizvodni program, ki pa bi ga z urejenimi dohodkovnimi odnosi lahko hitreje premostili.

V nadaljevanju informacija navaja težave, ki so jih prek vsega leta imeli na ogrevni peči v valjarni žice. Rekonstrukcija, ki naj bi prinesla večjo proizvodnjo in lažje delo, je v glavnem zaključena. Pojavila pa so se nepredvidene težave na elektro in mehanski opremi. Kombinacija domače elektro in uvožene mehanske opreme se ni pokazala kot najboljša, k temu pa so se pridružile še težave z obzidavo peči. Stanje se sicer občasno izboljša in z izvedenim remontom v septembru pričakujejo normalizacijo ob koncu leta 1978, s čemer bo dana možnost realizacije plana v letu 1979. Seveda pa bo potrebno poleg enkratnih akcij za izboljšanje obratovalne pripravljenosti naprav, tudi stalno kvalitetno vzdrževanje in rokovanje z napravami.

V TOZD Hladna valjarna Bela so letos le trikrat dosegli preko 90 % planiranih količin proizvodnje in sicer v januarju 98,8 %, v juniju 90,6 % in v avgustu 96,4 %, medtem ko je bila v marcu dosežena le s 70,6 % in v juliju s 77,4 %. Vzroki za to so obravnavani v tedenskih analizah, mesečnih poročilih in sanacijskem programu. Kot glavni vzroki se navajajo pomanjkanje vložnega materiala, nepravilnost naprav, pomanjkanje ustreznih kadrov in neprimerna organizacija. Tudi analize kažejo, da zaradi nedoseganja plana v elektrojeklarni in občasnih izpadov za valjarni štekel, ni vselej zadostnih zalog dinamov trakov, kar povzroča prekinitev delovnega procesa v hladni valjarni Bela. Vendar pa je istočasno vselej na voljo vložek drugih, tako imenovanih slabših kvalitete. Verjetno pa še ni bilo storjeno vse pri izbiranju ustreznih kombinacij, ki bi vsaj delno zadovoljevale tržišče in istočasno omogočale večjo proizvodnjo. Tudi obratovalna pripravljenost naprav bi bila lahko ob enotnejši akciji boljša. Ustrezno kadrovanje znotraj temeljne organizacije pa bi lahko bistveno vplivalo na zmanjšanje fluktuacije in izboljšanje kadrovske sestave zaposlenih. Tudi v tej temeljni organizaciji se ugotavlja, da bi ob drugačnem delovanju dohodka in sredstev za osebne dohodke lahko naredili v proizvodnji korak naprej. Glede pomanjkanja vložka pa se morda pojavlja nov problem, ki je povezan z organiziranostjo delovne organizacije. Podatki namreč kažejo, da je bila blagovna proizvodnja v predhodnem obratu, to je v valjarni štekel, razen v maju in juniju visoko presežena, kljub temu pa je za hladno valjarno manjkalo vložka. Verjetno je delni vzrok za to tudi v zapiranju TOZD in v premajhni enotnosti na nivoju delovne organizacije.

V informaciji je v zaključku zagotovljeno, da so prihodkovni odnosi na nivoju Železarne dobro urejeni in da omogočajo normalno delo. Na področju skupnega dohodka pa naloga zahteva več časa in angažiranosti. Delno so bili dohodkovni odnosi razčiščeni na področju investiranja. Potrebna pa bo stalna in intenzivna akcija na tem področju, tako da bo v dohodkovnih odnosih bolj poudarjeno tudi kvalitetno delo. Na področju nagrajevanja se stalno sistem dograjuje. Pospešeno pa je treba nadaljevati delo na katalogu opravil in nalog ter vrednotenja le-teh. Le na ta način se lahko pričakuje večja in večvredna proizvodnja, kakor tudi izboljšanje izpletnov in zmanjševanje materialnih stroškov. Predvsem pa bi morali vsi delavci, še prav posebej pa vodstvene strukture več delati za enotnost delovne organizacije v okviru sprejetih samoupravnih sporazumov.

ODGOVORNOST KOMUNISTOV PRED DELAVCI, PARTIJO IN SAMOUPRAVNIMI ORGANI

Sekretar občinskega komiteja zveze komunistov France KOBENTAR je v svojem uvodu poudaril, da je namen seje, da izpostavi nekatera vprašanja odgovornosti vodilnih komunistov v temeljnih organizacijah združenega dela in delovni organizaciji Železarne. Ob tem je dejal, da ni moč pričakovati bistvenih premikov in večje učinkovitosti zveze komunistov, če osnovne organizacije zveze komunistov ne bodo samostojne pri ocenjevanju razmer in oblikovanju stališč ter pri usmerjanju članstva na vsebinska vprašanja v socialističnem samoupravnem sistemu, na delo delegacij in delegatov v sleherni temeljni organizaciji. Pri tem pa je naglasil, da je vloga in odgovornost komunistov na vodilnih mestih še večja. Posebna pozornost mora veljati tistim vprašanjem, ki ustvarjajo nezadovoljstvo pri ljudeh. Komunisti na vodstvenih mestih v TOZD in delovni organizaciji pa imajo pri tem še večjo odgovornost, ki ni le strokovna, temveč tudi politična in samoupravna.

Sekretar je v nadaljevanju dejal, da je občinska konferenca zveze komunistov pri obravnavi uresničevanja planskih nalog v letošnjem letu v občini ugotovila, da so prisotni pozitivni tokovi gibanja gospodarstva, ki se kažejo v rasti družbenega proizvoda, fizičnega obsega proizvodnje in podobno ter da se leti v občini še krepijo. Istočasno pa se javljajo isti negativni pojavi kot v lanskem letu, to je nizka stopnja investiranja, nizka akumulativnost v nekaterih sredinah, poslovne izgube ob polletnih rezultatih in neusklajeno razmerje med izvozom in uvozom.

Za tem je govornik prešel na prisotne probleme v Železnari, ki so v glavnem navedeni v uvodni informaciji in poudaril, da bo le konkretna, iskrena in dovolj kritična ter samokritična razprava koristila doseganju boljših proizvodnih in poslovnih rezultatov, boljšim odnosom v TOZD in med TOZD ter hitrejšemu razvoju samoupravnih odnosov. Opozoril je na analizo izvajanja srednjeročnega načrta v Železnari, ki so jo izdelale strokovne službe in o kateri so razpravljali samoupravni organi ter na dosežene premike na področju dohodkovnih odnosov, o čemer bi kazalo spregovoriti tudi v razpravi.

Sekretar je v nadaljevanju navedel nekatere ugotovitve, ki izhajajo iz razprav v osnovnih organizacijah zveze komunistov v Železnari o gospodarjenju in doseženih rezultatih. Le-te se nanašajo na prodajno dejavnost, ki ni izkoristila še vseh tržnih možnosti in na premajhno delovno zavzetost nekaterih vodilnih kadrov, kar se odraža med delavci, oziroma v veliki odsotnosti med delom, premajhni prisotnosti nadzora v popoldanski in nočni izmeni ter v delovnih sobotah. Ob takih slabostih ni pravih ukrepov in je potrebno posameznike klicati na odgovornost, kajti v praksi se le preveč opozarja in premalo ukrepa. Osnovne organizacije opozarjajo tudi na to, da se posamezne TOZD obnašajo preveč podjetniško, da se vedno ne držimo dogovorov in ne delamo po planu, da je premalo povezanosti in usklajenosti, kar vse utvarja nezadovoljstvo in probleme v proizvodnji, v tem pa je tudi vzrok za poslovni neuspeh. Komunisti so ugotavljali, da se slabosti kažejo tudi v slabi organizacijski povezanosti med prodajo in proizvodnjo, pogosto pa je prisotna tudi slaba organizacija dela, pomanjkanje tehnološke in delovne discipline.

V osnovnih organizacijah zveze komunistov so tudi ugotavljali, da je premajhno zanimanje za kvalitetnejši asortiment, manjka pa tudi evidenca kvalitete, oziroma rednega prikazovanja zaostankov in vzrokov napak, ki zmanjšujejo poslovni uspeh, zato se tudi napake ne od-

pravljajo sproti. Menijo, da je nihanje pri uresničevanju operativnih oziroma družbenih planov posledica nestrokovnega dela, kar se odraža tudi pri neuresničevanju pogodbenih obveznosti do kupcev, oziroma v poslabšanju odnosov s posameznimi kupci. Tudi dogovorjeni principi skupne prodaje v okviru SOZD Slovenske železarne se ne uresničujejo, pa vendarle nihče za to ne odgovarja.

V nekaterih osnovnih organizacijah ugotavljajo, da se v TOZD pojavlja mrtvilo in nezainteresiranost, delavski sveti so komaj sklepčni, premalo je političnega in samoupravnega delovanja vodilnih delavcev v posameznih TOZD. Kritike so izrečene tudi na neplansko koriščenje rednih letnih dopustov. V Železnari je preveč razprav o povečanju plačilnih kategorij, namesto o boljšem gospodarjenju, kvalitetnejšem delu, večji produktivnosti in o nagrajevanju po rezultatih dela.

Sekretar je omenjal tudi TOZD Kovinoservis kot dela delovne organizacije Železarne, ki pa se še vedno obnaša kot samostojno podjetje, kakor jo ne bi obvezoval samoupravni sporazum o združitvi. Na drugi strani pa tudi Železarne kot delovna organizacija ni naredila vsega, da bi ta TOZD resnično v vseh pogledih postala njen sestavni del.

France Kobentar je ob sklepu dejal, da take ocene, ugotovitve in mnenja ničesar ne pomenijo, če predvsem vodilni komunisti ob tem ne odigrajo svoje vloge in odgovornosti, ki jo imajo pred delavci, partijo, samoupravnimi organi in družbo. Komunisti morajo biti nosilci vseh nalog, biti morajo na čelu vseh delavcev in ne samo razpravljati in ugotavljati, temveč ustvarjalno in enakopravno ter z vso odgovornostjo sodelovati pri razreševanju vseh nalog.

RAZPRAVA

V razpravi, ki je sledila je najprej spregovoril Božidar Bartelj, član poslovnega odbora Železarne, ki je posredoval dosežene proizvodne in poslovne rezultate Železarne v devetih mesecih letošnjega leta. Pri tem je dejal, da je skupna proizvodnja v tem času znašala 1.180.650 ton, kar je 2,2 % pod planom, vendar pa 6,3 % več kot je bilo doseženega v enakem obdobju lanskega leta. Blagovne proizvodnje je bilo doseženo v devetih mesecih 331.894 ton, kar je 4,2 % pod planom, je pa za dobrih 40.000 ton večja kot v devetih mesecih lanskega leta. Produktivnost je količinsko znašala 5,72 ton na moža in mesec, lani v istem obdobju pa 5,10 t/m – mesec, kar je 12 % povečanje. Dejal je da to lahko ocenimo kot ugodno, zlasti če analiziramo produktivnost ločeno po posameznih TOZD, še posebno v tistih TOZD, ki so praktično brez investicij na tem področju dosegle dobre rezultate. Produktivnost izražena z vrednostjo prodanega blaga pa je za 29,3 % višja kot v letu 1977, pri čemer je vsekakor običuten vpliv povečanja prodajnih cen, istočasno pa to kaže na kvalitetni premik proizvodnje, ki se kaže v višji stopnji predelave in v asortimentskem premiku proizvodnje, kjer je zlasti opazen premik v grupi plemenito nizkolegiranih jekel.

Za tem je Bartelj govoril o zastojanju za planskimi obvezami v posameznih TOZD in o vzrokih ter o sprejetih ukrepih v odboru za gospodarstvo in poslovnem odboru.

Pavel Burja je v nadaljevanju dejal, da je precej resnice o podjetniškem obnašanju TOZD Kovinoservis in tudi pojasnil nekatere trditve. Dejal je, da so bili delavci v Kovinoservisu ob združevanju premalo seznanjeni o poslovanju Železarne ter da bodo po dogovoru s strokovnimi službami v Železnari s 1. januarjem programirano izvedli celotno povezovanje. V ta namen je v pripravi ustrezen elaborat na osnovi katerega bo bolj poenoteno poslovanje, vendar pa je dejal, da so v TOZD mnenja, da bi prodajo zaradi specifičnih izdelkov še zadržali. Govoril je o uresničevanju srednjeročnega načrta, kjer ugotavljajo nenormalno povečanje materialnih stroškov. Doseženi rezultati so odraz velike aktivnosti celotnega kolektiva, še posebno pa članov zveze komunistov. Omenil pa je bojazen, da bi se rezultati v prihodnje poslabšali, predvsem zaradi eventualne prodaje njihovih izdelkov prek prodajne službe Železarne, pa tudi zaradi združevanja nekaterih drugih poslov – računovodstvo, komercialna in podobno. Težave pa bodo tudi pri uvajanju plačilnih kategorij Železarne v njihovo TOZD.

O avtonomnem poslovanju nekaterih TOZD, s čimer se srečuje tudi Železarne, je govorila Albina Tušar, pri čemer je menila, da ima to lahko zelo negativne posledice na področju ekonomskih odnosov, ozi-

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK – 13. 11.	LOGAR IGOR	ZIDAR JOŽE
TOREK – 14. 11.	TUMA SLAVKO	ERŽEN STANE
SREDA – 15. 11.	RAVNIHAR PETER	KRAPEŽ BERTI
ČETRTEK – 16. 11.	CUZAR ALOJZ	STARE BRANKO
PETEK – 17. 11.	PETERNEL JANEZ	PRISTAVEC BOŽIDAR
SOBOTA – 18. 11.	ZUPAN ALOJZ	ARNEŽ FRANC
NEDELJA – 19. 11.	ENIKO VANDA	TEALOVIC AHMED

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železnari je: 358
vezni telefon je: 410

Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Na proste sobote, nedelje in praznike dela:
dnevni dežurni od 6.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni stavbi TOZD Vzdrževanje.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 13. do 18. novembra bodo delale naslednje obratne ambulante:
dopoldan: I. obratna ambulanta in II. obratna ambulanta – dr. med. Vesna Furlan-Zidar;

popoldan: III. obratna ambulanta – dr. med. Želimir Cesarec in IV. obratna ambulanta – dr. med. Vesna Sitar.

V soboto, 18. novembra, samo dopoldan III. obratna ambulanta – dr. med. Želimir Cesarec in IV. obratna ambulanta – dr. med. Vesna Sitar.

V zobni ambulanti:
dopoldan: I. zobna ambulanta – dr. stom. Alojz Smolej,
popoldan: II. zobna ambulanta – dr. stom. Alojz Smolej.

V torek, 14. novembra, in v četrtek, 16. novembra, od 7. do 13. ure, dodatno za Železarne II. zobna ambulanta – dr. stom. Alojz Smolej.

Ordinacijski čas dopoldan od 6.30 do 13. ure, popoldan od 13. do 19.30. V soboto samo dopoldan od 6.30 do 13. ure.

PERSONALNE VESTI – OKTOBER

V mesecu oktobru je sklenilo delovno razmerje 57 delavcev, 63 delavcev pa je delovno razmerje prekinilo.

STAROSTNO UPOKOJENI: Ivan DRAGIČEVIČ, 1927, jeklarna – 27 let v ŽJ, Ela MALEJ, 1923, družbena prehrana – 13 let in pol v ŽJ in Ferdinand PIBER, 1921, želbljarna – 36 let v ŽJ.

INVALIDSKO UPOKOJENI: Andrej GAPERŠIČ, 1925, žičarna – 32 let v ŽJ, Franciška JANSKA, 1928, elektrode – 28 let in pol v ŽJ, Drago JASENC, 1924, varnostna služba – 29 let v ŽJ in Darinka JURMAN, 1925, valjarna žice in profilov – 21 let v ŽJ.

Upokojenim sodelavcem želimo, da bi dolgo uživali težko zaslužen pokoj!

UMRLI: Drago KOS, 1934, valjarna žice in profilov – 19 let in pol v ŽJ, Ljubomir MILJKOVIČ, 1946, plavž – 4 leta v ŽJ in Miran OLIPIC, 1957, vzdrževanje – 9 mesecev v ŽJ.

Svojcem naše iskreno sožalje!

DISCIPLINSKO ODPUSČENI: Grujica DRAGOJEVIČ, 1952, valjarna bluming-štekel, Jože PREŽELJ, 1948, transport in Todor TASEV, 1950, transport.

ODŠLI V JLA: Nedim Omanović, 1959, hladna valjarna Jesenice in Mehmed Šekcanović, 1957, jeklarna.

VABILO NA PREDAVANJE

Zveza inženirjev in tehnikov Jesenice – DRMIT Jesenice vas v torek 14. novembra ob 18. uri vabi v spodnje prostore Kazine na Jesenicah na predavanje

STANJE PROJEKTA JEKLARNE II

o čemer bo govoril Stanko Čop.

CEPLJENJE – ZAŠČITA PROTI GRIPI

Kot vsako leto bomo tudi letos organizirali v Železnari preventivno cepljenje proti gripi. Izvajali ga bodo zdravstveni delavci ZD Jesenice – TOZD Obratna ambulanta Železarne. Cepili bodo dvakrat z mrtvo vakcino, v presledku enega meseca, kar pomeni, da bo vsak delavec dobil z injekcijo že protitelesa proti določeni vrsti gripe – brez večjih reakcij.

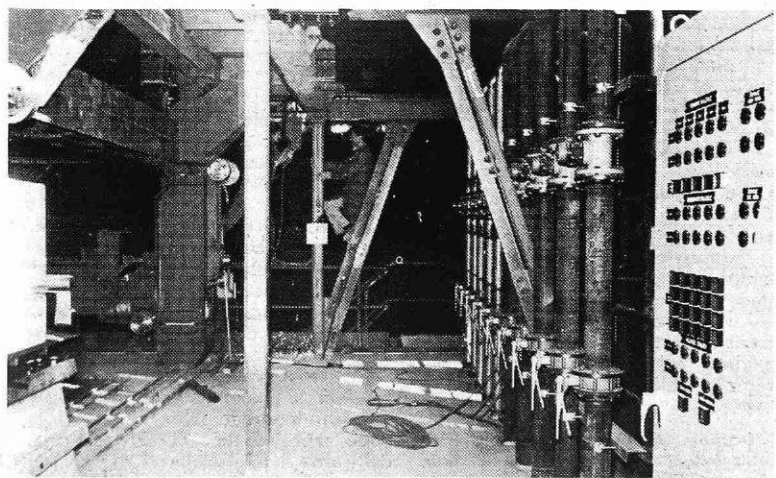
Kot nam je verjetno znano, za zdravljenje gripe nimamo nobenega specifičnega zdravila, zato je edina zaščita preventivno cepljenje. Slednje pa je uspešno le, če se cepi vsaj 80 % populacije, to je 80 % vseh delavcev.

Glede na to se moramo zavedati, da si bomo edino z dobro udeležbo na cepljenju zagotovili zadovoljivo individualno in kolektivno zaščito, kar istočasno pomeni na eni strani manj bolezenske odsotnosti, manjšo izgubo delovnih dni, na drugi strani pa boljše proizvodnjo in boljše dohodek.

V primeru, da delavec kljub cepljenju zbolí zaradi gripe, dobi 100 % nadomestilo osebnega dohodka za bolezensko odsotnost.

Mesto cepljenja	14. nov. ura	15. nov. ura	16. nov. ura
Fizioterapija (pri glavnem vhodu)	5. – 9. 13. – 16.	5. – 8. 13. – 16.	5. – 8. 13. – 15.
Rešilna postaja II. Javornik	5. – 8. 13. – 16.	5. – 7. 13. – 15.	5. – 7. 13. – 15.
Rešilna postaja V. Valjarna Bela	5. – 8. 13. – 16.	5. – 8. 13. – 16.	5. – 8. 13. – 16.
Rešilna postaja IV. Predelovalni obrati	5. – 7. 13. – 15.	5. – 7. 13. – 15.	5. – 7. 13. – 15.
Kovinoservis			7. – 8.

Oddelek za zdravstveno in socialno varstvo

Montažna dela na konti-livu

(Nadaljevanje na 7. strani)

Številne razprave v zadnjem času v temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih Železarn, najsib v samoupravnih organih ali družbenopolitičnih organizacijah, odkrivajo številne vzroke za zaostajanje za samoupravno dogovorjenimi planskimi cilji, za povečevanje proizvodnih in drugih stroškov, kar vse se povezuje z zrahljano delovno in tehnološko disciplino, upadanjem samoupravnega interesa delavcev, prisotno mezdno miselnostjo in podobno. Čeprav premalo jasno, pa vendarle dovolj očitno, so se v večini primerov ti pojavi osredotočili na dva temeljna vzroka — to je preočeno uresničevanje dohodkovnih odnosov kot zgodovinske razvojne kategorije družbenoekonomskih odnosov in na medsebojne odnose v širokem smislu besede, najsib med posameznimi temeljnimi organizacijami ali delovnimi skupnostmi ali obrati in oddelki ali med ljudmi samimi.

O uresničevanju dohodkovnih odnosov, oziroma družbenoekonomskih odnosov smo na tem mestu že mnogokrat razmišljali pa tudi opozarjali na to, če ne bomo na teh vprašanjih intenzivnejše in bolj odgovorno delali, da se bo to negativno odražalo pri delu pa tudi v medsebojnih odnosih. Verjetno smo še premalo razmišljali o tem, da so delavcem sredstva in dohodek že v mnogih pogledih družbeno odtujana, in da ravno iz tega izvira to, da je ekonomski interes delavcev še v mnogih primerih subjektivno omejen na mezdno, oziroma na ceno za delovno silo. Ravno zato je potreben bolj odločen boj vseh organiziranih socialističnih sil v Železarni, oziroma posameznih temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih z zvezo komunistov na čelu za to, da bo delavec dobil pod svojo družbeno kontrolo pogoje dela in dohodek. Po zakonu o združenem delu je namreč dohodek materialna osnova delavčeve pravice da odloča o pogojih in rezultatih svojega dela.

Roman Albrecht v svoji študiji *Dohodek in dohodkovni odnosi*, kjer razmišlja o uresničevanju teh odnosov v praksi,

DVA TEMELJNA VZROKA ZA ZAOSTAJANJE ZA DOGOVORJENIMI CILJI

med drugim pravi: »To je proces. Odvisen pa je seveda od tega, kako uspešno zagotavljamo družbeno neodtujljivost sredstev od delavcev. Iz tega je možno jasno razvideti, da je razredno bistvo delavčeve pravice dela nad sredstvi družbene reprodukcije ne samo v tem, da odpravimo monopol razpolaganja s sredstvi, ki nujno vodi k podrejanju delavčevega dela in delavca temu monopolu, ampak je tudi v tem, da ustvarjamo na ta način materialno podlago za preobrazbo delavčeve družbenoekonomske osebnosti od osebnosti, kakršno lahko oblikuje mezdna, v osebnost, ki je gospodar pogojev in rezultatov svojega in združenega dela. V tem je tudi ključ prave družbene osvoboditve delavca v združenem delu.«

Prav tu pa se zdi, da smo v Železarni premalo uporni, saj dosti dalj od ugotavljanja na nekaterih področjih nismo prišli. Premalo je prodorna naša idejnopolična miselnost, kar predvsem velja za družbenopolitične organizacije in še posebno za zvezo komunistov, ki ima vodilno idejnopolično vlogo v našem razvoju oziroma v naši družbi. Premalo smo naredili pri uresničevanju dohodkovnih odnosov in še prav posebno pri oblikovanju osebnega dohodka, ki se mora v takih dohodkovnih odnosih bistveno spremeniti. V tem pa tičijo tudi mnogi odgovori na probleme, ki smo jih v uvodu navedli.

Kajti sedanje razporejanje dohodka med temeljnimi organizacijami, kakor delitev osebnega dohodka nimata še prave ekonomske motivacijske moči. Še vedno se, na primer, pretežni del osebnega dohodka, najsib za temeljno organizacijo združenega dela ali delovno skupnost matematično formira glede na kvalifikacijski sestav, oziroma plačilne kategorije, ne glede na opravljeno delo in rezultate dela. Minimalna razlika, ki jo prinaša ocena delovnega prispevka je zbledela in ne predstavlja stimulativnega dejavnika, lahko bi celo rekli da bolj destimulativno vpliva na delavce. Seveda so tu še drugi vplivi, ki so pa ravno tako v »manjšini«. Zaradi takih delitvenih odnosov se seveda pojavljajo obravnavane težave, ki jih sicer »obvladujemo« zaradi izredno ugodnih prodajnih cen, vendar pa, če bomo tako nadaljevali se nam bodo težave še povečevale. S takim sistemom namreč delimo pretežno večino sredstev za osebne dohodke neodvisno od gibanja družbene produktivnosti dela, s tem pa seveda slabimo materialno podlago svojega lastnega dela in povzročamo obravnavane težave.

Drugo vprašanje, ki sodi v ta okvir pa so odnosi nasploh. Prav gotovo imajo le-ti svoje korenine tudi v prvem delu današnjega razmišljanja, kajti sicer v Železarni ne bi mogli ugotavljati pojavov podjetniške miselnosti in obnašanja v posameznih temeljnih organizacijah združenega dela, niti ne bi obravnavali pojavov mezdne miselnosti.

Nič manj pa niso v temu trenutku aktualni naši medosebni odnosi, kajti zelo pogosto se srečujemo s popolno medsebojno odtujenostjo, brezbriznostjo za drugega, s sprto in podobno ter s pojavi familijarnosti. Kako naj, na primer, v neki delovni sredini, kjer konkretno ne dosegajo planskih obveznosti, uspešno delajo, če pa so nekateri vodilni med seboj sprti, če med njimi ni tovariških odnosov in zaupanja drug do drugega. Kako naj uspešno delamo, če si zaradi »ljubelega miru« in zato, da se »ne zamerimo« drug drugemu, ne upamo povedati napak iz oči v oči, ali konkretno opredeliti krivdo za taka ali drugačna odstopanja. Najlepše je ostati »lepi« in samo posplošeno kritizirati ali ugotavljati krivdo. To ni karikirano, temveč je vse še kako prisotno med nami. Nič manj pa zavist in ljubosumje, ki nemalookrat pogojeta slabe odnose in »mazanje« in onemogočanje tistih, ki dosegajo dobre uspehe. Taki odnosi potencirajo našo, že itak zaradi izredne dinamike razvoja napeto duševnost in jasno temu sledijo bolezenske odsotnosti ali zmanjševanje delovne vneme.

Vse premalo, ali skoraj nič se ne poglobljamo v ta vprašanja, ki se zelo povezujejo tudi s še vedno močno prisotno psihologijo potrošniške miselnosti. Vse to je posledica tega, da smo doslej premalo naredili za humaniziranje naših medosebnih odnosov in za humanizacijo samoupravnih odnosov nasploh. Narediti korak naprej na tem področju pa pomeni temeljito spremeniti naš odnos do vzgoje in izobraževanja, znanosti in kulture, ki so edino orožje za odstranjevanje teh slabosti in sploh za nadaljnji razvoj naše družbe. Večja prizadevanja bodo potrebna, da bo kultura resnično postala organska komponenta vsakodnevnega življenja delovnega človeka, za hitrejši razvoj delovne kulture in za bolj skrbno in odgovorno domišljanje koristenega prostega časa delovnih ljudi.

CELOTNI PRIHODEK V DEVETIH MESECIH IN NJEGOVA DELITEV

(Nadaljevanje s 1. strani)

smo tudi izvozili. Tako smo v letošnjem letu izvozili 13.135 ton izdelkov in iztržili 3.633.700 dolarjev, v lanskem letu pa 10.139 ton v vrednosti 2.942.840 dolarjev. Kot vsako leto predstavljajo največji delež v izvozu žičniki, hladno oblikovani profili in debela pločevina. Poleg rednega izvoza pa imamo še blagovno menjavo v okviru SEV, ki zajema izvoz elektrod in uvoz jeklenih odpadkov.

Toliko o eksterni prodaji in izvozu. Kot smo že ob polletju ugotavljali, je zunanja realizacija sicer največji, ne pa edini element formiranja celotnega prihodka. Če na kratko ponovimo, potem vemo, da nastopajo v Železarni naslednje oblike ugotavljanja celotnega prihodka:

1. Prodaja proizvodov in storitev na domačem in tujem trgu, oziroma v okviru organizacije združenega dela.
2. Udeležba v skupnem prihodu oziroma dohodku, ki je bil ustvarjen z združevanjem dela in sredstev.
3. Svobodna menjava dela.
4. Ostale zakonsko dovoljene oblike realiziranega prihodka.

Največji delež vsekakor predstavlja udeležba v skupnem prihodu, ki predstavlja prodajo osnovne dejavnosti na tujem in domačem trgu. V skupnem prihodu so vse temeljne organizacije udeležene v skupnem proizvodu, oziroma kot imamo navado reči, da nastopajo v verigi.

Poleg skupnega prihodka imamo še interno realizacijo, to je prodajo storitev znotraj delovne organizacije in seveda svobodno menjavo dela v kateri so zastopane vse tri delovne skupnosti. Kot izhodišča in merila za obračun so seveda sklenjeni in sprejeti samoupravni sporazumi.

Na splošno moramo reči, da so vsi v letošnjem letu veljavni akti tako na področju eksterne zakonodaje, sprejetih sporazumov in nove organiziranosti vnesli toliko novosti in sprememb, da bomo vse primerjave in vplive preteklih let lahko uskladili šele do konca leta, če ne celo v prihodnjem letu.

Tako kažejo primerjave s planom in izvrševanjem v preteklem letu precejšnja odstopanja, kar je rezultat prej omenjenih ugotovitev. Letos ustvarjeni celotni prihodek je tako le obračunsko manjši od lanskega, ker so se prihodki v okviru delovne organizacije zmanjšali in se omejili le na storitvene dejavnosti. Ne glede na vse to pa smo porabili več materialov kot smo planirali, kar se kaže tudi v tem, da je bila predvidena izguba TOZD Hladna valjarna 5,8 milij. din, dejansko pa znaša v devetih mesecih 98 milij. din.

Dohodka smo ustvarili približno toliko kot smo ga planirali in 33 % več kot v lanskem letu. Seveda pa so bile v letošnjem letu tudi večje obveznosti iz dohodka, pri čemer najbolj odstopajo ostale pogodbenne obveznosti in delno delovne skupnosti.

Za delovne skupnosti je potrebno povedati, da je bilo opravljenih več storitev (OTK, RO), za ostale pogodbenne obveznosti pa velja največje odstopanje za stroške plačilnega prometa, čemur je vzrok uvedba žiro računov po temeljnih organizacijah.

Izplačani del osebnega dohodka je zajet v stroških, v bilanci uspeha pa je del osebnega dohodka, po bilančnem principu in naši zakonodaji, še v obračunu zalog in pokrit iz dohodka. V kalkulirani elementi delitve dohodka (stroški) pa nam kažejo, da se gibljejo osebni dohodki v planiranih mejah.

Za zaključek naj povemo, da so vse temeljne organizacije združenega dela ustvarile le obvezne sklade, brez ustrezne akumulacije za razširjeno reprodukcijo. Tudi amortizacija je, čeprav večja od planirane,

ustvarjena le v okviru predpisanih stopenj z uspoštevanjem revalorizacije in večizemskega obratovanja.

Poslovni sklad je angažiran za plačila posojil nerazvitim pokrajnam in republikam, za sklenjene samoupravne sporazume in ob

koncu leta za predvideno pokrivanje izgube TOZD Hladna valjarna Bela kot udeležbo na skupnem dohodku.

Rezultati v bilanci uspeha posameznih temeljnih organizacij združenega dela so prikazani v nadaljevanju v posebni razpredelnici. Jelka Vidali

CELOTNI PRIHODEK IN NJEGOVA RAZPOREDITEV ZA ČAS OD I. — IX. MESECA

	v 000 din	I—IX 77	Plan I—IX 78	I—IX 78	Indeksi	
					4:2	4:3
1	2	3	4	5	6	
1. Celotni prihodek	6.680.520	5.515.979	5.243.129	78,5	95,1	
1.0 Udeležba v skup. prih.	—	3.127.924	2.824.561	—	90,3	
1.1 Prodaja na trgu	2.721.625	878.523	893.458	32,8	101,7	
1.2 Prodaja med TOZD	3.860.199	1.429.912	1.431.203	37,1	100,1	
1.3 Ostalo	98.696	79.620	93.907	95,1	117,9	
2. Spremembe v zalogah	+ 105.729	—	+ 146.165	138,2	—	
3. Skupaj (1 + 2)	6.786.249	5.515.979	5.389.294	79,4	97,7	
4. Prenešene vrednosti	6.043.819	4.526.320	4.402.615	72,8	97,3	
4.1 Material	5.700.740	4.163.359	3.980.522	69,8	95,6	
4.2 Minimalna amortizacija	297.308	313.733	368.673	124,0	117,5	
4.3 Ostalo	45.771	49.228	53.420	116,7	108,5	
5. Dohodek (3—4)	742.430	989.659	986.679	132,9	99,7	
5.1 Prispevki in davki	35.687	62.793	57.680	161,6	91,9	
5.2 Za delovno skupnost	117.426	165.563	177.994	151,6	107,5	
5.3 Obresti	113.714	111.232	117.406	103,2	105,6	
5.4 Druge pogodbenne obv.	41.764	50.292	63.807	152,8	126,9	
5.5 Skupaj obvez. iz doh.	308.591	389.871	416.887	135,1	106,9	
6. Čisti dohodek (5—5.5)	433.839	599.788	569.792	131,3	95,0	
6.1 Za osebne dohodke	379.657	462.755	446.861	117,7	96,6	
6.2 Za poslovni sklad	52.607	51.599	124.130	236,0	240,6	
6.3 Za rezervni sklad	17.566	15.253	21.051	119,8	138,0	
6.4 Za sklad skupne porabe:						
za stanov. prispevek	23.226	27.219	27.453	118,2	100,9	
za druge namene	44.125	48.784	49.125	111,3	100,7	
6.5 Izguba	— 83.342	— 5.822	— 98.828	118,6	—	

(Nadaljevanje na 8. strani)

Valjarna Bela, v ozadju naselje Javornik

SE ŠE BOJIMO INJEKCIJE?

(Nadaljevanje s 1. strani)

svetline vdre krvavkasta tekočina. Tako lahko virus sam povzroči pljučnico. Zaradi napada virusa je tkivo v dihalnem delu organizma spremenjeno in z lahkoto ga napadejo bakterije. Tako se gripozno obolenje zaplete. V zelo hudih primerih virus vdre v kri in se znajde tudi v drugih organih.

Navadna influenza je sinonim za kratkotrajno vročinsko obolenje. Inkubacija je kratka — en do dva dni. Visoko smrtnost ob nekaterih epidemijah mogoče pripisovati temu, da vsa tkiva izgubijo naravno odpornost. Zato so kronični bolniki, alkoholisti in kadilci toliko bolj izpostavljeni infekcijam, ki se navežejo na prebolelo gripo.

Influenca se prične naglo. Temperatura se hitro dvigne, navadno z mrzlico. Bolnik se čuti močno bolnega, bolijo ga roke, noge »pa vsaka kost zase«. Včasih se pokaže bolezen s krvavitvijo iz nosa. Pojavi se suh kašelj. Temperatura se hitro dvigne nad 39 ali 40 stopinj, ostane na tem nivoju en do dva dni in nato počasi pade. Obraz bolnika je rdeče zabu-

hel, oči se mu svetijo, so pordele, jezik je suh, okoli belkastih obročev ima rdeč rob. Zrelo je rdeče. Bolniki ozdravijo v treh do petih dneh. Potrebno je biti pozoren na komplikacije... Po vsaki preboleli gripi, kjer se po nekaj dneh ponovno pojavi temperatura, je potrebno obiskati zdravnika.

Z izolacijo očitnih bolnikov se da epidemija le malenkostno zadržati, ker prenaša bolezen veliko število bolnikov, pri katerih bolezen ni tako močno razvita. Nešteta sredstva, ki naj bi preprečevala gripo so že preizkusili in ovrgli. Razkuževanje ustnih raznim tabletami in z izpiranjem ne pomaga. Tudi maske preko nosa in ust ne varujejo. Najvažnejše je še vedno predhodno cepljenje z mrtvo ali živo vakcino, narejeno iz nedavno izoliranega tipa influence.

Ob času epidemije ostanimo po opravljenem delu in opravih lepo doma, ne hodimo v lokale in prostore, kjer se zbere več ljudi — kino, gledališče, športne prireditve... ne uporabljajmo po nepotrebnem javnih prevoznih sredstev.

Otroci in odrasli, za katere sumimo, da so zboleli za gripo, naj ne obiskujejo sošolcev in prijateljev. Spravijo naj se v posteljo. Tudi navidezno lahki primeri spadajo v posteljo. Potrebno je piti čim več čaja in toplih napitkov — ne alkoholnih! Posebno otrokom z visoko vročino moramo vrniti dovolj tekočine. Jejmo po mlem, in to čim več sadja in zelenjave. Tablete C vitamina se daje v lekarnah in trgovinah. So čudovita pomoč telesu! Ne kličimo dežurnega zdravnika že prve ure, ko se je pojavila vročina. Bolniku dajmo sredstva proti vročini in počakajmo dan ali dva. Če pa vročina ne pade po dveh ali treh dneh, ali pa je zelo visoka pri majhnih otrocih, potem pokličite najbližji zdravstveni dom in se posvetujte z zdravnikom.

Res edino priznana in uspešna obramba proti epidemiji je CEP-LJENJE. Mislimo nase, na naše najdražje, na naše sodelavce pri delu in na naše obveze do družbe in se dajmo cepiti!

SAJ SE NE BOJIMO INJEKCIJE — ALI NE?!

22. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO PRI DS ŽELEZARNA

V torek, 31. oktobra, je v sejni sobi glavne pisarne potekala 22. seja odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarna, ki jo je vodil predsednik Božo PANCUR. Poleg pregleda sklepov zadnje seje, so navzoči obravnavali še: devetmesečno poslovno poročilo, oceno izvrševanja operativnega programa količinsko in vrednostno za mesec oktober, predlog programa skupne in blagovne proizvodnje za mesec november, potrditev dobavitelja opreme za nov elektronski računalnik, poročilo o inovacijski dejavnosti v Železarni in rešili več zadev s področja gospodarstva.

Pri pregledu sklepov zadnje seje, ki ga je podal podpredsednik poslovnega odbora Ivo Arzenšek so ugotovili, da so bili sklepi v glavnem izvršeni. Nerealizirani so ostali le tisti sklepi, ki obsegajo zadolžitve za IV. tromesečje in so daljšega značaja.

Navzoči so bili seznanjeni tudi z informacijo podpredsednika poslovnega odbora glede oblikovanja cen doplačila za delo in tanko pločevino ter soglasja s korekturo teh doplačil.

V razpravi o devet mesečnem poslovnem poročilu, ki ga je podrobno obrazložil v. d. vodja finančno računovodskega sektorja Boris Pesjak, so ugotovili, da so nekatere temeljne organizacije ali oddelki v posameznih temeljnih organizacijah globoko pod planskimi obveznostmi, kar bistveno zmanjšuje proizvodne rezultate devetmesečnega poslovanja in obenem močno zvišuje planirane stroške proizvodnje.

Na osnovi doseženih finančnih rezultatov in rezultatov našega dela v tem obdobju so navzoči sklenili, da odbor za gospodarstvo vztraja pri izvajanju že sprejetih sklepov, posebno pa še sklepov 21. seje, ki se nanašajo na izvajanje planskih nalog za IV. tromesečje.

Iz pregleda poslovanja so tudi ugotovili, da proizvodnja elektro jekla vsakomesečno zaostaja za planskimi obveznostmi, zato so naročili poslovnemu odboru, da do prihodnje seje pripravi ustrezno analizo oziroma problematiko trajnega nedoseganja proizvodnje elektro jekla.

Na seji je tekla beseda tudi o tehnološki in delovni disciplini na nivoju delovne organizacije, ki vsekakor nista zadovoljivi. V zvezi s to problematiko so zadolžili kadrovske sektor, da do naslednje seje pripravi poročilo o delu disciplinske komisije, s poudarkom na problematiki disciplinskih primerov.

Na osnovi razpisa in ugotovitev komisije za opremo računalnika so potrdili dobavitelja opreme za centralni računalnik s telekomunikacijsko opremo in mini računalniki firme IBM, zastopnik Intertrade, TOZD zastopstvo IBM Ljubljana in ugotovili, da je ponudbena vrednost v okviru uvoznega dovoljenja in predvidenih sredstev za investicijo.

V zvezi z oceno izvrševanja operativnega programa količinsko in vrednostno za mesec oktober 1978 so ugotovili, da bo zaostanek za družbenim planom skupne proizvodnje znašal 8,1 %, za operativnim programom pa za približno 6 %. Program blagovne proizvodnje bo približno uresničen 95 %, odpremljeno pa bo okrog 2.500 ton manj blaga kot je bilo načrtovano. Iz ocene je tudi razvidno, da je v mesecu oktobru presežena planirana prodajna cena, kar pa ni posledica boljšega asortimenta, ampak posledica dviga cen v

preteklem mesecu. Navzoči so bili mnenja, da so vzroki za nedoseganje planskih obveznosti tudi nekateri kadrovske problemi. Zato so zadolžili kadrovske sektor, da z vsemi svojimi službami skuša rešiti to problematiko v takem obsegu, da delo temeljnih organizacij ne bo bistveno moteno. Kadrovske sektor pa mora pri tem upoštevati posebne kategorije z vsemi zakonitimi pravicami (kot na primer invalide) in jih ustrezno reševati na nivoju delovne organizacije. Nadalje so še ugotovili, da se v nekaterih temeljnih organizacijah pri izpolnjevanju planskih obvez premo prizadevajo za dobro organizacijo dela.

Obravnavali so tudi predlog programa skupne in blagovne proizvodnje za mesec november ter ga potrdili in naročili temeljnimi organizacijam, da organizirajo delo tako, da bo načrtovani predlog v celoti izpolnjen tako po količini kot asortimentu.

TOZD Valjarna bluming štekel

22. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

V ponedeljek, 30. oktobra, je namestnik predsednika odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu TOZD Valjarna bluming-štekel, sklical in vodil 22. redno sejo, na kateri so obravnavali devet točk dnevnega reda.

Po pregledu sklepov predhodne seje so ugotovili, da so izvršeni, razen sklep, ki se nanaša na priznavanje dobropisov za legirano odpadno železo v TOZD Jeklarna. Jeklarna namreč kljub urgenci, da bi v mesecu septembru pravilno obračunavala legirano odpadno železo, tega ni storila, niti ni pojasnila, zakaj zahteve ne izpolnjuje. Ker pa že večkratne intervencije samoupravnih organov TOZD za rešitev tega problema niso bile uspešne, odbor za gospodarstvo apelira na poslovodni odbor Železarne, da to uredi.

Člane odbora je vodja TOZD Vladimir Senčar v nadaljevanju seznanil z izredno slabimi proizvodnimi rezultati v mesecu septembru. Skupna proizvodnja je bila dosežena z 93,2 %, blagovna pa je bila za 0,3 % presežena. Vzrok za slab proizvodni rezultat je izredno slabo stanje valjavskega ogrodka šteklja, saj so v tem mesecu valjali z doslej največjim izmečkom. Tako kot je slab proizvodni rezultat, so slabi tudi izpleti saj niso bili doseženi niti na šteklju niti na blumingu.

Nezadovoljivi so tudi proizvodni rezultati za devet mesecev letošnje leta. Dosežene je bilo 326.428 ton skupne proizvodnje, kar je sicer za 0,9 % več kot v istem obdobju lani, vendar pa znaša zaostanek za letošnjim družbenim planom 2,9 %. Blagovna proizvodnja je bila presežena za 8,9 %. Oddelek adjustaže bluminga je presegel predvidene

Obravnavali so tudi poročilo o inovacijski dejavnosti v Železarni ter na podlagi predhodnega poročila, ki ga je pripravila strokovna služba ter obširne razprave v zvezi s to problematiko, sprejeli naslednja stališča oziroma ugotovitve:

- profesionalna inovacijska dejavnost je v Železarni organizirana v šestih različnih oddelkih, računajoč tudi oddelke, ki se ukvarja z množično inovacijsko dejavnostjo;

- oddelke oziroma službo, ki se ukvarja z množično inovacijsko dejavnostjo ni ustrezno organizirana;

- v Železarni ni urejen sistem usmerjenega pretoka od ideje do realizacije projekta;

- množična inovacijska dejavnost ni povezana s profesionalno.

Na osnovi teh ugotovitev so zadolžili sektor za ekonomiko in organizacijo, da prouči tako množično kot profesionalno inovacijsko dejavnost ter nakaže nujno organizacijsko povezanost. Pri tem pa mora upoštevati predloge sindikata in DIATI.

Odbor je soglašal z vezavo deviznih sredstev za nadaljnjih šest mesecev, s prodajo spodnjega dela bivalnice monterjev na Beli, skladu skupne porabe, z informacijo o pripravi projekta aglomeriranih praškov v temeljni organizaciji Elektrode in dal soglasje za zidavo stanovanjske hiše zraven dveh parcel Železarne.

DM

Predsednik Janez Vidmar je 31. oktobra sklical 23. sejo delavskega sveta in predlagal v obravnavo naslednji dnevni red: pregled sklepov 21. in 22. seje DS, predlog povečanja obsega izgradnje I. faze strojnih delavnic, sklep o delnem predčasnem izplačilu, akontacije OD, predlog pravilnika o organizaciji in delu samoupravne delavske kontrole, predlog sklepa o blagajniškem minimumu, predlog pravilnika o organizaciji in delu inventure sredstev in njihovih virov, poslovnik za delo samoupravnih organov in delegacij v TOZD Železarne, sprememba organizacije TOZD Vratni podboji, samoupravna sporazuma o skupnosti za zaposlovanje, samoupravni sporazum o združitvi DO Tehno-Impex v SOZD Slovenske železarne in o ureditvi medsebojnih razmerij, samoupravni sporazum in spremembe ter dopolnitve o združitvi v SOZD Slovenskih železarn, smernice plana za leto 1979 in smernice plana za TOZD Vratni podboji za leto 1979, kategorizacija nalog in opravil strojnega delavca v vzorčni delavnici, devetmesečno poslovno poročilo, nadomestne volitve, samoupravni sporazum o organizaciji in delu posebne finančne službe v delovni skupnosti za komercialne in finančne zadeve delovne organizacije železarna Jesenice in razno.

Vodja TOZD je poročal o izvajanju sklepov zadnjih sej, ki so bili realizirani, zato delegati niso imeli pripomb. Po predhodni razpravi na odboru za gospodarstvo o predlogu povečanja obsega izgradnje I. faze strojnih delavnic, je DS potrdil stališče odbora. Predlog o delnem predčasnem izplačilu — akontaciji OD so člani DS brez pripomb sprejeli.

Predlog pravilnika o organizaciji in delu samoupravne delavske kontrole in predlog sklepa o blagajniškem minimumu so delegati potrdili. Predlog pravilnika o organizaciji in delu inventure sredstev in

njihovih virov so sprejeli. Potrdili so tudi komisije za izvedbo inventur v TOZD Vratni podboji.

Sprejemanj poslovnika za delo samoupravnih organov in delegacij v TOZD je bilo odloženo na naslednjo sejo, zaradi odsotnosti delegata, ki bi moral gradivo na seji razložiti.

Brez pripomb so sprejeli predlog predlagane nove organizacije TOZD Vratni podboji in s tem v zvezi predlagane kategorije novih delovnih mest.

Samoupravni sporazum o združitvi DO Tehno-Impex v SOZD Slovenske železarne in o ureditvi medsebojnih razmerij je DS soglasno sprejel. Na predlog sprememb in dopolnitve samoupravnega sporazuma o združitvi v SOZD Slovenske železarne ni bilo pripomb in je DS razpisal referendum.

Na plan smernic Železarne za leto 1979 ni bilo pripomb. Plan smernic za TOZD Vratni podboji za leto 1979 je bil sprejet, vendar s pripombo, da mora prodajni oddelek zagotoviti zadostno količino ustreznih naročil. Prodajni oddelek mora izdelani natančen prodajni plan vrtnih podbojev in ga posredovati DS TOZD Vratni podboji v razpravo. Plan mora biti izdelan do 30. novembra 1978.

Delegati so bili seznanjeni z odgovorom SEO — odd. za nagrajevanje. Odgovor se nanaša na kategorizacijo nalog in opravil za strojnega delavca v vzorčni delavnici. S predlagano kategorijo so delegati soglašali. Devetmesečno poročilo je bilo po razlagi tov. Mesariča sprejeto. DS bo razpisal nadomestne volitve za zbor združenega dela in člana DS.

Samoupravni sporazum o organizaciji in delih posebne finančne službe v delovni skupnosti za komercialne in finančne zadeve delovne organizacije železarna Jesenice je bil sprejet in bo DS razpisal referendum. H. K.

20. SEJA DOBORA ZA GOSPODARSTVO

V petek, 3. novembra, je bila v TOZD Vratni podboji 20. seja odbora za gospodarstvo, na kateri so obravnavali poslovne rezultate v mesecu oktobru in operativni program za november, analizo finančnega rezultata za mesec september in kumulativno za prvih devet mesecev 1978, pregled sklepov 21. seje odbora za gospodarstvo DS ŽJ, pregled gibanja OD za mesec september in predlog prekatégorizacije delovnih mest.

Proizvodnja v mesecu oktobru je bila deset ton pod operativnim planom in to zaradi izpada proizvodnje, ki je nastal zaradi okvare peči v lakirnici. Odbor bo zato opozoril SEO — oddelke za izračun stimulacije na proizvodnjo, da to upošteva.

Odprema je dosegla operativni plan, vendar bi bila lahko še večja, če ne bi bilo navedenih zastojev. V mesecu novembru bodo planirani osemdeset ton proizvodnje vrtnih podbojev lahko dosegli, ker je dovolj naročil in vložnega materiala za ta mesec. Izdelava izvenstandardnih podbojev in razpinskih v vzorčni delavnici je zasedena že za mesec november in delno tudi za december. Če se bo stanje z naročili izboljšalo, bodo operativni plan lahko presegli ali celo dosegli letni družbeni plan.

K analizi finančnega rezultata za mesec september in kumulativno za prvih devet mesecev 1978, ter k pregledu gibanja OD za mesec september, člani odbora niso imeli pripomb.

Člani odbora so soglašali tudi s predlogom prekatégorizacije delovnih nalog in opravil za pleskarja in ključavničarja — varilca.

Imenovali so tudi tri članske komisije za reševanje inovacijskih predlogov v sestavi: Janez Vidmar, Pavel Dimitrov in Gregor Hudrič.

Odbor za gospodarstvo se v imenu vseh delavcev TOZD Vratni podboji zahvaljuje delavcem strojnih delavnic za hitro in uspešno popravilo rekuperatorja peči v lakirnici, vendar ne soglašajo z denarno nagrado, zaradi slabega finančnega stanja TOZD Vratni podboji. H. K.

TOZD Elektrode

20. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Delavski svet TOZD Elektrode je imel 26. oktobra 20. redno sejo, ki jo je vodil predsednik Janez Kosmač. Sprejeli so poročilo o izvrševanju sklepov zadnje seje z ugotovitvijo, da so sklepi izvršeni, razen tistih, za katere je potreben daljši rok izvršitve.

V nadaljevanju so obravnavali in sprejeli devetmesečno poslovno poročilo TOZD in DO Železarne. Ugotovili so, da so skupni rezultati TOZD zadovoljni in predlagali smernice za doseganje boljših rezultatov predvsem na tistih področjih dela, kjer so možnosti. Priporočili in izrazili so prepričanje, da bo tudi TOZD HVB z ustreznimi ukrepi uspeval v prizadevanjih za izboljšanje stanja.

Obravnavali in sprejeli so predlog smernic plana TOZD za leto 1979 z naslednjimi pripombami:

- plan izvoza in blagovne menjave naj se zmanjša na 7.000 ton, za razliko pa poveča prodaja na domačem tržišču,

- zagotovljeni morajo biti vsi pogoji za proizvodnjo in sicer reprodukcijski material, žica, energija, rezervni deli, kadri in vzdrževanje,

- nabaviti je potrebno nov rezalni stroj za rezanje drobnih dimenzij elektronske žice,

- v srednjeročnem planu predvidena investicijska sredstva za proizvodnjo aglomeriranih praškov so prenizka in jih bo potrebno ustrezno povečati.

Sprejeli so tudi predlog smernic plana Železarne s pripombo, da morajo vse TOZD in delovne skupnosti z največjo odgovornostjo izvrševati

sprejete smernice in naloge, predvsem tiste, ki so povezane in se nanašajo na tehnološki proces drugih TOZD.

Sprejeli so predlog pravilnika o organizaciji in delu samoupravne delavske kontrole TOZD in poslovnik za delo samoupravnih organov in delegacij TOZD Železarne.

Sprejeli so predlagane sklepe o določitvi plačilnih mest — blagajn za plačevanje z gotovino v Železarni, o blagajniškem maksimumu in o polaganju gotovine.

Imenovali so komisijo TOZD za pripravo predlogov za odlikovanja in priznanja.

Sprejeli so informacijo o problematiki in izvršenih ukrepih v zvezi z ustanovitvijo proizvodnje zaradi pomanjkanja vodnega stekla. Soglašali so, da se uveljavlja odškodninski zahtevek.

Potrdili so razpis in izvedbo referenduma, ki bo 24. novembra, na katerem se predlaga odločitev delavcev o naslednjem:

- samoupravni sporazum o organiziranju in delu posebne finančne službe;

- samoupravni sporazum o združitvi v poslovno skupnost proizvajalcev in predelovalcev žice, ki ga bodo sprejemale TOZD Žičarna, Željarna in Elektrode in

- nadomestne volitve delegatov za SIS. M. S.

TOZD Valjarna debele pločevine

16. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Odbor za gospodarstvo TOZD Valjarna debele pločevine je imel 31. oktobra 16. redno sejo, ki jo je vodil predsednik Milan Šulc. Pri pregledu sklepov zadnje seje so ugotovili, da so bili realizirani, razen dveh sklepov, ki sta v izvajanju.

Obravnavali so devetmesečno poslovno poročilo TOZD Valjarna debele pločevine in ga sprejeli ter posredovali delavskemu svetu v razpravo in sprejem z naslednjimi ugotovitvami in sklepi:

- V primerjavi z devetimi meseci lanskega leta je bila proizvodnja višja za 5 %. TOZD je v tem času dosegla 9.223.122 din znižanja stroškov, kar je posledica razlike v planski ceni med smederevskimi in domačimi slabi na eni strani in na drugi v predelavi zaradi dobre proizvodnje in nižjih stroškov vzdrževanja ter popravil.

- Da bo poslovanje TOZD tudi na koncu leta 1978 prav tako uspešno se zahteva dosledno izpolnjevanje programa in ukrepov za izvrševanje družbenega plana v zadnjem tromesečju, ki so ga SDS že obravnavale in sprejele.

- Obravnavali so tudi kazalce uspešnosti poslovanja od 1. januarja do 30. septembra in jih sprejeli ter

posredovali DS v razpravo in potrditev.

Odbor je vzel na znanje oceno izvrševanja plana za oktober in sklenil, da je treba v mesecu novembru izpolniti plan tudi v adjustaži ter odpremi. Priznanje daje vsem trem samoupravnim delovnim skupinam na progi za tako visoko prekoračitev plana.

Ker pri razkladanju smederevskih slabov prihaja do težav zaradi prevelike količine dohoda slabov naenkrat, je odbor zahteval od nabavne službe, da zagotovi dobavo le teh od 1. do 20. v tekočem mesecu.

Sprejet je bil tudi družbeni plan in program skupne in gotove proizvodnje za mesec november.

Odbor je bil seznanjen s primopredajnim zapisnikom med novim in starim vodjem TOZD ter s primopredajo soglasja.

Odbor je vzel na znanje obvestilo odbora za gospodarstvo TOZD Transport o nastali stojnini za železniške vagon v TOZD ter sklenil, da se je treba prizadevati za čimvečje znižanje stojnin. (S)

SEMINAR SVETA ZSMS SOZD SLOVENSKE ŽELEZARNE

V dneh 27., 28. in 29. oktobra je bil v Ptuj seminar sveta ZSMS SOZD Slovenske železarne, ki so se ga udeležili mladi iz delovnih organizacij: železarne Jesenice, železarne Štore, železarne Ravne, Veriga Lesce, Plamen Kropa, Žična Celje, Tovil Ljubljana, Metalurški inštitut Ljubljana in tovarne poljedelskih strojev Batuje pri Novi Gorici.

Na seminarju so obravnavali vlogo interne banke Slovenskih železarn pri uveljavljanju dohodkovnih odnosov in organiziranost osnovne organizacije ZSMS, koordinacijskega sveta ZSMS, sveta mladine Slovenskih železarn ter povezanost z občinskimi konferencami ZSMS. Poleg tega so imeli razgovor s predstavniki sindikata in obravnavali predlog programa dela mladitve v naslednjem enoletnem obdobju.

Predavanje o vlogi interne banke v SOZD SZ je imel Andrej Cetinski. Poseben poudarek je dal dohodkovnim odnosom, pridobivanju dohodka ter minulemu delu. V razpravi so se posebej zadržali pri vprašanju, kaj je minulo delo in kako se pridobiva.

V nadaljevanju so najprej vsi predstavniki delovnih organizacij poročali o organiziranosti in o delu mladitve v svoji delovni organizaciji.

Mladi so organizirani v osnovne organizacije, ki jih povezujejo koordinacijski sveti, ki imajo vlogo koordinatorskega med njimi. Kot primer smo navedli našo železarno: velike osnovne organizacije so organizirane na aktivne, ki so organizirane kot osnovne organizacije. Tako organiziranost je vzbudila pri ostalih predstavnikih DO posebno pozornost zato, ker je v železarni Jesenice to edini primer v okviru SOZD SZ. Prednost take oblike organiziranosti je predvsem v lažjem in hitrejšem sestavljanju, sklepčnosti in boljši informiranosti.

Precej časa je razprava tekla v ugotavljanju pomanjkljivosti pri informiranju, kadrovske politiki in štipendiranju. Osvetlili smo določene zadeve, dalj časa pa smo se zadržali na področju izobraževanja, ker je to poglobljena naloga mladinske organizacije, oziroma pogoj za uspešno samoupravljanje in družbenopolitično delovanje.

Na seminarju so sodelovali v razgovoru tudi trije predstavniki sindikatov in sicer Edi Kričar - železarna Ravne, Vlado Kaluža - železarna Štore, Andrej Jagodic - Metalurški inštitut Ljubljana ter namestnik predsednika sindikata Žične Celje tov. Lojen.

Veliko pozornost so posvetili skupnemu delu sindikata in mladinske organizacije. Obe organizaciji se velikokrat srečujeta z istimi težavami, zato bi morali tesno sodelovati. Žal pa se velikokrat dogaja, da ne najdemo skupnega jezika, čeprav je njihovo delo nedeljivo.

Spregovorili so tudi o izobraževanju in kadrovanju mladitve ter o

njihovem napredovanju na delovnem mestu. Večkrat se namreč dogaja, da starejši nimajo zaupanja v mlado generacijo. Sindikat bi tudi na tem področju moral nekaj storiti.

Na osnovi razgovora in poteka seminarja so mladi izoblikovali program dela sveta ZSMS Slovenskih železarn, ki so ga dopolnili še z dodatnimi pripombami, npr., da bi organizirali kviz med DO SZ, mladinsko delovno brigado, ki bi sodelovala v mladinski delovni akciji in bi bila sestavljena iz mladitve iz Slovenskih železarn. To je bil predlog mladitve iz Plamena Kropa, katerega pa je dopolnil jeseniški predstavnik in sicer v tem smislu, da bi v to brigado lahko vključili tudi študente posameznih delovnih organizacij. S tem bi dosegli dva cilja: zblizanje študentov z bodočimi sodelavci, razen tega pa bi izpolnili

točko iz samoupravnega sporazuma o organiziranju mladinske delovne brigade, ki je pomembna pri dodeljevanju priznanja brigadi. S svojimi predstavniki bi lahko sodelovali v brigadi Borbert Veber, ki jo sestavljajo mladi jugoslovanskih železarn.

Svet ZSMS SZ bi lahko organiziral izhajanje internega glasila v obliki biltena, ki naj bi imel namen boljše informiranja in boljše spoznavanja med delovnimi organizacijami SZ.

Svet ZSMS kot koordinator mladinskega dela mora odigrati večjo vlogo pri povezovanju oz. koordiniranju dela mladinskih organizacij v okviru SOZD. Večjo pozornost bi morali nameniti uveljavljanju zakona o združenem delu in njegovem uresničevanju v praksi in krepitvi delegatskih odnosov, izvajanju kadrovske politike in izobraževanju.

Na osnovi vsega tega bomo na seji sveta ZSMS SZ izoblikovali konkretne naloge za prihodnje obdobje. Z. K.

Mladi v krajevni skupnosti Srednja Dobrava v radovljški občini so zelo delavni na številnih področjih. Pred nedavnim so na pobudo občinske konference ZSMS Radovljica uspešno izvedli lokalno delovno akcijo v občinskem merilu. Udeležilo se jo je okrog 200 mladitve iz sol, delovnih kolektivov in krajevnih skupnosti ter brigadirjev brigade Stane Zagar iz Radovljice, ki je letos uspešno sodelovala na zvezni mladinski delovni akciji Podrinje-Kolubara v občini Valjevo. Na območju krajevnih skupnosti Srednja Dobrava so mladi delali na šestih delovnih in sicer so urejali ceste in okolico gasilskega doma ter gradili športno igrišče. Ko so krajski gledali delovni elan mladitve, si niso mogli kaj, da tudi sami niso zgrabili za delo. Udeležence akcije je obiskal tudi namestnik sekretarja občinskega komiteja ZKS Radovljica Milan Baloh, ki je zelo pohvalil prizadevanje mladitve. Ob zaključku akcije so se mladi pomerili še v športnih tekmovanjih, brigadirji so izdali bilten, zvečer pa so se v mladinskem klubu na Srednji Dobravi zbrali na brigadirskem večeru. (Tekst in foto J. Rabič)

VELIKO PRIZNANJE MDB JESENIŠKO-BOHINJSKI ODRED

Večkrat smo že poročali o uspehih jeseniških brigadirjev. V občini ugotavljajo, da mladinsko prostovoljno delo dobiva vse večji pomen in vedno več mladitve se vanj tudi vključuje. Še bolj pomembno pa je, da njihova aktivnost ne pojenja, ampak se nadaljuje. To še posebej velja za brigadirje jeseniško-bohinjskega odreda, ki so letos pod vodstvom Tihomirja Kostića iz jeseniške železarne sodelovali na zvezni delovni akciji Podrinje-Kolubara v pobrateni občini Valjevo. 52 brigadirjev se je na akciji zares izkazalo. Normo so v povprečju preselili za 165 %, največ pa celo za 371 odstotkov. Brigadirji so prejeli 18 udarniških značk in 21 posebnih priznanj. Brigada je bila štirikrat udarna, prejela je trak akcije in v ponedeljek, 6. novembra, tudi plaketo 9. kongresa Zveze socialistične mladine Srbije za izredne rezultate na delovnem, na področju družbenih dejavnosti, to je interesnih dejavnosti in prostem času, za širjenje bratstva in enotnosti ter za razvoj samoupravnih odnosov na

mladinski delovni akciji Podrinje Kolubara.

To priznanje je najvišje priznanje mladinskim delovnim brigadam v Srbiji, brigada jeseniško-bohinjski odred pa je tudi predlagana za najvišje priznanje na zveznih delovnih akcijah - za plaketo Veljka Vlahovića.

Brigadirje pa niso uspevale nagrade in priznanja, ki so jih prejeli. Z aktivnim delom so nadaljevali tudi po prihodu brigade na Jesenice. V železarni so organizirali lokalno delovno akcijo, pospravljali in urejali so arhiv železarne. Vključili so se tudi v akcijo OK ZSMS Jesenice, nosili vabila za sestanke mladitve na Plavžu, pripravili razstavo o brigadirskem življenju, več brigadirskih konferenc in sodelovali so na drugi skupščini mladinske delovne akcije v Valjevu. Vsekakor veljajo marljivim brigadirjem jeseniško-bohinjskega odreda iskrene čestitke z željo, da bi bili tako delovni tudi v prihodnje in da bi njihovu zgledu sledilo še več mladitve. Rk

SOBOTNI VEČERI SO POSTALI ZANIMIVEJŠI

Že dalj časa se člani osnovne organizacije ZSMS v krajevni skupnosti Zirovnica ubadamo z vprašanjem, ki je do nedavnega ostajalo nerešljivo, namreč z zabavnim življenjem naših mladincev. Čeprav smo se že od vsega začetka zavedali, da to mladina naše krajevnne skupnosti najbolj pogoša, nismo našli prave rešitve. Dolgo časa smo ostajali samo pri razpravah in željah, saj so nas pestili ali denarni ali prostorski problemi. Končno pa nam je uspelo prebroditi vse te probleme. Konec prejšnjega meseca smo organizirali klubski večer, na katerem smo predvajali diapozitive iz naše dosedanje dejavnosti, iz izletov na Triglav in v Sovjetsko zvezo.

Preteklo soboto pa smo začeli z disco večeri, ki bodo sedaj vsako soboto od 19. ure dalje v gostišču Zelenica na Selu pri Zirovnici, na katere vabimo tudi ostalo mladino.

Seveda pa naše delo ne temelji samo na zabavi, saj se zadnje čase že resno pripravljamo tako na volitve v krajevno skupnost kot na našo problemsko konferenco. Vsak prvi petek v mesecu pa imamo tudi redne sestanke predsedstva OO ZSMS na katere vabimo predstavnike vseh družbenopolitičnih organizacij in društev v naši krajevni skupnosti kot tudi predstavnika občinske konference ZSMS Jesenice. V pripravah na volitve v krajevno skupnost smo že začeli z evidentiranjem naših delegatov. Čeprav so bili na te sestanke povabljeni predstavniki vseh družbenopolitičnih organizacij v krajevni skupnosti, se ga je udeležil samo predstavnik zveze komunistov, iz česar lahko sklepamo, da delo naše mladinske organizacije kljub enoletnemu uspešnemu delu še ni našlo pravega odziva in vrednotenja v delu in življenju krajevnne skupnosti. I. S.

Pripravljenost je vedno
boljša kakor
golo pričakovanje ...

Tito

STALNE ZALOGE HRANE V IZJEMNIH POGOJIH

SKLADIŠČENJE VODE

Najprimernejše so steklenice ali pločevinke iz nerjavečega in nelomljivega materiala, ki se dobro zapirajo.

Z vodo jih napolnimo šele, ko smo jih dobro očistili. Kakovost vode je različna. Obstojejša je vodovodna voda, studenčnica ali voda iz izvira, ki dlje časa ne spremeni okusa. Vsekakor pa moramo vonj in okus vode nadzorovati in jo po potrebi premenjati. Pošode z vodo hranimo v kleti.

EMBALIRANJE ŽIVIL

Živila, ki jih shranjujemo v hladilniku: meso zavijemo v celofanski papir, očiščene ribe v aluminijasto folijo. Smetano, sir, pudinge in kreme hranimo v zaprtih plastičnih posodah. Enako shranjujemo testo, sladice, solate, kuhane ali na pol pripravljene jedi.

Sadje s tanko lupino, npr. grozdje, marelice in jagode, ter listnato zelenjavo hranimo v polivinilastih vrečkah.

Živila, ki jih shranjujemo v konzervatorju, so že zmrznjena in originalno embalirana.

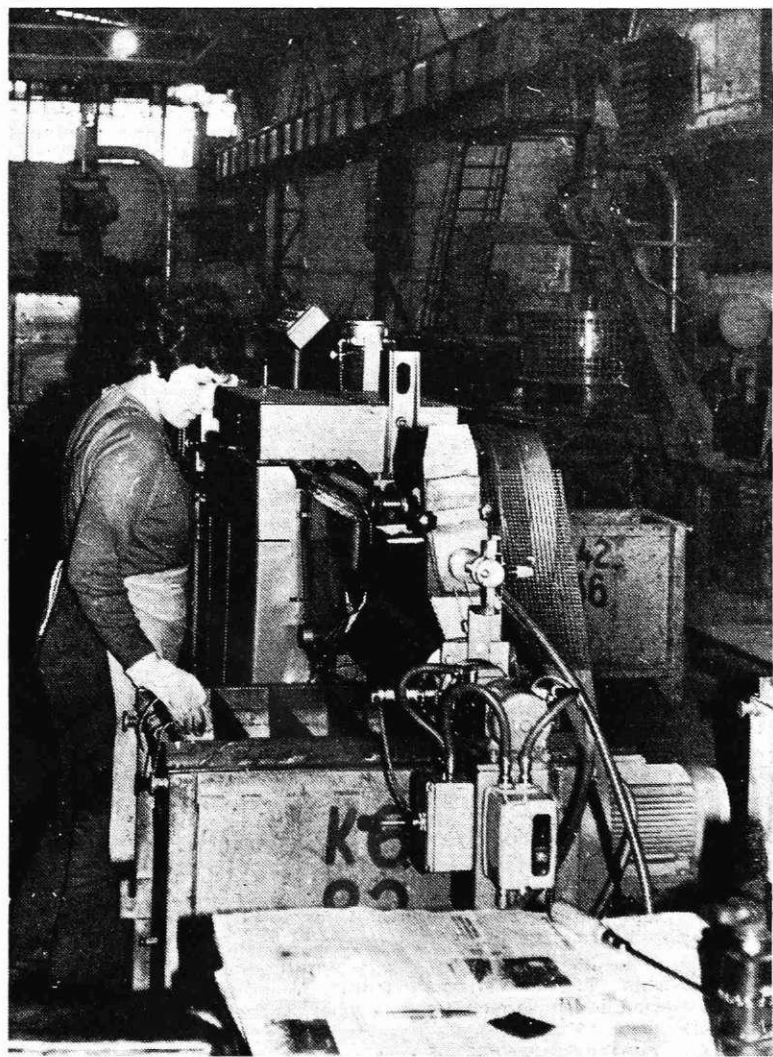
Živila, ki jih shranjujemo v zamrzovalni skrinji, embaliramo v polivinilaste vrečke, v alufolijo, v papirnate ali polivinilaste škatle po predpisanim postopku.

Živila, ki jih shranjujemo v kleti: olje hranimo v pločevinkah ali temnih steklenicah. Konzerve zložimo v originalni embalaži na police. Krompir hranimo v lesenih letvastih zabojih. Jabolka zložimo na police v eni plasti ali pa jih hranimo v zabojih.

Koreninasto zelenjavo (korenje, pastinak, podzemno kolerabo, peso, redkev in zeleno), ki jo bomo shranili za zimo, zagrebemo v prst, pesek, mivko ali žaganje, da ne postane puhla. Preden jo vložimo, ji odvijemo ali odrežemo liste.

Petersiljeve korenine, zeleno in drobnjak posadimo v posebne zabojčke, ki jih postavimo v zmerno tople, zračne in svetle prostore, da imamo vso zimo pri roki sočno zelenjavo.

Zelje in ohrovtove glave vzamemo v hladnem prostoru, kjer pa ne zmrzuje. Glavam otrebimo zunanje ostarele liste in prikrajšamo kocene. Hranimo jih zložene na police ali v letvastih zabojčkih. Marsikje hranijo dobro dozorele in trde zeljne in ohrovtove glave tako, da jih zagrebejo v čisto listje, seno ali otavo.

Sodelavka v elektrodnom obratu

GORENJCI!

Te dni lahko
GLAS

naročite
pri vašem pismonoši.

Do konca leta ga boste
prejemali brezplačno

O DELU KLUBA JESENIŠKIH ŠTUDENTOV

Klub jeseniških študentov se pripravlja na letošnji skupščini, ki naj bi bila v drugi polovici tega meseca in na kateri se bo klub preimenoval v klub študentov jeseniške občine. Odslej bo klub združeval vse študente jeseniške občine, ki bodo želeli sodelovati v njegovem delu, s tem bo klubska dejavnost širša in upajmo pestrejša.

Klub pestijo predvsem kadrovske težave, saj bo letos prenehalo delovati nekaj zelo aktivnih članov, ki bodo zapustili študentski stan, za katere bo potrebno najti ustrezno zamenjavo. Predsedstvo kluba je na svoji zadnji seji pripravilo predloge za novo predsedstvo, ki ga bo predložilo v potrditev skupščini.

Predlagani člani komisij, oziroma predsedstva, bodo pripravili program dela za tekoče šolsko leto. Programe dela bodo kasneje razmnožili in jih razdelili vsem udeležencem skupščine, tako da bo o njih moč razpravljati. V bodoče bo potrebno posvetiti več pozornosti idejnopolitičnemu izobraževanju študentov, saj vemo da je bilo v zadnjem času prav na tem področju najmanj storjeno. Vemo tudi, da se v mladinske delovne akcije vključuje zelo malo študentov, zato bo tudi tu potrebno marsikaj napraviti. Predvsem pa bo moralo biti vključevanje brucov v delo kluba bolj učinkovito.

To je le nekaj okvirnih področij dela, o konkretnih akcijah pa bo več govora na skupščini. Upajmo, da se je bo udeležilo vsaj toliko študentk in študentov kot lani.

Milica Antić

PREGLED SESTANKOV SDS

Minuli teden smo iz devetih temeljnih organizacij in treh delovnih skupnosti prejeli 73 zapisnikov s sestankov samoupravnih delovnih skupin. Skupine so večinoma obravnavale smernice plana za leto 1978, ponekod pa so obravnavale že tudi predlog sprememb in dopolnitev samoupravnega sporazuma o združitvi v SOZD slovenske železarnice (na petnajstih sestankih) in predlog samoupravnega sporazuma o združitvi Tehno-Impeksa v SOZD SZ za ureditvijo medsebojnih razmerij, ki ga bo po predhodni razpravi sprejel delavski svet SZ (na osemnajstih sestankih SDS).

V zvezi z obema sporazumoma smo zabeležili že nekaj pripomb. Tako dve delovni skupini iz delovne skupnosti za ekonomiko, TKR in novogradnje opozarjata v zvezi s predlogom dopolnil na dvoje meril, ki veljajo za izbiro predsednika poslovnega odbora oziroma članov tega organa, namreč, da je za člane potrebna visoka izobrazba, za predsednika pa je to lahko tudi oziroma z delom dokazano visoko strokovno znanje (75. člen sporazuma). Na predlog sporazuma o združitvi Tehno-Impeksa v SOZD pa je imelo pripombe osem delovnih skupin, vendar bolj splošne narave. Nekje so menili, da bi bilo potrebno to vprašanje še enkrat obravnavati, ko bo na voljo več informacij, drugje spet vprašujejo kaj bodo delale sedanje komercialne službe ali opozarjajo na previdnost, češ, da praksa kaže, da preprodajalci velikokrat dobivajo večji OD kot tisti, ki ga ustvarjajo ipd. Deset delovnih skupin pa na predlog sporazuma ni imelo pripomb. Skupine so razen tega obravnavale ponekod še nekatera druga vprašanja in obratno problematiko, na katero pogosto opozarjajo tudi v zvezi s smernicami plana temeljnih organizacij in železarnice za leto 1979.

V TOZD Jeklarne so se sestale **SDS staro železo 3 in 4, peti 2 in 3, livne jame 2, 3 in 4 ter elektropeči 3 in 4**. Skupine so večinoma obravnavale smernice plana za leto 1979 in izpolnjevanje planskih obveznosti v zadnjem četrtletju. **SDS staro železo 3** v zvezi z le-tim opozarja na vprašanje planiranega dopusta (večina delavcev koristi dopust med šolskimi počitnicami skupaj z družino) in na pomanjkanje delavcev za 5-pečno obratovanje, zaradi česar naj bi bili ostali upravičeni do pisanja ur za manjkajoče. **SDS staro železo 4** predlaga, da se v investicijskem programu za prihodnje leto predvidi izgradnja portalnega žerjava in generalni remont pristaniških žerjavov, zahteva pa tudi boljše vzdrževanje žerjavne proge. **SDS peti 2 in livne jame 2** menita, da so remontni planirani na ASEA in ELECTROMELT pečeh previsoko in da se remont ne izvaja v redu, zaradi česar peči ne dajejo tistega, kar bi morale. Predlagata pa tudi, da naj bi delavci iz elektrojeklarne, ko bodo delali s petimi SM peči ob remontih prišli pomagat, ter da se dajo sobote, ki jih morajo pisati na proste dneve, za dan solidarnosti. Tudi **SDS peti 3 in livna jama 3** opozarjata na težave in probleme, ki se pojavljajo pri 5-pečnem obratovanju (pomanjkanje delavcev, nezagotovljena posada pete peči za delo ob prostih sobotah, pisanje ur za manjkajoče ipd.). **SDS elektrojeklarne 3** meni, da je plan elektropeči za prihodnje leto dosegljiv, če se poveča nosilnost 80-tonskega žerjava, zmanjša planirane zastoje za 0,5 %, doseže boljše izkoriščenje delovnega časa in zagotovi enakomerno odsotnost med letom. Skupina (sestala se je dvakrat) ugotavlja tudi, da je disciplina vedno slabša (slabo delo, predčasni odhodi). **SDS elektropeči 4** pa opozarja na odvoz žlindre in menjavo žlindrin banj in meni, da je to, kar se dela sedaj, skrajno neodgovorno in smrtno nevarno. V zvezi s prazniki pa ugotavlja, da si nekateri, ki bi morali delati, kar sami vzamejo prosto, ostali pa morajo zato vlagati v delo podvojene napore, če ga hočejo kolikor toliko normalno opraviti.

V TOZD Livarna se je sestala enotnem zboru vseh pet delovnih skupin. Sklenile so, da ostane varianta ocenjevanja in ocena delovne uspešnosti v prihodnjih treh mesecih nespremenjena in da ni potrebno določiti ocenjevalcev.

V TOZD Bluming štekel sta se sestali **SDS vodstvo ter SDS adjustaža štekel 3**. Na SDS vodstvo je bilo v zvezi s planom ugotovljeno, da je treba povečati kapacitete v čistilnici adjustaže bluminga, znižati ozke trakove na šteklju na minimum, izdelati predlog za razrez trakov za diske na bronx škarih ter, da bi morala nabavna služba poskrbeti za enako meren dohod domačih slabov in slabov iz uvoza.

V TOZD Žičarna se je sestala **SDS patentirnica 2**. Skupina med drugim (obravnavala je šest točk dnevnega reda) opozarja, da bi bili na linijah predvsem na navijalcih, potrebni kratki in učinkoviti remont. Skupina meni, da je največ nekvadratne žice narejene zaradi pogostih okvar linij, oziroma navijalcev in odvijalcev, nekaj pa seveda tudi zaradi nepazljivosti.

V TOZD Jeklovlek je osem delovnih skupin, ki so se sestale kot zbori delavcev, po poprejšnji javni razpravi na SDS, ponovno razpravljalo o smernicah plana. V razpravi je bilo zlasti podčrtano mnenje, da se nekateri dejavniki premalo zavajajo odgovornosti, zlasti v predhodnih fazah proizvodnje, ki poteka od naročil do vložka ter organizirane kvalitete kontrole. Ugotovljeno je bilo tudi, da je zaradi zakasnitve modernizacije jeklovske skupna proizvodnja za 3400 ton nižja od predvidene v srednjeročnem planu za leto 1979. V zvezi s proizvodnjo brušenih jekel je bil največji poudarek dan kvaliteti dela.

Tudi v TOZD Žebljarna so štiri delovne skupine ponovno razpravljale o smernicah plana in jih potrdile. Tri SDS so ob tem opozorile tudi na nekatera notranja vprašanja. **SDS žebljarna 2** ugotavlja, da ne dobi odgovorov na vprašanja oziroma zahteve, ki jih postavlja na sestankih SDS. **SDS žebljarna 3** je obravnavala odnose nekaterih sodelavcev do dela, zahteva pa tudi, da se do zime uredi gretje obrata. **SDS zavijalnica žebljarna** pa je sklenila, da je zaradi dobrega počutja in varnosti pri delu potrebno v bodoče še bolj paziti na red in čistočo v zavijalnici.

V TOZD Remontne delavnice se je sestalo 12 samoupravnih delovnih skupin. Tudi tukaj se je v zvezi s smernicami plana, ki so bile osrednja tema sestankov, postavljala vrsta vprašanj. **SDS vodstvo TOZD** je bila naprimer med drugim mnenja, da je v smernicah plana potrebno predvideti uveljavitev čistih dohodkovnih odnosov med TOZD ter med TOZD in DSSS ter, da je bolje, v kolikor za TOZD storitvenih dejavnosti ni mogoče uveljaviti dohodkovnih odnosov, da se le-ta pridruži DSSS oziroma, da se dohodek pridobiva s svobodno menjavo dela. **SDS ključavničarji 1 in 2** omenja med svojimi pripombami, da v investicijah niso določena denarna sredstva za zgraditev sanitarij in garderob za njihovo delavnico. Nujno pa potrebujejo tudi prostor na Beli za shranitev orodja. **SDS elektrodelavnica, elektrožerjavni oddelek in delavnica elektro strojev** v zvezi s planom opozarjajo, da mora nabavna služba pravočasno zagotavljati ustrezne količine reprodukcije skega materiala, da je potrebno nabaviti avtomatizirano žilinska dela na prostih napeljavah ipd. **SDS kleparji** je pod razno razpravljala o delovnih nalogah in ugotovila, da jih bo zaradi pomanjkanja delovne sile težko opravila. **SDS priprava dela** pa se je sestala kot sindikalna skupina. Razpravljala je o nalogah in zadolžitvah sindikata po devetem kongresu ZSS s posebnim poudarkom na izobraževanju, kulturi, rekreaciji in izvajanju zakona o združenem delu.

V temeljni organizaciji Vzdrževanje so se sestale **SDS vzdrževanje plavž 1, 2 in 3, vodstvo vzdrževanja, Bela 2 in 5 ter vzdrževanje HVB 2 in 3**. Tudi tukaj so bile smernice

plana tema o kateri so razpravljale vse omenjene SDS. Posamezne skupine opozarjajo na pomanjkanje rezervnih delov, na potrebo po dviganju osebnih dohodkov v skladu s porastom življenjskih stroškov, na potrebo po kontroli normativov (vzdrževanja HVB 3 ugotavlja, da so za 16 delavcev pod normativom) ipd. Nekateri skupine so med drugim razpravljale tudi o ožjih obratnih vprašanjih. **SDS Bela 2 in 5** menita, da se dohodek od nadurnega dela ne bi smel upoštevati pri odmeri otroškega dodatka, da bi morala za naprave bluming škepla skrbeti vsaj dva mazilna ključavničarja, da osebni dohodek vzdrževalcev kljub povečanju osnov pada ipd. **SDS vzdrževanje HVB 2** med drugim opozarja, da je nujno potrebno pričeti z deli na liniji CRNO in na drugih linijah, kajti začetki delovanja vpliva kislino se kažejo že na ZRM.

Smernice plana je med drugim obravnavala tudi **SDS vodstvo TOZD Energetika, SDS delavnica elektroenergie in SDS PIV 4 v TOZD Energetika**. SDS vodstvo TOZD meni, da je v smernicah plana železarne med drugim potrebno poudariti posebno skrb za energetske naprave, za oskrbo s kvalitetnimi rezervnimi deli ter za zagotavljanje zadostnega števila delavcev za dela in opravila na ključnih agregatih.

V delovni skupnosti za komercialne in finančne zadeve so smernice plana med drugim obravnavale **SDS prodaja, finance in računovodstvo osebnih dohodkov**. SDS prodaja je v zvezi z njimi med drugim opozorila, da je družbeni plan izdelan prepozno (zlasti po kvalitativnih grupah) in da to povzroča pri samem sklepanju težave. Določene TO morajo namreč imeti specifikacije 60 ali celo 90 dni pred dobavnim rokom. Na sestanku te SDS je bilo razen tega govora še o delu samoupravnih organov, ocenah delovne uspešnosti, disciplini in razširitvi oziroma renoviranju govorilnice prodajnega sektorja. **SDS računovodstvo osebnih dohodkov** na smernice sicer nima pripomb, pripominja pa pod razno, da jim primanjkuje referentov za osebne dohodke, ki urejajo vprašanja odločb in sprememb ter vsega ostalega v temeljnih organizacijah.

SDS splošnovarnostna služba (delovna skupnost za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje) se je v zvezi s smernicami plana največ zaustavila pri vprašanju proizvodne in delovne discipline ter ob problematiki hladne valjarne Bela. Obravnavala pa je tudi vprašanje bolniške odsotnosti in ocene delovne uspešnosti.

V delovni skupnosti za ekonomiko TKR in novogradnje se je sestalo 10 delovnih skupin. Večinoma so obravnavale smernice plana, opozorile pa so tudi na določene probleme. **SDS oddelek za ekonomske analize in planiranje** naprimer postavlja vprašanje, zakaj je zaprt urejen parkirni prostor med stavbo pokojninskega zavoda in IBM, zakaj se ne obnovi kantine v pokojninski zgradbi in če so možnosti za ponovno uvedbo premakljivega delovnega časa. **SDS oddelek za organizacijo** med drugim omenja da dnevnik TV v prejšnjem tednu ni pravilno informiral javnost o stanju v železarni (sestank je bil 31. 10.), in da je v železarni potrebno urediti parkirne prostore. **SDS mehanska preizkuševalnica** opozarja na neredno dostavo preizkušancev iz TOZD hladne valjarne Bela. **SDS mehanska delavnica** vprašuje, kaj je z gradnjo novih prostorov OTK. **SDS glavni laboratorij** vprašuje, kaj je s predlogi za popravke kategorij nekaterih sodelavcev, izrečena pa je bila tudi kritika na politiko kadrovanja za kemični laboratorij. Ista vprašanja in kritiko postavlja tudi **SDS laboratorij jeklarne, SDS tehnološki laboratorij** ugotavlja potrebo po nabavi aparata za kontrolo tehničnih plinov.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje — Božidar Lakota

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

REMONTNE DELAVNICE — PRIPRAVA DELA

V petek, 3. novembra 1978, je bila druga razširjena seja sindikalne skupine priprave dela TOZD Remontne delavnice.

Sindikalna skupina je bila najprej seznanjena s poročilom delegata o delu 9. kongresa zveze sindikatov Slovenije. Prebrani sta bili dve razpravi, ki jih je objavila Delavska enotnost. Razpravi obravnavata delo sindikata v preteklem obdobju, poudarjene pa so tudi naloge, ki jih bo treba opraviti v prihodnje in kjer bo prevladal družbenoekonomski in družbenopolitični pomen te množične organizacije na vseh ravneh. Poudarjeno je tudi dosledno uresničevanje zakona o združenem delu.

V drugi točki dnevnega reda so največ pozornosti namenili izobraževanju in kulturi. V razpravi je gov. Vinko Rotar pripomnil, da je študij ob delu zelo drag (15.000,00 letno). Zavzemal se je, da bi OZD odvajala manjše vsote izobraževalni skupnosti, odnosno da bi uveljavili večje olajšave za študij ob delu. Miroslav Noč je menil, da imamo še vse preveč indiferenten odnos tako do izobraževanja kakor tudi do kulture. V skupini (24 članov) je ob delu doštudiral en član na visoki šoli, eden na višji, en član pa je tik pred diplomom na višji šoli za organizacijo dela.

Dogovorjeno je bilo, da bo Andrejka Mlakar referentka za kulturo pri ZMS tudi v sindikalni skupini skrbela za gledališke in kino predstave, odnosno za obveščanje o le-tih, in vstopnino, ki jo nudi sindikat, itd.

Skupina meni, še posebej njen delegat, da bi se morali delavci v večji meri udeleževati na kulturnem področju, da bi dvignili kulturno raven občanov.

Na področju rekreacije bi morali v večji meri organizirati tekmovanja med oddelki. Skupina se tudi zavzema za vstopnice za drsanje ter za boljše obveščanje o športnih dogodkih in možnostih rekreacije v trim kabinetih. Organizirali bodo tekmovanja v namiznem tenisu, kegljanju in šahu. Nalogo so zaupali referentu za šport Zdenki Cund.

Sindikalna skupina priprave dela remontnih delavnic se zavzema za dosledno izpolnjevanje zakona o združenem delu, še posebej glede

dohodkovnih odnosov in objektivnih ovrednotenj delovnih nalog ter opravi in s tem v zvezi tudi za pravilno metodologijo dela. Merilo za osebne dohodke naj bo merilo dela, teže nalog, nikakor pa ne zgolj formalna izobrazba.

VRATNI PODBOJI

V ponedeljek, 30. oktobra 1978, je bila 16. seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata.

Tov. Dimitrov je navzoče seznanil s sklepi sprejetimi na 5. seji občinske konference ZKS. Ugotovil je, da je njihova temeljna organizacija v prvem polletju poslovala na meji rentabilnosti. Člani izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata menijo, da mora prodajna služba storiti več kot doslej ali pa bo treba prodajno politiko vrtnih podbojev spremeniti.

Na dnevnem redu 16. seje izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata je bilo tudi usklajevanje aneksov samoupravnim sporazumom o temeljnih planov SIS za leto 1979 in 1980. Pripomb ni bilo. Strinjali so se s predlogom, da TOZD Vratni podboji prispeva tudi v skupni sklad za bližnje praznovanje dedka Mraza.

V delegacijo zbora združenega dela so predlagali Jožeta Pirca in člana DS Danielo Koritnik.

ELEKTRODE

V četrtek, 26. oktobra 1978, je bila seja osnovne organizacije sindikata. Na seji je bila imenovana tričlanska komisija, ki bo pripravila predloge za podelitev odlikovanj in priznanj v TOZD.

Predsednik osnovne organizacije sindikata Stanko Sedlar je izvršni odbor seznanil z izvedbo nadomestnih volitev za delegacije tistih SIS, iz katerih so delegati odšli in prekinili delovno razmerje. Tako so v delegacijo SIS za kulturo predlagali sodelavca Hajrodina Lovriča ter delegacijo SIS za telesno kulturo sodelavca Novo Nikoliča.

Izvršni odbor je bil seznanjen tudi s tem, da bo 24. novembra 1978 referendum, na katerem se bomo odločili o samoupravnem sporazumu o organiziranju in delu posebne finančne službe, medtem ko bodo v TOZD Elektrode, Žičarna in Žeb-

ljarna sprejemali tudi samoupravni sporazum o ustanovitvi skupnosti proizvajalcev in predelovalcev žice. Opraviti bo treba tudi nadomestne volitve za delegacije SIS.

Izvršni odbor osnovne organizacije sindikata je odobril denarno pomoč sodelavki Erni Jonke zaradi težkih socialnih razmer, hkrati pa bodo izvršnemu odboru sindikata Železarne predlagali obravnavo njenega problema.

Izvršni odbor bo disciplinski komisiji Železarne posredoval ustrezno mnenje za nekatere njihove sodelavce.

ŽEBLJARNA

V sredo, 25. oktobra 1978, je bila 12. seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata.

V prvi točki dnevnega reda so se dogovorili, da za slehernega sodelavca, ob upokojitvi namenijo sredstva za nakup darila.

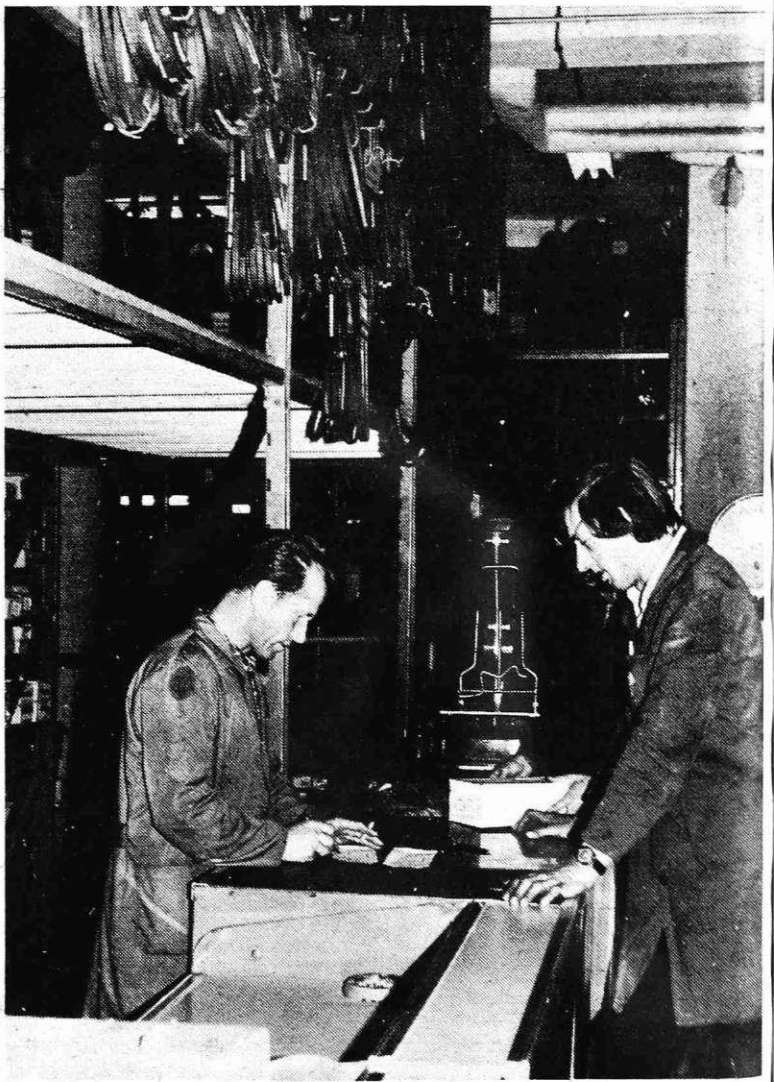
Strinjali so se s predlogom odbora za družbeni standard glede predlagane vsote namenjene bližnjemu praznovanju dedka Mraza. Izvršni odbor je bil tudi seznanjen s pripravami na referendum ter na morebitne nadomestne volitve članov posameznih delegacij.

V Žebljarni je več delavcev, ki že dalj časo bolujejo. Člani odbora predlagajo, da naj komisija, izvoljena na sindikalni konferenci pripravi predlog pravilnika za dodeljevanje pomoči.

Na seji je bilo postavljeno vprašanje glede vabila upokojencem. V zvezi s tem so sprejeli sklep, da bodo to nalogo opravili še letos. Ob sklepu se je uredili še nekaj tekočih zadev, tov. Hlebanja pa je izvršni odbor osnovne organizacije sindikata obvestil, da je slehernemu članu kolektiva na voljo knjiga Edvarda Kardelja »Svobodno združeno delo«. Knjigo si lahko izposodi pri tov. Kejžarjevi z namenom, da jo prebere.

POPRAVEK:

V 42. številki Železarnja smo med sindikalnimi novicami objavili povzetek zapisnika izredne seje odbora osnovne organizacije Hladne valjarne Bela, z dne 11. oktobra 1978. V povzetku smo napačno zapisali mnenje Iva Cundriča. Stavek se mora pravilno glasniti: »Zahteva o kvaliteti ter ostalih normah bo talno urgirana na sestankih, kjer je prisoten član poslovnega odbora.« S tem našo informacijo dopolnjujemo in popravljamo.

Sodelavec v centralnem skladišču

Železarski globus

INDIJA

V zadnjem času kaže, da bo postala LR Kitajska pomemben uvoznik indijskih železarskih izdelkov. Tu gre predvsem za široke in brezšivne cevi, valjano žico in toplo valjane

trakove. Razen tega se zanimajo v LR Kitajski tudi za uvoz opreme potrebne v naftni industriji in rudarstvu. Na nasprotni strani pa bo Indija lahko uvažala iz LR Kitajske predvsem cink, živo srebro in anti-

KOMUNISTI O IZPOLNJEVANJU PLANSKIH NALOG IN ODNOSIH MED TOZD IN V ŽELEZARNI

(Nadaljevanje s 1. strani)

roma uresničevanja družbeno-ekonomskih odnosov. Menila je, da ta pojav izhaja iz poslovnih struktur in težnj, da bi nekatera dela, ki jih opravljajo delovne skupnosti oziroma strokovne službe bolje opravile TOZD same. To pa je nesporeljivo, ker to pogojuje povečanje administrativnega kadra. Ob vsem tem pa je menila, da je treba uveljaviti svobodno menjavo dela. Tako obnašanje vnaša tudi dosti negativnih pojavov v vsakdanje delo, kot so:

- neuresničevanje sprejetih samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov ter časovno odstopanje od skupnega dogovora za sprejem, kar zavira delo tistih, ki se teh rokov držijo;
- neizpolnjevanje planiranih obveznosti ter sklicevanje na zunanje vzroke, kar povzroča velike težave temeljnim organizacijam povezanim v tehnološki verigi;
- odstopanje od asortimenta, ki se prilagaja trenutnim potrebam tržišče;
- nepripravljenost za združevanje dela in sredstev;
- zahteve po upoštevanju pripomb posameznih TOZD, ne da bi izhajali iz skupnih interesov ali se pozanimali, kakšna so stališča delavcev v drugih TOZD.

Za take odnose, je menila Tušarjeva, so zelo ugodne osnove v takih delovnih organizacijah, kjer so odnosi pri pridobivanju dohodka ostali le na papirju. Vedeti bi morali, da po zakonu o združenem delu TOZD sama ne more obstojati in se mora povezovati v delovno organizacijo.

V nadaljevanju je v razpravi sodeloval tudi sekretar medobčinskega sveta ZKS za Gorenjsko **Zdravko Krvina**, ki je predvsem želel odgovoriti na nekatera vprašanja.

Berti Brun je v svoji razpravi poudaril, da so komunisti v Železarni slabo organizirani, neučinkoviti in brez stališč pri sprejemanju samoupravnih aktov. Menil je, da komunisti premalo organizirano spremljajo dogodke in premalo sodelujejo z dogovorjenimi stališči in mnenji ob sprejemanju pomembnejših odločitev.

Predsednik poslovnega odbora **Peter Kunc** je v svoji razpravi predvsem odgovoril na nekatera vprašanja, ki jih je postavil sekretar Krvina. Najprej je govoril o zaposlovanju v Železarni, v kateri je tre-

nutno zaposlenih četrtnina delavcev iz drugih občin in republik, čemur, pa je menil, se ne bo možno še dolgo odpovedati, ker le postopno ukinjamo stare naprave. Menil je, da je bilo v dosedanjem obdobju premalo investicij, ki bi omogočale večje zaposlovanje žensk.

Ko je govoril o kvaliteti gospodarjenja je menil, da se le-ta prepočasno izboljšuje, pri čemer je še posebno problematičen porast vseh vrst stroškov, o čemer vodimo premalo računa. Stroški so predvsem v porastu zaradi slabih izpolnov, slabega izkoriščanja naprav in podobno, kjer se pokažejo tudi fiksni stroški.

Pri izvozu, je dejal, so stalno prisotni problemi, ker neurejenost tečajev skušamo reševati z različnimi premijami, kar pa ima v končni fazi tudi negativne posledice. Zato bi se morali v okviru celotne države dogovoriti, kaj je treba upoštevati in kaj izvažati. Določene slabosti, je poudaril, so tudi v vezavi izvoza za investicijsko opremo. Da zaostaja investicije je tudi nekaj objektivnih vzrokov in sicer:

- premajhno število strokovnega kadra za izdelavo kvalitetnih elaboratov, oziroma projektov,
- zapleteni postopki in določila za pridobitev ustreznih dovoljenj za izdelavo projekta in
- vezave našega izvoza na uvoz opreme.

V kolikor bi vsaj delno rešili te težave, bi se stanje novih investicij tudi izboljšalo, je zaključil Peter Kunc.

O delavčevih pravicah in dolžnostih je govoril Alojz Kalan in menil, da dolžnosti in odgovornosti delavci še ne sprejemajo dovolj zavestno. Ker delavci večkrat ne razumejo tega o čemer odločajo in sklepajo, je toliko večja odgovornost vodilnih delavcev da jim to razložijo. Govoril je tudi o proizvodnih rezultatih in težavah v TOZD Jeklarna ter menil, da je ob maksimalnih naporih, potrebno dati tudi ustrezno podporo in priznanje za boljše bodoče delo.

Ivo Arzenšek, podpredsednik poslovnega odbora, je govoril o odnosu do kupcev in menil, da niso najbolj učinkoviti in uspešni. Pri tem je menil, da so vzroki tudi v tem, ker se večkrat naročila sprejemajo preko možnih kapacitet, vse preveč je tudi izgovarjanj na pomanjkanje vložka, najbrž pa tudi v operativnih programih, ki jih je potrebno strokovno dopolniti.

O pomanjkanju vložka v TOZD Hladna Valjarna je govoril **Aleksander Jezeršek** in menil, da je bil uspeh TOZD tolikšen, kolikor je bilo na voljo ustreznega vložka. Ker tega ni bilo vedno dovolj, so bile potrebne stalne menjave programov, kar pa je seveda vplivalo na zmanjšanje proizvodnje. Tudi za leto 1979 je plan zelo napet in ni moč sprejeti jamstva, da bo realiziran. Dejaj, da so delavci v TOZD razbrali iz Železarnja, da je TOZD Valjarna blumingštel svoje prodajne obveznosti realizirala preko plana, ni pa dala dovolj vložka za hladno valjarno.

Tine Črv je menil, da bi lahko mnogo slabosti odpravili že s tem, če bi začeli uresničevati vsebino samoupravnih aktov. Delavci v TOZD so najbolj zainteresirani za vprašanja s področja nagrajevanja, vendar pa tega področja ne uspejo rešiti. V sistemu nagrajevanja, je dejal, je še vedno preveč poprečja, premalo pa je prisotno vrednotenje dela. Ko je govoril o uresničevanju delegatskega sistema je dejal, da se delegati iz TOZD ne udeležujejo sej zbora združenega dela skupščine občine in se ne vključujejo v razprave.

O težavah v TOZD Valjarna žice in profilov je govoril **Franc Ravničar** ter dejal, da so bile le-te še posebno velike po rekonstrukciji, kajti nove investicije zahtevajo tudi kvalitetnejši proizvodni in vzdrževalni kader. Večkrat smo pri uvajanju novih investicij pozabljali na priučevanje delavcev in zaključil, da so proizvodni uspehi v precejšnji meri odvisni od kvalitete vzdrževanja.

Franc Brelih je menil, da spremembe proizvodnih programov tudi vplivajo na delo vzdrževalcev, ker se s tem povečuje obseg dela, daljšajo se remont, pa tudi število menjav se večja. To je povečan obseg dela pri istem številu vzdrževalcev. Dejaj, da je v vzdrževanju zaposlenih okrog 520 delavcev in da je samo v zadnjih mesecih odšlo 120 delavcev ali 25 %. Čeprav je trenutno 70 novih, ki so prišli iz šol in drugih republik, vsa kvalitetna dela zavisijo od skupinovodij in delovodij. Stalno tudi dobivamo nove naprave, starih pa ne ukinjamo in zato je potrebno tudi večje število vzdrževalcev. Menil je tudi, če govorimo o različnih izhodih iz tovarne, potem je treba govoriti bolj konkretno.

Zdravko Krvina je dejal, da je Železarna velika delovna organizacija, zato je reševanje problemov težje, vendar pa se jih je treba lotiti tako, da se bodo problemi odpravljali. Govoril je tudi o pomanjkanju kadrov na Gorenjskem in o tem, da se premalo dela in da ni prave discipline, kar še posebej velja za upravne službe. Omenjal je ustanovitev regijske gospodarske zbornice in potrebo po kadrovske okrepitvi temeljne banke za Gorenjsko. Na Gorenjskem, je dejal, ugotavljamo tudi zaostajanje pri infrastrukturnih objektih, ker smo v nekaterih zadevah premalo učinkoviti. Omenjal je tudi priprave za oblikovanje novih srednjeročnih planov za obdobje od 1980 do 1985 in pri tem poudaril, da bo potrebno spremeniti dosedanja način dela in odnose. Poudaril je tudi najnost dobrih tovariških odnosov med sodelavci in vodilnimi delavci, ker je odnos do človeka premalo razvit.

Ob sklepu zelo obsežne razprave so imenovali tričlansko komisijo, ki bo pripravila ustrezna stališča in jih posredovala vsem sekretarjem osnovnih organizacij zveze komunistov.

Dopisujte v Železarnja

NOVICE IZ TOVARNIŠKIH ČASOPISOV

PLIN JE PRED VRATI

Uredništvo glasila delovne skupnosti tovarne Veriga Lesce je v 10. številki objavilo prispevek tov. Lada Zemve o pripravi na ogrevanje z zemeljskim plinom. V uvodnem delu so opisana doslej opravljena dela, nato pa pisec ugotavlja, da je OZD Veriga Lesce edini odjemalec zemeljskega plina v radovljški občini, ki ima določeno pogodbeno količino za leto 1979 3 milijone 512.000 Nm. Iz prispevka je razvidno, da so načrti za razvod in izvajanje del od vstopa v tovarno Verig Lesce do potrošnikov izdelani in izbrani. To velja tudi v najbolj ugodni ponudbi za opremo vseh predvidenih porabnikov zemeljskega plina. Najprej bodo opremili s plinsko armaturo vse peči v novi kovačnici, nato žarilne peči in segrevno peč v TOZD sidrne verige, nazadnje pa še kotle v kotlovnici za kombinirano kurjenje (plin ali mazut). Tov. Zemva je bralce informiral tudi o ceni zemeljskega plina in prispevek zaključil z ugotovitvijo, da ne glede na trenutno ceno zemeljskega plina le-ta predstavlja nov vir energije pri slovenskih uporabnikih, in ima pozitivne lastnosti, ki se bodo odražale pri delu (tehnologija), in varstvu

okolja, kakor tudi pri celotnem slovenskem in jugoslovanskem gospodarstvu, ki se je vključilo v obdobju 1976-1980 v akcijo za zagotovitev regionalnega pridobivanja pretvarjanja transporta in porabe energije.

VERIGA LESCE

PRIMERJAVA

V tovarni Verig Lesce so pred 10 leti, to je leta 1968, izdelali 9.208.287 kg izdelkov in so imeli zaposlenih 1034 delavcev (povprečno), kar pomeni, da je na zaposlenega delavca odpadlo 742 kg proizvodnje mesečno. Po podatkih za prvo letošnje polletje pa so izdelali 891 kg mesečno na zaposlenega, kar pomeni da je bila proizvodnja na posameznika mesečno 149 kg večja kot pred 10 leti. Porast produktivnosti, ki se najbolj realno ocenjuje po količinski proizvodnji, je očiten. Vendar bi glede na vlozene investicije v tem času in modernizacijo tehnologije pričakovali več.

O SODELOVANJU VERIGE Z BEOČANSKO TOVARNO CEMENTA

Že skoraj 10 let dokaj uspešno sodelujejo in oskrbujejo omenjeno tovarno z različnimi tehničnimi verigami. V proizvodnem procesu Beočinske fabrike cementa je delež verig precejšen. To velja predvsem za transportne naprave ter za velike količine verig, ki jih uporabljajo v velikih rotacijskih pečeh. Za kompletno enkratno menjavo potrebujejo okrog 58 ton verig D20. Zaradi hitre obrabe in prepogostih remontov so tudi za rotacijske peči letos začeli namesto navadnih izdelovati visoko odporne verige za predel peči z višjimi temperaturami pa posebne ognje odporne verige.

Trdnjše poslovno sodelovanje se je še posebej razširilo v zadnjih letih, ko so začeli osvajati tehnologijo in proizvodnjo visoko kvalitetnih verig in locnjev, brez katerih ne bi mogli v korak z ostalimi proizvajalci iz

Zahodne Evrope. Na osnovi uspešnega sodelovanja in razumevanja tako služb kot kovačnice in OTV so Beočinski fabriki cementa do konca septembra že prodali za 4.500.000 dinarjev verig in locnjev, do konca leta pa jim bodo dobavili še za nadaljnjih 1.500.000 din blaga. Ob koncu članka je objavljenih še nekaj zanimivih podatkov o Beočinski tovarni cementa. V tej tovarni je zaposlenih 2.000 delavcev in dnevno izdelajo prek 5.000 ton cementa ali 150.000 ton mesečno. Kolektiv te tovarne bo prihodnje leto praznoval že 140-letnico obstoja in delovanja, pred 100 leti pa so že izvažali cement v Indijo. Tovarna verig Lesce je prejela pismo priznanje iz Beočina, ki je hkrati spodbuda, da bodo tudi drugim kupcem znali prisluhniti in razviti enako uspešno sodelovanje kot z Beočinsko tovarno cementa.

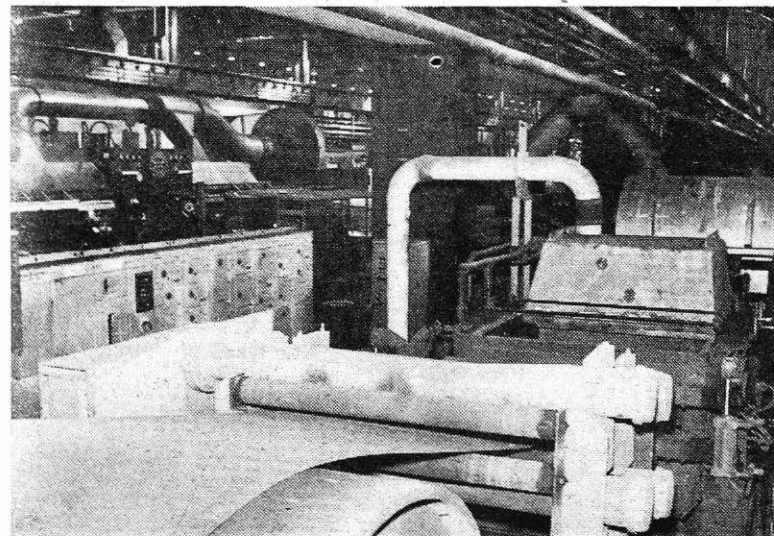
INFORMATIVNI

Fužinar
GLASILO RAVENSKIH ŽELEZARJEV

TEKMOVANJE V ZNANJU PRI DELU

V 20. številki informativnega Fužinarja, glasila ravenških železarjev, je objavljeno kratko poročilo o nedavnem tekmovanju mladih kovačev. Na Ravne je prišlo 11 moštev iz 11 delovnih organizacij in 4 republik z namenom, da se pomerijo med seboj. Zmagali so kovači iz Raven, tako posamezno kot ekipno. Vrstni red ekip: prve Ravne, druga Zenica,

tretji Kruševac. Med posamezniki je bil najboljši Ferdo Mager iz Raven, na drugem mestu Muhic Ekrem iz Zenice in na tretjem mestu Branko Oder iz Raven. Med 43. tekmovalci je z družbenopolitičnega področja na zastavljena vprašanja najbolje odgovarjal Refik Haselić iz Novega Travnika.

Del naprav za pripravo vložka za plavža

TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI

ŽELEZARSKA INDUSTRIJA V LR KITAJSKI

2 Za takšno izredno povečanje proizvodnje bodo potrebna ogromna investicijska sredstva za nabavo potrebne mehanizacije in ostale opreme. Zato je veliko vprašanje, če bodo ta predvidevanja tudi dejansko lahko uresničena.

Jeklenega odpadka v LR Kitajski ni mnogo na razpolago. To je tudi razumljivo glede na nizko ekonomsko razvitost te dežele. V prvi polovici leta 1974 so s pomočjo velike kampanje zbiranja jeklenega odpadka v treh največjih mestih - Pekingu, Tienčinu in Šanghaju - zbrali samo 580.000 ton. Zato so kitajske železarne primorane za svoje jeklarske peči upoštevati večje količine jeklenega odpadka iz tujine, tudi iz ZDA.

PROIZVODNJA GRODLJA

Čeprav danes ni veliko znanega o obratovanju kitajskih plavžev, vendar kaže, da še niso dosegli produktivnosti kot jo imajo plavži v sodobnih železarnah ostalega sveta. To stanje je predvsem povezano s kakovostjo uporabljene železove rude v vsipu in starostjo plavžev.

Večina kitajskih plavžev je bila zgrajena s tehnično pomočjo Sovjetske zveze in s sovjetsko tehnologijo iz obdobja okoli leta 1950. Do danes so uvedli določene tehnološke izboljšave, kot so, povečanje pritiska na žrelu, regulacija vlage v vpihanem zraku in močno povečanje njegove temperature. Modernizirali so tudi naprave za zakladanje vsipa in izpuščanje raztaljenega grodlja.

Pri kitajskih plavžih, ki danes obratujejo se giblje koristna prostornina med 55 in 2.500 kub. m. Največje železarne imajo v glavnem plavže s koristno prostornino okoli 1.500 kub. m. Plavž v železarni Anshan spada med največje v LR Kitajski in ima 2.500 kub. m. koristne prostornine in proizvaja letno 1,5 milijona ton grodlja. Čeprav so kitajski plavžarji pokazali zanimanje za uvoz sodobne plavžarske tehnologije in je nekaj skupin strokovnjakov obiskalo razne železarne v svetu z namenom, da proučijo obratovanje sodobnih plavžev, vendar kaže, da bo še prej treba rešiti vprašanje priprave in uporabe kakovostnih plavžarskih surovin.

Zaradi nenormalno visoke vsebnosti žvepla v kitajskem premogu za proizvodnjo koksa, kažejo kitajski plavžarski strokovnjaki veliko zanimanje za postopke odžvepljanja grodlja izven plavža. Tudi sami delajo veliko na tem, da bi lahko uporabljali za proizvodnjo koksa premoge z nekoliko višjo vsebnostjo koksa kot je to normalno. Zato so tudi že leta 1976 nabavili pri japonski železarski družbi Nippon Steel Co. prvo napravo za odžvepljanje grodlja izven plavža.

PROIZVODNJA SUROVEGA JEKLA

Čeprav podatki niso zanesljivi, vendar računajo, da proizvajajo danes železarne v LR Kitajski 60 do 75 % celotne količine surovega jekla v SM pečeh, 15 do 25 % v kisikovih konvertorjih

in 5 do 10 % v obločnih električnih pečeh. Zaenkrat v kitajskih železarnah še prevladujejo SM peči, vendar so po letu 1970 pričeli postopno graditi vedno več kisikovih konvertorjev. Ta usmeritev se nadaljuje tudi danes.

Jasno je, da imajo SM peči veliko manjšo produktivnost kot kisikovi konvertorji, vendar je za kitajske razmere njena velika prednost v možnosti uporabe različnega vložka. Dejansko se delež grodlja in jeklenega odpadka v SM pečeh glede na možnost nabave v posameznih kitajskih železarnah močno spreminja. Ta proizvodni agregat za surovo jeklo je posebno primeren za železarne v Šanghaju, Tientsinu in Tangšanu, kjer morajo nabavljati potrebni grodlj iz drugih železarn ali iz uvoza.

Največje SM peči z zmogljivostjo 500 ton na šaržo imata pred nedavnim zgrajeni železarne v Paotou in v Wuhanu. Največ kitajskih SM peči pa ima proizvodno zmogljivost med 100 in 200 ton na šaržo. Razen tega pa obratuje še precej SM peči, katerih šarže so lažje od 100 ton.

Večina SM peči v LR Kitajski je bila zgrajena okoli leta 1960. Kasneje so te peči postopno rekonstruirali in spremenili način obratovanja zaradi doseganja večje proizvodnje. Med temi ukrepi je bila najbolj učinkovita uporaba kisika za pospeševanje žilavenja, ki je omogočila znatno povečanje produktivnosti. Na splošno radi uporabljajo v kitajskih železarnah sistem rekonstrukcije in modernizacije obstoječih proizvodnih naprav in s tem povečujejo proizvodnjo tudi na 30 do 40 let starih agregatih.

(Nadaljevanje prihodnjič)

REALIZACIJA FINANČNEGA PLANA OBČINSKE ZDRAVSTVENE SKUPNOSTI V PRVIH DEVETIH MESECIH

(Nadaljevanje s 1. strani)

treh mesecih lahko pričakujemo bistveno izboljšanje dohodkov. Kljub temu pa izgleda, da bo finančni načrt v vseh občinskih zdravstvenih skupnostih težko realizirati v celoti. Seveda bo pa to različno po občinah. Iz razpredelnice je razvidno, da imamo na Jesenicah daleč najboljšo stanje v pogledu celotnega prihodka, še posebno prispevka iz bruto osebnih dohodkov delavcev v OZD in iz osebnih dohodkov delavcev pri zasebnikih. Prispevek iz kmetijske dejavnosti je pod planom v vsej regiji in dosega na Jesenicah najnižji odstotek realizacije, razen Trziča, kjer je pod planom zaradi zakaslenosti razpisa tretje akontacije. Dohodek iz prispevka za zdravstveno varstvo upokojencev je dosežen v celotni regiji zato, ker redno priteka na osnovi pavšala. Celoten prihodek je prikazan na osnovi devetmesečne realizacije in ni pričakovati večjih sprememb, razen če se v zadnjih treh mesecih ne bodo pomembno povečali osebni dohodki.

Drugi del finančnih načrtov za leto 1978 so odhodki, pri čemer moram poudariti, da so kazalci finančne realizacije odhodkov napravljeni iz dveh komponent in sicer odhodki od januarja do avgusta zajemajo dejanske podatke, za mesec september pa je izdelana samo ocena. To je razumljivo, saj pošiljajo zdravstvene delovne organizacije račune za zdravstvene storitve opravljene v septembru, šele v

oktobru. Pri obravnavi odhodkov moramo zato upoštevati naslednje: obračuni splošne bolnice Jesenice ne zajemajo novih cen zdravstvenih storitev, klinični center sicer že upošteva nove cene, vendar te še niso dokončne. Pri odhodkih za denarna nadomestila tudi ni upoštevana revalorizacija nadomestil za tiste, ki so bolni več kot pol leta in za tiste, ki so bolni več kot leto dni, ki je bila sprejeta na osnovi člena 44 samoupravnega sporazuma o pravicah in obveznostih iz zdravstvenega varstva.

Pod grupo odhodkov združevanja sredstev sem navedel samo točke, ki zajemajo večje vsote. Na nekaterih točkah v tej grupi pa nismo v devetih mesecih imeli nobenih odhodkov tako, da bodo ti nastopili šele pri letnem finančnem obračunu.

Iz razpredelnice je razvidno, da na osnovi nepopolnega obračuna za mesec september in pri uporabi starih cen v splošni bolnici Jesenice in delno tudi v kliničnem centru, je finančni rezultat v treh občinah pozitiven in samo v eni negativen. Kljub temu pa moramo na Jesenicah kritično gledati dosežene finančne rezultate, saj v nekaterih panogah zdravstvenega varstva, finančni plan močno presegamo. Ravno tako razmeroma visoko presegamo finančni plan pri nadomestilih osebnega dohodka, z zadnjo valorizacijo pa bo preseganje še večje. Na to smo bili opozorjeni že pri polletnem obračunu.

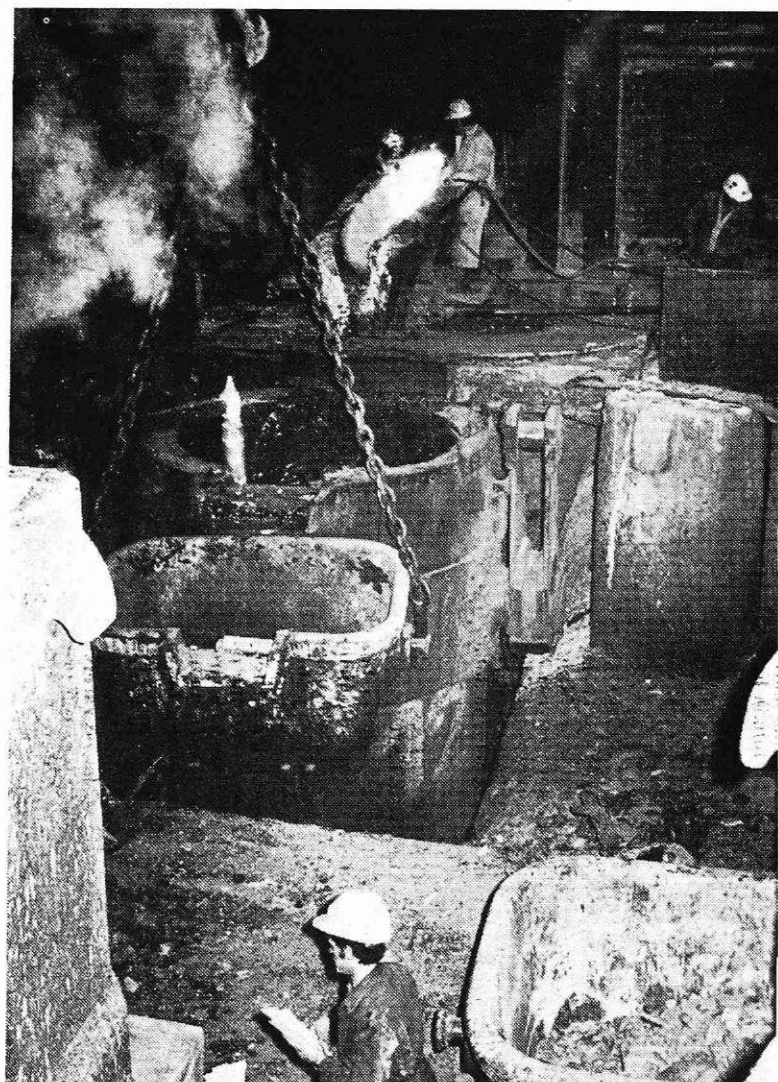
Stane Torkar

GIBANJE PRIHODKA PO POSAMEZNIH GRUPAH PO OBČINAH PO DEVETIH MESECIH IZGLEDA TAKOLE:

	Jesenice		Kranj		Radovljica		Škofja Loka		Trzica		Regija	
	(v 000 din)	%	din	%	din	%	din	%	din	%	din	%
I. PRISPEVEK IZ DOHODKA ORGANIZACIJ ZDRUŽENEGA DELA IN ZASEBNEGA SEKTORJA	21.549	71,2	34.536	67,4	12.571	71,4	14.577	68,5	5.742	73,7	88.957	69,4
II. PRISPEVEK IZ BRUTO OSEBNIH DOHODKOV DELAVCEV V OZD	74.353	78,3	145.996	64,5	54.673	71,9	67.218	70,5	26.148	76,4	368.388	69,9
III. PRISPEVEK IZ DOHODKA ZAVEZANCEV ZASEBNEGA SEKTORJA, KI SAMOSTOJNO OPRAVLJAJO DEJAVNOST	1.154	94,5	3.154	64,5	1.830	67,2	1.244	68,5	417	52,9	7.833	64,5
IV. PRISPEVEK IZ OSEBNEGA DOHODKA DELAVCEV PRI ZASEBNIKIH	626	87,2	2.651	53,9	1.557	62,8	717	69,4	348	53,8	5.899	60,2
V. PRISPEVEK IZ KMETIJSKE DEJAVNOSTI	208	48,5	2.930	50,2	948	53,8	1.726	52,3	244	34,4	6.056	50,3
VI. PRISPEVEK ZA ZDRAVSTVENO VARSTVO UPOKOJENCEV	12.674	74,6	22.875	75,8	13.265	75,6	11.021	75,0	6.133	75,2	65.968	75,3
VII. DRUGI PRISPEVKI	93	21,7	226	22,9	87	31,0	2	0,7	126	48,1	534	23,6
VIII. DRUGI PRIHODKI	995	169,8	1.128	120,3	360	68,4	451	81,0	153	86,4	3.087	110,9
IX. SREDSTVA SOLIDARNOSTI V REGIJI	—	—	—	—	4.402	75,0	5.275	75,0	4.417	75,0	14.094	75,0
SKUPNI PRIHODEK	111.625	76,6	213.476	65,5	98.993	71,8	102.231	70,3	43.782	74,5	560.834	70,1
ODHODKI V DEVETIH MESECIH PO POSAMEZNIH POZICIJAH:												
I. NADOMESTILA OD IN POVRČILA	16.154	78,2	31.695	67,5	13.458	69,1	14.821	64,4	7.619	75,1	83.747	69,6
a) Nadomestila OD za bolezen, izolacijo in nego	10.479	81,8	18.153	65,7	7.542	63,9	7.970	60,9	4.449	92,2	48.593	68,0
b) Nadomestila OD za nesreče pri delu in poklicna obolenja	1.357	82,6	1.187	70,8	501	57,1	611	65,3	496	92,2	4.170	73,2
c) Nadomestila OD med nosečnostjo in porodom	3.658	73,2	11.281	74,9	4.673	80,1	5.624	70,7	2.447	82,2	27.683	73,9
d) Pogrebne	515	56,1	866	54,5	557	71,1	477	60,8	172	36,6	2.587	56,9
e) Posmrtnine	127	46,7	208	57,9	185	95,4	139	61,8	55	57,3	714	62,3
II. ZDRAVSTVENO VARSTVO	78.001	75,0	145.022	70,1	68.165	74,9	69.857	67,7	30.611	74,8	391.656	71,8
a) Splošno in dispanzersko zdravljenje	15.901	90,1	23.421	67,9	14.567	87,3	12.157	70,8	5.786	77,6	71.832	76,9
b) Specialistično zdravljenje	5.009	66,4	18.325	82,3	5.520	78,2	6.431	65,1	3.246	103,8	38.531	77,2
c) Bolnišnično zdravljenje	37.509	70,7	67.547	69,6	32.312	68,5	32.901	68,8	14.608	69,7	148.877	69,2
d) Zobozdravstvo	5.056	94,7	11.142	72,9	4.375	93,6	5.396	67,2	1.841	75,7	27.810	77,8
e) Preventiva	878	56,1	1.574	34,1	605	56,4	539	21,8	416	64,9	2.012	38,7
f) Reševalni prevozi	1.495	82,8	2.109	98,6	1.095	63,3	1.253	58,7	709	104,9	6.661	78,5
g) Zdravila in injekcije	9.963	74,9	17.116	68,0	7.739	81,7	9.352	74,0	3.262	75,4	47.432	73,7
h) Zdraviliško zdravljenje	599	94,2	926	75,2	329	56,0	441	66,0	216	88,2	2.551	74,5
i) Ortopedski pripomočki	476	56,3	1.368	77,8	375	69,6	705	89,6	187	64,5	3.111	73,7
j) Drugi prevozi in potni stroški	398	58,0	619	80,0	645	72,2	289	57,8	225	88,6	2.176	70,0
k) Zdravstveno varstvo po konvencijah	432	88,7	158	64,8	353	150,9	67	59,8	16	51,6	1.026	92,6
l) Zdravstveno varstvo študentov	285	29,4	615	436,0	247	32,0	295	32,8	99	29,8	1.541	32,9
m) Zdravstveno varstvo v tujini	—	—	—	—	102	75,6	3	5,2	31	44,9	136	38,3
III. MATERIALNI STROŠKI, STROŠKI SAMOUPRAVNIH ORGANOV, PLACILNI PROMET, SDK, STROŠKI KOMISIJ	471	43,5	1.881	82,5	459	50,2	743	68,7	127	31,0	3.681	63,7
IV. ZDRAŽEVANJE SREDSTEV	13.210	66,2	49.489	70,8	8.568	63,5	10.104	57,5	896	75,0	85.526	66,4
a) Solidarnost v SRS — enotni program	—	—	14.291	89,3	(prispeva samo ZS Kranj)						14.291	89,3
b) Solidarnost v regiji	2.702	75,0	11.392	75,04	(prispeva samo ZS Jes. in Kranj)						14.094	75,0
c) Skupni program v SRS	2.597	75,0	6.557	75,0	2.143	75,0	2.619	75,0	896	75,0	14.663	75,0
d) Skupni program v regiji od tega za investicije	7.789	69,1	16.982	64,5	6.318	67,9	7.664	96,7	2.910	71,3	31.397	75,8
e) Skupni program v regiji od tega za strokovne službe	5.867	78,4	13.079	72,3	4.653	76,6	7.658	79,4	2.910	71,3	31.397	75,8
f) Skupni program v regiji od tega za strokovne službe	1.816	74,4	3.673	74,4	1.564	74,4	1.882	74,4	718	74,3	9.650	74,4
V. SKUPNI ODHODKI	107.836	74,0	228.087	70,0	90.650	72,6	95.825	65,9	42.212	71,9	564.610	70,5

PREGLED CELOTNEGA PRIHODKA IN NJEGOVA DELITEV V ČASU OD I. — IX. MESECA

	v 000 din	Železnica Jesenice	Plavž	Jekljana	Livarna	Valjarna bluing	Valjarna žive in profilov	Valjarna dobele pločevine	Hladna valjarna Bela	Hladna valjarna Jesenice	Žitarna	Profilarna	Vratni podobi
1. Celotni prihodek	5.243.129	561.393	1.055.557	24.193	585.941	187.856	222.079	739.898	175.485	259.556	90.023	17.986	
1.0 Udeležba v skup. prih.	2.824.561	537.035	1.043.349	6.901	160.137	157.063	189.189	14.940	134.532	233.351	78.525	17.010	
1.1 Prodaja na trgu	893.458	—	336	1.089	68.045	23.758	23.842	642.968	15.545	20.673	10.868	810	
1.2 Prodaja med TOZD	1.431.203	19.095	1.720	16.126	352.976	3.890	8.490	27.506	24.496	1.834	433	18	
1.3 Ostalo	93.907	5.263	10.152	77	4.783	3.145	558	54.484	912	3.688	197	148	
2. Spremembe v zalogah	+ 146.165	+ 2.202	+ 153.822	- 3.141	+ 36.968	- 14.703	- 39.446	+ 4.423	- 11.814	- 3.830	- 8.706	- 1.052	
3. Skupaj (1 + 2)	5.389.294	563.595	1.209.379	21.052	622.909	173.153	182.633	744.321	163.671	255.726	81.317	16.964	
4. Prenešana vrednost	4.402.615	504.883	1.104.384	10.974	545.597	121.828	140.333	712.304	99.414	182.914	63.112	15.973	
4.1 Material	3.980.522	463.425	1.063.028	10.233	472.787	106.349	126.223	616.108	90.377	166.794	58.869	14.107	
4.2 Minimalna amortizacija	368.673	29.357	20.535	712	72.104	20.858	10.100	94.086	7.759	14.376	2.843	1.796	
4.3 Ostalo	53.420	12.101	20.821	29	706	621	4.010	2.210	1.278	1.744	1.400	72	
5. Dohodek (3 - 4)	986.679	58.712	104.995	10.078	77.312	51.325	42.300	31.917	64.257	72.812	18.205	6.959	
5.1 Prispevki in davki	57.680	4.842	4.813	427	3.622	2.743	3.013	698	6.401	6.350	1.273	245	
5.2 Za delovno skupnost	177.994	10.873	25.299	1.585	21.312	9.958	9.109	26.888	6.974	9.874	2.792	1.515	
5.3 Obresti	117.406	1.914	4.603	233	8.476	4.996	1.955	73.350	1.788	2.809	803	836	
5.4 Druge pogodbe, obv.	63.807	4.114	4.066	206	5.768	3.031	2.095	8.237	2.825	3.129	714	335	
5.5 Skupaj obvez. iz doh.	416.887	21.743	40.781	2.451	39.178	20.728	16.172	109.173	17.988	22.162	5.582	2.981	
6. Čisti dohodek (5 - 5.5)	569.792	36.969	64.214	7.627	38.134	30.597	26.128	77.256	46.269	50.660	12.623	4.023	
6.1 Za osebne dohodke	446.861	17.017	38.631	4.871	25.707	19.202	15.606	20.402	18.875	20.490	6.320	2.758	
6.2 Za poslovni sklad	124.130	15.098	11.893	1.220	4.573	6.075	6.735	—	18.274	18.818	4.506	455	
6.3 za sredstva rezerv	21.051	1.468	2.625	252	1.933	1.284	1.057	—	1.406	1.820	455	174	
6.4 Za sklad skupne porabe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
— stanov. prispevek	27.453	986	2.575	384	1.731	1.156	780	1.170	934	1.167	372	171	
— za druge namene	49.125	2.400	8.490	900	4.190	2.880	1.950	—	8.640	8.355	970	470	
6.5 Izgube	98.828	—	—	—	—	—	—	98.828	—	—	—	—	

Priloge za prehod SM peči

Železarski globus

JAPONSKA

Japonska železarska družba Nippon Steel Co. je prepustila zahodnonemškemu podjetju Schloemann-Siemag AG licenco za Evropo za gradnjo naprav, ki proizvajajo elektrolitsko enostransko ali dvostransko pocinkano pločevino. Nippon Steel Co. rabi ta postopek predvsem za potrebe avtomobilске industrije, ki uporablja tako enostransko pocinkano pločevino za

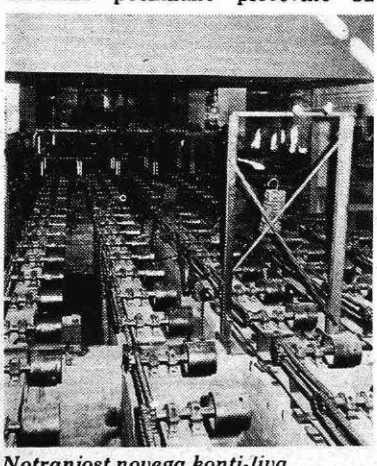
dno avtomobilov. Takšna naprava že obratuje dalj časa v eni izmed jeklarn in družbe na Japonskem in proizvaja letno 350.000 ton te pločevine.

JAPONSKA

Japonska železarska družba Nippon Steel Co. spada med največje proizvajalce cevi na svetu. V njenih petih železarnah proizvajajo letno 2,5 milij. ton brezšivnih in šivnih cevi. Pri tem izstopa proizvodnja cevi za razne cevovode in posebej še za področja z zelo nizkimi temperaturami. Za gradnjo naftovoda na Aljaski je dobavila družba Nippon Steel Co. 450.000 ton cevi. Drugi največji kupec pa je Sovjetska zveza za plinovode v Sibiriji, kjer nastopa temperatura tudi do minus 60 stopinj Celzija.

VIETNAM

Ta azijska država bo nabavila v Avstraliji 30.000 ton premoga za koksiranje in prva količina 10.000 ton bo dobavljena že do januarja 1979. To je prvi premog, ki ga bodo dobavili avstralski premogovniki Vietnamu. Računajo, pa še na nadaljnjo dobavo v okviru triletnih pogodb, ki jo bodo po vsej verjetnosti kmalu podpisali z vietnamsko vlado.

Notranjost novega konti-liva

LR KITAJSKA

Kaže, da bodo v letošnjem letu kitajske železarne močno povečale svojo proizvodnjo surovega jekla. Po nekaterih podatkih predvidevajo, da bo ta proizvodnja okoli sedem milij. ton večja kot v letu 1977 in bo presežila 30 milij. ton. S tem pa bodo obstoječe jeklarske proizvodne zmogljivosti tudi popolnoma izkoriščene.

ZVEZNA REPUBLIKA NEMCIJA

V zahodnonemški železarni Beckerwerth, ki pripada družbi August Thyssen AG, bodo montirali še drugo napravo za kontinuirno vlijanje slabov. Imela bo dve žili ter bo letno lahko proizvedla 1,5 milij. ton slabov širine 1600 do 2400 mm in debeline 200 do 300 mm ter bo pričela obratovati v prvi polovici leta 1980.

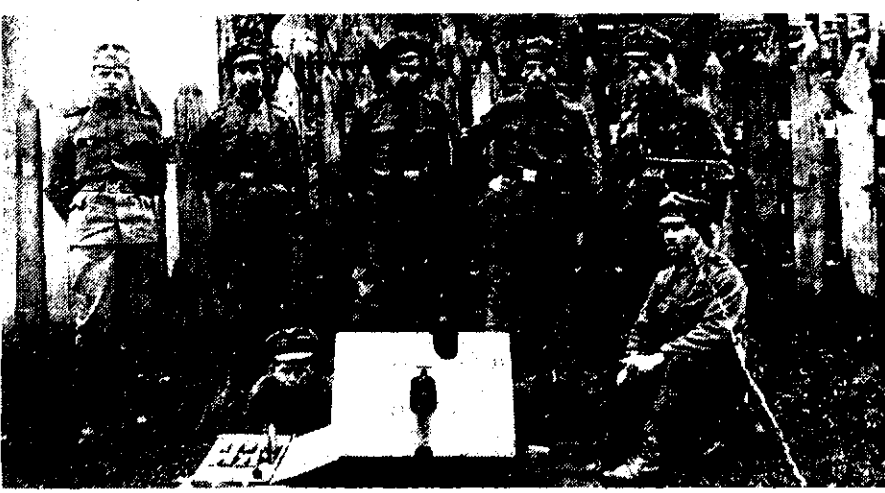
Železarna Fried. Krupp Hüttenwerke v Bocheimu bo prva v Evropi, ki bo vroče dimne pline iz elektro jeklarne uporabila za ogrevanje stanovanjskih hiš v okolici železarne. Pri tem bo uporabila poseben sistem, ki so

100	90	80	70	60	50	40	30	20	10	0	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100
-----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

RAZVOJ ORGANIZACIJE ZVEZE BORCEV PROSTOVOLJCEV ZA SEVERNO MEJO 1918/19

Nekaj let po prvi svetovni vojni, oziroma po končanih bojih za našo severno mejo 1918/1919, se ni nihče prav zanimal za to, da bi se osnovala neka organizacija, ki bi združevala vse nekdanje prostovoljce, ki so sodelovali v bojih za našo severno mejo in se borili za narodnostne pravice naših rojakov na Koroškem. Šele na pobudo nekdanjega generala Rudolfa Maistra so se v začetku leta 1934 začeli v Mariboru združevati borci in organizacijo poimenovali »Maistrovi borci«. Nekoliko kasneje istega leta pa je bila osnovana organizacija za vso Slovenijo pod imenom »Legija koroških borcev«.

Ta slovenska organizacija, katere predsedniki so se menjali, tajnik pa je bil vsa dolga leta Franjo Kristan, ki to dolžnost opravlja še danes, je uspešno delovala vse do začetka druge svetovne vojne. Imela je

Oddelek Šefmanovih prostovoljcev s topičem v Podkorenu leta 1919

(Nadaljevanje s 7. strani)

in ga poslali v bolnišnico v Mariboru. V bolnici je bil do 20. aprila, za tem pa je bil poslan s skupino 50 moč v Podroščico. Že v predoru se je vlak ustavil in peš so nadaljevali pot do barak nad karavanškim predorom pri Podroščici. Se isti večer so zvedeli, da se bo pričela sovražna ofenziva. Blizu železniške postaje v Podroščici so bili 30. aprila napadeni in pri tem so izgubili tovariša, ki je bil doma z Ribnice na Dolenjskem. V boj je poseglo tudi sovražno topništvo in umaknili so se za hrib nad železniško postajo.

Za prvi maj omenja, da so bili na patrulji z narednikom Resmanom in četovodjem Zalokarjem na vrhu nekega hriba, od koder je bil zvečer lep razgled po Koroški. Dva dni za tem so bili ves dan v strelskih jarkih. K njim je prišel neki Klemenčič in okrepili so stražo, ker so domnevali, da bodo napadeni. Četrtega maja jih je sovražnik obstreljeval s topništvom, nato pa jih je napadla pehota, ki je bila očitno močno vinjena. Zaradi sovražne premoči so se morali umakniti na Suih vrh, sovražnik pa jih je še vedno obstreljeval s topništvom. Prvi in drugi vod sta bila po večini zajeta, več pa je bilo ranjenih na obeh straneh. Častnika sta bila poročnik Furlan in praporščak Hribar. Zaradi vedno večje sovražnikove premoči so se umaknili čez Karavanke pod Golico in se nastanili v vili Franja v Planini pod Golico. Tu so se sestali s komandantom tega dela fronte kapetanom Martinčičem. Sestega maja je odšlo 16 moč s četovodjem Zalokarjem na patruljo na Golico, kjer jih

35 občinskih organizacij, med drugim tudi na Jesenicah in Gornjesavski dolini, ki je združevala okoli 5500 članov, ki pa niso bili vsi prostovoljci, temveč tudi kasneje vpoklicani v vojaško službo.

Po vdoru okupatorja na naše ozemlje leta 1941 so v Ljubljani sežgali ves arhiv, da ne bi prišel v roke okupatorju. Tovariš Franjo Kristan se dobro spominja, kako je kmalu potem, ko je italijanska vojska zasedla naše kraje, prišla v Ljubljano skupina gestapovcev, ki so preiskali in prebrskali vso pisarno, da bi dobili seznam članov organizacije. Tako je bilo verjetno mnogo teh ljudi rešenih pred aretacijo, meni tovariš Kristan.

Po drugi svetovni vojni so bili prostovoljci za severno mejo nekaj let vključeni kot člani v Zvezi združenj borcev NOV. Leta 1963 pa je bila osnovana posebna sek-

cija borcev prostovoljcev, v okviru občinskih odborov ZZB NOV. Vendar je na kongresu ZZB NOV leta 1966 prevladovalo mnenje, da naj prostovoljci za severno mejo 1918/1919 osnujejo lastno organizacijo.

Na Jesenicah je bil 24. maja 1966 ustanovni občni zbor, katerega se je udeležilo večje število prostovoljcev z Jesenic in okolice ter tudi nekateri prostovoljci iz radovljiske občine. Prvi odbor je bil sestavljen takole: predsednik Rudolf Markelj, podpredsednik Jože Stražičar, tajnik Srečo Sorli, blagajnik Jože Varl ter člani odbora Valentin Lukan, Jože Praprotnik, Jaka Kavsegar ter nadzorni odbor: Albin Smolej in Jakob Rajner. V kasnejših odborih pa so dolgo leta sodelovali tudi Avgust Ravhekar in Alojz Brajc.

Pripomniti je treba, da sta bili takrat v jeseniški občini dve organizaciji prostovoljcev, in sicer prva za Jesenice in okolico ter druga za Gornjesavsko dolino. Šele, ko se je leta 1968 začel pripravljati republiški zakon o statusu borcev za severno mejo 1918/1919 in se je začel pripravljati popis prostovoljcev, ki bi upravičevali ta status, je prišlo do sporazuma, da se člani Gornjesavske doline priključijo Jesenicam. Tako je zveza prostovoljcev borcev za severno mejo v jeseniški občini po sprejemu statusa borcev za severno mejo štela leta 1969 še 117 članov, od okoli 450 do 500, kolikor je bilo prostovoljcev te občine v letih 1918 in 1919. Za pridobitev statusa borcev za severno mejo se je takrat prijavilo sicer večje število občanov, vendar nekateri niso imeli pogojev za to, nekaj od njih tudi zato, ker se v času okupacije niso dobro zadržali.

V zvezi prostovoljcev jeseniške občine je bilo pred tem vključenih tudi nekaj prostovoljcev iz radovljiske občine. Ko pa se je pričelo popisovanje za status borca za severno mejo, se je število prijavitelcev v radovljiski občini tako povečalo, da je bil odbor mnenja, da naj v Radovljici osnujejo lastno organizacijo.

Od 117 prostovoljcev v jeseniški občini leta 1969, jih je danes pri življenju le še 48, v radovljiski občini pa od 70 le še 24, povprečna življenjska starost pa je 82 let.

Zveza prostovoljcev borcev za severno mejo 1918/1919 na Jesenicah je bila še do pred leti dokaj aktivna. Za svoje člane je prirejala razne izlete, sestanke in bila tesno povezana tudi z občinskimi organizacijami zveze prostovoljcev širom Slovenije. Občni zbori, sestanki in izleti so bili vedno nadvse dobro obiskani, saj člane še po tolikih letih veže prijateljstvo in tovarštvo, skovano v letih, ko so se polni idealizma vključevali prostovoljno v vojaške enote, ki so se bojevale za našo severno mejo. Večina od njih je preživela več let prve svetovne vojne v strelskih jarkih. Čeprav utrujeni in naveličani vojnih tegob, nekateri so bili tudi ranjeni, so prišli za orožje, ko jih je klical komaj rojena svobodna domovina. Mnogi od njih so tudi sodelovali kot aktivisti ali kot borci NOV v drugi svetovni vojni v boju proti okupatorju. Med njimi so še štirje, ki jim je bila priznana dvojna delovna doba pred 9. septembrom 1943.

KAKO SMO SE DOSLEJ SPOMINJALI OBLETNIC

Ob 45-letnici, to je leta 1963, so bile v hotelu Pošta na Jesenicah podeljene vsem še živim prostovolcem lične spomennice. Novembra 1968, ob 50-letnici je bila odprta lepa in obširna razstava v trgovski hiši blizu gimnazije, ki jo je pripravil tehnični muzej Železarne. Zvečer tega dne pa je bila v gledališki dvorani svečana proslava. Novembra 1973, ob 55-letnici, sta bili odkriti spominski plošči na zunanji fasadi železniške postaje na Jesenicah in na soplehju trgovine v Podkorenu, na krajih, kjer so se zbirali prvi prostovoljci jeseniške občine. Letos, ko poteka 60 let od začetka bojev za severno mejo, bodo preživeli prostovoljci prejeli spominske plakete in spomennice od občinskega odbora SZDL.

Če v onem času ne bilo bi nas še večji kos slovenske zemlje bi odtrgal tuji plaz

LOJZE UDE

I.

V boju za severno slovensko mejo 1918/20 je šlo takorekoč samo za mejo, za osvoboditev Slovencev na obmejnem slovensko-nemškem in slovensko-madžarskem ozemlju. V letih 1941/45 je šlo za vse, za obstoj slovenskega naroda, je šlo za revolucionarno preobrazbo našega življenja tako v nacionalnem kakor razrednem pogledu.

Je pa nekaj dejstev, ki postavljajo boje za severno slovensko mejo 1918/20 in narodnoosvobodilni boj 1941/45 v isto vrsto.

V obeh bojih smo imeli opraviti s sovražniki enakega duha. Koroški nacistični zgodovinar Moschner npr. piše: »Koroški obrambni boj in plebiscit pomenita prvo vzplapolanje nacionalsocialistične revolucije na Koroškem« (Kärnten, Berlin 1940, str. 7). Koroški dvorni zgodovinar dr. Martin Wutte pravi: »In to je zadnji smisel in zgodovinski vsenemški in srednjeevropski pomen koroškega osvobodilnega boja: Korošci v letih 1918/20 s svojim bojem z orožjem duha in pesti niso ohranili samo svobode in enotnosti svoje domovine, oni so, zvesti ciljem, za katere so se njihovi predniki borili od leta 1848, z žrtvovanjem imetja in krvi ohranili svojo obmejno deželo nemško, dokler niso postale njene meje meje velikonemškega Reicha našega voditelja Adolfa Hitlerja« (Kärntens Freiheitskampf, Weimar, 1943, 411). Hans Steinauer, poslovodja avstrijske organizacije za pripravo plebiscita – Heimatdienst, je napisal: »Ne samo lažnivi, temveč tudi smešni so poizkusi nekega 'avstrijskega' povojnega časa prikazovati uspeh Koroške v dveletnem boju 1918/20 kot zmago avstrijske državne misli. Boj Koroške smo mogli voditi le kot nemški boj z odgovornostjo za vizionarni nemški Reich« (Sieg in Deutscher Nacht, Wien, 1943, str. 6). Z »Avstrijci« istega duha smo imeli opraviti tudi v narodnoosvobodilni vojni in imamo opraviti na Koroškem še danes. Njihova najvplivnejša in najbojevitejša organizacija nosi naslov nemško-avstrijske organizacije za pripravo plebiscita, vodene v velenemskem duhu – Heimatdienst, Abwehrkämpferbund pa posebej združuje tiste, ki gojijo nemškoonacionalistični kult boja z orožjem za »svobodno, nedeljeno« Koroško v letih 1918/19. Že preprosta poštenost in zvestoba duhu, ki nas je vodil v bojih 1918/19 in v letih 1941/45, zahtevata, da matična država Slovence diplomatsko in gospodarsko odločno podpre.

II.

So pa še druga dejstva, ki opravičujejo vzporejanje bojev 1918/19 in bojev 1941/45 kot značajsko enakih.

1918/19 - 1978

IZDANO OB 60-LETNICI ZAČETKOV BOJEV ZA NAŠO SEVERNO MEJO, KOT POSEBNA PRILOGA ŽELEZARJA 43/XXVII – 9. NOVEMBRA 1978

BOJ ZA SEVERNO SLOVENSKO MEJO 1918/19 IN NARODNOOSVOBODILNA VOJNA 1941/45

Vse boje za osvoboditev Slovencev na obmejnem slovensko-nemškem etničnem ozemlju so do februarja 1919 izvojevali slovenski prostovoljci, slovenska vojska z mariborskimi, ljubljanskimi, celjskimi, tržaškimi in slovenskim planinskim pešpolkom, in oddelki drugih vrst orožja. Uspeh je bil velik. Za Slovenijo, Jugoslavijo, je bil osvojen Maribor s štajerskim Podravjem in z Meziško dolino ter posledično tudi Prekmurje. Vse boje v narodnoosvobodilni vojni 1941/45 so do mobilizacijskega razglasa Izvršnega odbora Osvobodilne fronte in Glavnega poveljstva NOV in PO Slovenije z dne 11. septembra 1943 prav tako izvojevali prostovoljci, ti v okupacijskih razmerah, v katerih je bilo treba še mnogo več poguma in požrtvovalnosti kakor v razmerah po prvi svetovni vojni, v katerih pa je splošna utrujenost po dolgi, težki prvi svetovni vojni za prostovoljsko odločitev prav tako zahtevala izredno požrtvovalnost.

Kakor prostovoljske vojaške akcije 1918/19 leta so tudi vojaške akcije 1941/45 potekale v stalnem nasprotovanju, v stalnih trenjih med voditelji teh akcij in legalnimi oblastmi. Za vojaške boje prostovoljcev 1918/19 slovenska narodna vlada v Ljubljani ni imela nobenega globljega razumevanja ali jim je celo nasprotovala. Glavna in najuspešnejša voditelja teh bojev Maister in Malgaj, sta bila odstranjena

s koroškega bojišča v odločilnem času. Za partizanski boj v letih 1941/45 pa ni imela razumevanja ali mu je nasprotovala emigrantska jugoslovanska vlada v Londonu s svojimi privrženci doma.

Politično moralni lik prostovoljcev v bojih za severno slovensko mejo 1918/19 in v narodnoosvobodilni vojni 1941/45 ima iste bistvene poteze. Prve kakor druge je prevevala zavest, da je usoda slovenskega naroda odvisna predvsem od lastne borbenosti, požrtvovalnosti in da ima vsak narod predvsem to, kar si sam pribori. Načelo narodne samoodločbe so slovenski prostovoljci v letih 1918/19 in partizani v letih 1941 do 1945 dejavno uveljavljali. To je bila obernem slovenska državnotvorna miselnost, ki je končno privedla do ustanovitve socialistične, federativne republike Jugoslavije.

III.

V narodnoosvobodilni vojni 1941/45 in po njej je šlo za vse, za nacionalno osvoboditev in za revolucionarno socialno preobrazbo naše družbe. Tudi glede mej se je ta boj nasproti Italiji končal z velikim, čeprav še vedno nepopolnim uspehom (Gorica, Trst!). Po prvi svetovni vojni so nam bile meje nasproti Italiji naravnost vsiljene. Glede osvoboditve Slovencev izpod

(Nadaljevanje na 2. strani)

ČE V ONEM ČASU NE BILO BI NAS ŠE VEČJI KOS SLOVENSKE ZEMLJE BI ODTRGAL TUJI PLAZ

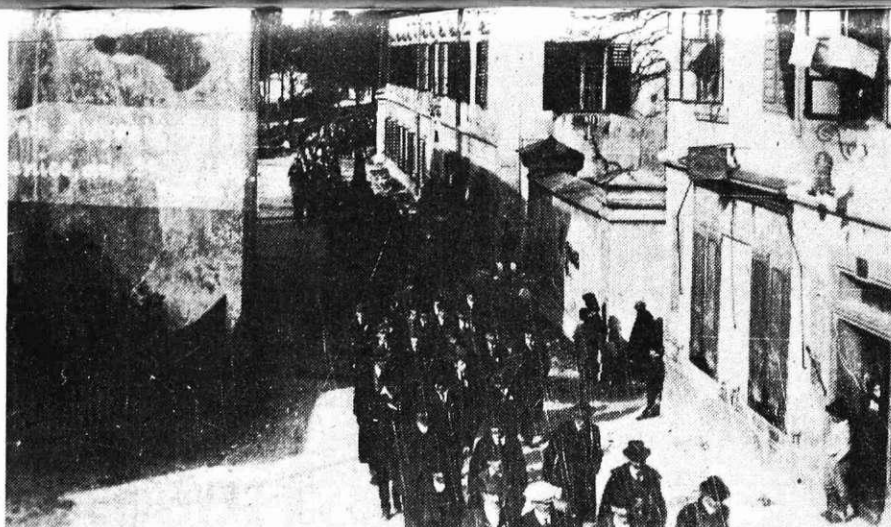
PROSTOVOLJCI BORCI ZA SEVERNO MEJO JESENIC 1918-1919

ALPINSKA, LJUBLJANSKA IN DOBROVOLJSKA ŠEFMANOVA ČETA JESENŠKI IN LJUBLJANSKI ODBOR

nemškega gospodstva smo z bojem Maistra in njegovih borcev na štajerskem odseku dosegli sicer velik uspeh. Ob 60-letnici teh bojev je treba to dejstvo še posebno poudariti. Brez Maistrovega nastopa bi bil Maribor danes avstrijski. Tudi narodnoosvobodilna vojna 1941/45 ne bi mogla tega dejstva spremeniti. Na koroškem odseku pa nismo uspeli ne leta 1918/19 in tudi ne v narodnoosvobodilnem boju 1941/45. Premalo pa so nam še pred očmi vsi in to prav odločilni vzroki tega neuspeha.

Avstrija je država, ki ni nastala po odločilni volji samih Avstrijcev, temveč tako po prvi kakor po drugi svetovni vojni odločilno po volji, da ne rečem diktatu, zmagovite antante, zmagovitih zavezniških sil. Po razpadu Avstro-Ogrske se je Avstrija 12. novembra 1918 proglasila za del nemške države. 1. oktobra 1920 je sprejel avstrijski Nationalrat soglasno resolucijo, da se izvede glasovanje za Anschluss k Nemčiji. V glasovanjih na Tirolskem, v Gornji Avstriji in nato na Salzburškem so se Avstrijci večinoma z nad 90 % glasovalcev izjavljali za združitev z Nemčijo. Nadaljnja glasovanja je zmagovita antanta prepovedala. Tudi pozneje so morali Avstrijci prav prisiljevati, da so se odrekli Anschlusu. Z ženevskimi protokoli z dne 4. oktobra 1922 je dobila Avstrija posojilo za to, da bo v smislu člena 88 sentžermenske pogodbe varovala svojo neodvisnost. 19. marca 1931 je bila med Avstrijo in Nemčijo sklenjena carinska zveza, za katero je haško razsodišče razsodilo, da je v nasprotju z njeno obveznostjo, da bo varovala svojo samostojnost. Dobila je za zopet podkupnino, posojilo 300 milijonov šilingov, da se je 15. junija 1932 ponovno zavezala, da bo varovala svojo samostojnost. Avstrijo je bilo treba vedno znova siliti k temu in jo podkupovati, da se je zavezovala k samostojnosti. Anschluss, izveden marca 1938 ob tako hrupnem odobravanju Avstrijcev, prav tako ni bil razveljavljen po odločilni volji Avstrijcev, z njihovo borbo, temveč z moskovsko deklaracijo zaveznikov z dne 1. novembra 1943. Revolucionarni socialisti, med katere se je prišteval tudi sedanji avstrijski kancler Bruno Kreisky, so bili sicer proti nacizmu, bili pa so za združitev Avstrije z Nemčijo. Na vsa ta dejstva pozabljamo.

Interes zmagovalcev v I. in II. svetovni vojni, tudi Sovjetske zveze, je bil pač ta, da preprečijo Veliko Nemčijo, da Nemčijo oslabe. Pri tem pa so hoteli in hočejo Avstriji olajšati državno samostojnost z različnim popuščanjem, z raznimi darili. Sovjetski zvezi je šlo še posebej za to, da Avstrija ne postane država z vojaškimi oporišči zahodnih sil (NATO!), da je vsaj v tem smislu nevtralna. Med ta darila spada tudi Koroška, spadajo tudi koroški Slovenci. Tako so bile naše žrtve v bojih 1918 in 1919 in v bojih 1941/45 za osvoboditev koroških Slovencev zaman. Manjšinsko-zastitna določila v avstrijski državni pogodbi z dne 15. maja 1955 naj bi bila nekaka kompenzacija za zavrnitev naših mejnih zahtev po I. in II. svetovni vojni, niso pa spričo nemškonacionalistične miselnosti Avstrijcev, posebej na Koroškem nadomestilo za nacionalno svobodo. Pod avstrijsko firmo se nadaljuje germanizacija. O tem bi bilo treba še in še pisati in dopovedovati velikim podpisnikom avstrijske državne pogodbe z dne 15. maja 1955, da naj v duhu namena manjšinsko zaščitnih določil avstrijske državne pogodbe preprečijo Avstriji voditi politiko germanizatoričnega nacionalizma, ki do prve priložnosti — v zgodovini ni nič nemogočega — pripravlja le nov Anschluss. Spominjam se besed našega državnega predsednika Tita, ki jih je spregovoril po moskovski konferenci, spomladi leta 1947: »Meja tam zgoraj ni samo avstrijska, temveč tudi nemška, Avstrijci bodo vedno ostali Nemci in naj bi bile okolnosti kakršnekoli, gotovo bi se udeležili

Povorka ob nastanku Jugoslavije, 29. oktobra 1918 na Stari Savi na Jesenicah

vojne, ki bi jo Nemci nekega dne začeli.« (Slovenski poročevalec, 20. aprila 1947, št. 93). Statistika, ki so jo objavili v članku »Danes nam pripada Avstrija« Naši razgledi dne 7. aprila 1978 po avstrijskem Extrablattu, je kljub poizkusu dobrohotne interpretacije dovolj grozljiva. Zato mora in more Avstrija prav na primeru Koroških Slovencev dokazati, da opušča nemški zgodovinski germanizatorični imperializem proti Slovincem. Ne razumem, zakaj se na vsa ta dejstva pozablja. V prihodnost je treba gledati tudi po še vedno živih, sovraž-

nih stalnicah preteklosti in ne samo po naprednih razvojnih silnicah sedanosti. V avstrijsko Avstrijo bo mogoče verovati šele, ko bo izpolnila vsa manjšinska zaščitna določila državne pogodbe z dne 15. maja 1955. Žrtve v bojih za severno slovensko mejo 1918/19 in žrtve koroških partizanov v narodnoosvobodilni vojni bi šele s tem dobile ustrezno zadoščenje.

(VESTNIK
KOROŠKIH PARTIZANOV
1/XII — julij 1978)

OPERACIJE V LETIH 1918–1919

Po kapitulaciji Avstro Ogrske, 4. novembra 1918, je bilo po zavezniških pogojih Avstriji dovoljeno, da zadrži svoje vojaške sile vse do linije Trbiž–Triglav–Vrhnika–Reka. V pogojih kapitulacije ni bilo o Slovincih in njihovih teritorialnih pravicah ničesar predvidenega. V Ljubljani so vodstva slovenskih političnih strank, 31. oktobra, ustanovila narodno vladno Slovenije, ki je prevzela naloge v zvezi z zedinjevanjem Slovencev. Vlada je 31. oktobra pozvala vse vojake in oficirje Jugoslovane, ki so bili v avstro-ogrskih enotah, da zadržijo orožje in ostanejo na voljo vladi, toda odziv je bil zelo slab. V Mariboru je ta čas samoiniciativno deloval major Rudolf Maister in do 1. novembra ustanovil prvo slovensko vojaško enoto in tega dne z njo prevzel vso oblast (v imenu narodne vlade v Ljubljani) v Mariboru in delu Štajerske. Do 25. novembra je zavzel mejo od Radgone do Dravograda in po tem z delom sil pod vodstvom poročnika Malgaja še Dravograd, Guštanj in Prevalje. Poskus nekaterih ljudskih odborov in enot prostovoljcev iz Kranjske, da bi na Koroškem ustanovili enote, ni uspel, ker so to v glavnem onemogočili Avstrijci, ki so imeli oblast v svojih rokah. Nekoliko kasneje je poročnik Janežič ustanovil četo v Gornjem Rožu. V odločilnem obdobju, ko se je vprašanje kam bo pripadala Koroška reševalo na sami Koroški, je ljubljanska vlada smatrala, da je pomembnejše od zavzetja Koroške, da ima enote znotraj Slovenije zaradi zavarovanja lastnih razrednih interesov.

Za boj proti Slovincem in zavzetju slovenske Koroške, so Avstrijci 1. novembra 1918 v Celovcu izbrali kot komandanta Koroške podpolkovnika Hülgertha s širokimi vojaškimi pooblastili in z nalogo da organizira narodno obrambo (Volkswahr).

V sredini novembra so avstrijske sile na Koroškem imele okrog 1100 vojakov, eno eskadro, oklopne automobile in artilerijo ter so začeli ustanavljati tako imenovane enote »mestne zaščite« (Bürgerwehr) v avstrijskem delu Koroške in kasneje iz kmetov tako imenovane Alarm-Kompanien. Pri ustanavljanju oboroženih enot Avstrijci niso bili moteni od zahodnih zaveznikov, Italijani pa so jim celo pomagali.

Šele na zahtevo posebne delegacije koroških Slovencev je vlada v Ljubljani 8. novembra poslala kapetana A. Lavriča z nalogo, da organizira zasedbo in obrambo slovenske Koroške z enotami, ki jih bo ustanovil iz prostovoljcev na samem mestu. Komaj je ustanovil četo, ki je štela 65 vojakov, ki so imeli tri mitraljeze, že je v noči od 18. na 19. novembra pregnal avstrijsko posadko iz območja Sv. Lenarta. Takrat so bile osvobojene tudi Borovlje. Po tem je bil z Avstrijo zelo hitro dosežen sporazum, na osnovi katerega so Slovenci prevzeli upravo nad južnim delom slovenske Koroške (demarkacijska linija je bila potegnjena po Zili in Dravi od Rekarja vesi pri Podkloštru do Velikovca). Ugodno priliko za osvoboditev preostalega dela slovenske Koroške Maglič ni mogel izkoristiti, ker ni imel dovolj oboroženih sil, od vlade v Ljubljani pa ni dobil nobene pomoči.

Major Rudolf Maister je od 25. do 30. novembra okreplil svoje posadke v Mežiški dolini, Malgaj pa je osvobodil Pliberk in 30. novembra Velikovec. Maister je 27. novembra sklenil sporazum z avstrijskim komandantom v Gradcu, na osnovi katerega je dobil pravico da zasede vso slovensko Koroško, vendar pa avstrijska pokrajinska vlada v Celovcu tega sporazuma ni priznala. Avstrijci so 1. decembra z okrog 300 vojakov, 13 mitraljezi, dvama oklopnima

SPOMINI LENARTA PETRAČA O BOJIH ZA SEVERNO MEJO

Do srede novembra 1918 sem bil pri narodni straži na železniški postaji Podnart, kjer smo odvezovali orožje, municijo in drugo umikajoči avstroogrski vojski. Komandir straže je bil danes že pokojni podporočnik Janez Lazar iz Kroke.

Po ukinitvi straže sredi novembra 1918 sem se v vojaški uniformi vrnil v Ljubljano v domobransko vojašnico. Okrog 15. decembra pa sem odšel z mitralješko enoto v Maribor. Iz Maribora smo odšli na Koroško, kjer smo bili okoli Pliberka, od tam pa smo odšli proti Dravogradu in dalje proti Labotu. V začetku januarja 1919 smo zasedli železniško postajo Lebeliče, v neposredni bližini mesta Labot. Februarja 1919 smo izvršili napad na hribovsko vas Sv. Lovrenc nad Libeličami z namenom, da od tam preženemo avstrijske orožnike, kar nam je tudi uspelo. Komandir mitralješke enote je bil podporočnik Drnovšek, mitraljezec je bil Jakob Nikler, doma iz Kroke, odnosno iz Lipnice, jaz pa sem bil njegov pomočnik.

V zvezi z omenjenimi pripravami je bil predviden napad na Labot. Da se pred napadom dobro preskrbimo s potrebnim orožjem in municijo, sem bil poslan v artilerijsko vojašnico v Ljubljani po nekaj mitraljezov s potrebno municijo. Napad na Labot je propadel, Avstrijci so nas obkolili in umakniti smo se morali na izhodiščne položaje k Sv. Lovrencu. Nekaj naših tovarišev je bilo ujetih, nekaj ranjenih, imeli pa smo tudi mrtve. Nasprotno pa so Avstrijci napravili protinapad, zasedli Dravograd za našim hrbtom in nas s tem prisilili, da smo se morali umakniti ob levem bregu Drave do Vuzenice, kjer smo po mostu prešli Dravo (domnevam, da so za naše priprave izvedeli Avstrijci in izvedli vse priprave za protinapad).

Pri prekoračenju Drave smo desno od železniške proge, ki pelje proti Dravogradu, imeli nekaj prask, vendar smo nasprotnika z uspehom potisnili nazaj. Nato smo zasedli nedaleč od Slovenj Gradca, odnosno levo od Dravograda neko valovito, ne preveč strmo pobočje, po katerem so bile raztresene posamezne kmetije. Tam smo se zadrževali do zadnjih dni meseca maja 1919, to je do pričetka naše zadnje dobro pripravljene ofenzive. Med tem časom smo imeli nekaj nepomembnih pozicijskih prask.

Pred napadom smo dobili ojačenja v moštvo, orožju in municiji, predvsem pa v artileriji, s katero je upravljala srbska vojska. Napad na nasprotnika se je pričel v jutranjih urah zadnje dni maja 1919. Sicer so se nasprotniki žilavo upirali, vendar smo jih prisilili v poznih popoldanskih urah do umika. V jutranjih urah drugega dne smo preko hriba, skozi gozd prišli v današnje Ravne. Hodili smo vso noč.

Pri zasledovanju nismo naleteli na nikak večji odpor umikajočih se nasprot-

nikov do Malega Št. Vida pod Dekšami, odnosno do obvestila, da nam je nadaljnje prodiranje na Koroško zabranjeno.

Iz Malega Št. Vida ob Krki smo odšli na Dekše in od tam v vas Krčane. Po nekaj dneh smo bili po zasedah porazdeljeni po Sinjo planino. Na Sinji planini smo zasedli lično izdelana in lepo opremljena lovška lesena poslopja, last bivšega avstrijskega prestolonaslednika Ferdinanda. Februarja 1920 sem se vrnil domov.

Plebiscit ali bo Koroška ali vsaj tisti del, katerega smo zavzeli v letih 1918/1919

ŽRTVE V ČASU BOJEV ZA NAŠO SEVERNO MEJO

Ob 60-letnici bojev za našo severno mejo marsikoga zanima, koliko smo imeli v tej boji smrtnih žrtev, je bilo to število sploh kdaj ugotovljeno in kje zapisano ali pa so to le ugibanja, da je število padlih preseglo štiristo. Vemo namreč, da so bili ponekod večji spopadi, v katerih so bile žrtve na obeh straneh. Ponekod kot, na primer v Dravogradu, je bil postavljen spomenik sedemnajstim padlim prostovoljcem, ki so izgubili svoja življenja v tamkajšnji okolici, v bojih z nasprotnikom.

Na Jesenicah je oče padlega prostovoljca borca, poročnika Janka Vilmana z Jesenic, njemu v spomin dal postaviti spominsko kapelico ob Hermanovem mostu. Poročnik Janko Vilman je padel 10. januarja 1919 pri Podroščici v bližini Karavanškega predora.

Le dva dni za tem, 12. januarja 1919, so bile zopet hude borbe s sovražnikom na tem področju. Ta dan je padlo devet, po nekaterih podatkih pa petnajst naših prostovoljcev. Med temi so bili tudi trije Srbi, ki so se priključili prostovoljcem v Podroščici, ko so se vračali iz Avstrije, kjer so bili kot vojni ujetniki. Veliko pa je bilo ta dan ranjenih. Janka Vilmana in padle tri Srbe so že čez nekaj dni pripeljali na Jesenice in jih pokopali na starem pokopališču.

Pavel Poljanc iz Zgornje Kokrice pri Kranju mi je pred leti pisal o tem in pravi med drugim: »Bil sem poleg, ko so 12. januarja 1919 pri Podroščici padli naslednji prostovoljci: Ivan Zen iz Zalega loga nad Škofjo Loko, Dragoljub Savič, Sava Stanovejič in Dimitrije Petrovič iz Srbije, ki so se nam pridružili, ko so se vračali iz vojnega ujetništva v Avstriji. Spominjam se tudi smrti Šmida z Dovjega in Pavla Stroja iz Begunj. Jaz sem prišel na Koroško že 9. decembra 1918 in sem se udeležil raznih bojev v okolici Podroščice vse do 4. maja 1919, ko smo se morali zaradi prevelike premoči sovražnika umakniti skozi Karavanški predor. Komandant je bil kapetan Martinčič,

z orožjem, pripadel Sloveniji, ni uspel. Vzrokov za neuspeh plebiscita se je navajalo več, med njimi tudi ta, da srbska vojska ni bila dovolj vpludna do civilnega prebivalstva v času druge odnosno zadnje naše ofenzive. Lahko trdim, da je bil to le izgovor, saj tudi Slovenci nismo za pobeglimi fevdalci, ki so na vrat in na nos pobegnili iz svojih gradov, pomivali posode ali postiljali postelj. V dneh plebiscita, pri katerem sem bil udeležen, sem bil poslan v Vetrin.

Lenart Petrač

ki nas je z Jesenic odpeljal čez Ljubelj zopet na Koroško.

Ko sem bil nekoč po dolgih letih zopet v Dravogradu, je bila moja prva pot na staro tamkajšnje pokopališče, da vidim, če so še tam grobovi padlih tovarišev. Nisem več zasledil grobov, pač pa ograjen prostor, v katerem stoji še dobro ohranjen spomenik, katerega pa bi bilo potrebno očistiti. Na spomeniku je posvetilo sedemnajstim padlim prostovoljcem.

»V spomin tukaj padlim junakom v koroških bojih 1919: Malič Urh poročnik, Pogačnik Jožef, Es Avguštin, Košir Franc, Korošec Franc, Kropec Ivan, Košenina Andrej, Lepej Anton, Mlakar Jakob, Maček Franc, Rozman Alojz, Temnikar Matija, Slavič Milan, Ravnik Rudolf, Mlinc Anton, Obu Anton, Vrhovnik Albin.

Umrli smo za svoje domačije in terjamo, da vi ki ste ostali, z dejanji boste dokazali, da težka zemlja nas zastoni ne krije.

Spomin na tovariše, ki so izgubili svoja življenja pred 60 leti v obrambi naših severnih meja, razume lahko le tisti, ki je z njimi preživel takratne težke dneve, v času, ko je bila nevarnost, da nam bo iztrgan precejšen del Spodnje Štajerske in ne le Koroške.

Z DNEVNIKA BORCA PROSTVOLJCA ZA SEVERNO MEJO

Med nekdanjimi prostovoljci v bojih za našo severno mejo v letih 1918–1919 je bil tudi Albin Čop z Jesenic, ki je vestno beležil pomembne dogodke v svojem življenju, ko je kot prostovoljec sodeloval v raznih vojaških enotah v komaj rojeni Jugoslaviji.

V avstro-ogrski vojski je služil pri 17. pešpolku (kranjski Janezi) in je bil, po njegovih zapiskih, soudeleženelec vstaje tega polka v Judenburgu, v maju 1918, ko bi moral 41. maršbataljon na italijansko fronto. Konec prve svetovne vojne je dočakal pri Tolmezzu v Italiji. Prišel je domov in ko si je nekoliko opomogel od prestanega trpljenja na fronti, je prostovoljno stopil kot borec za severno mejo v ljubljanski pešpolk. Iz njegovih zapiskov zvedemo, da je odšel s skupino 106 moških, 14. januarja 1919 z Maribora. Dva dni za tem pa so odšli na Koroško in sicer v vas Kamen, kjer so začeli kopati strelske jarke in graditi žične ovire. Tu so bili prvi napadeni od nasprotnika in bil je lažje ranjen v levo roko. V Sinči vasi so ga obvezali

(Nadaljevanje na 8. strani)

General Rudolf Maister je dvignil sabljo in spregovoril delavcem, kmetom in vojakom na železniškem kolodvoru ob prevozu posmrtnih ostankov Zrinjskega in Frankopana decembra 1919

SPOMINI PROSTOVOLJCA ALOJZA SMOLEJA

Predno začnem analizirati zgodovinske dogodke ob rojstvu kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, oziroma kako je nastala skrajno zahodno-severna državna meja, med nemško Avstrijo in Jugoslavijo, od Vršiča, Mojstrovke, Ponce in razvodja v Ratečah, ter Petelinjkom, Korenskim sedlom in naprej preko Karavank — moram poseči več kot pol stoletja nazaj v zgodovinske dni oktobra 1918, torej ob koncu prve svetovne vojne. Iz teh spominov navajam naslednje:

Ob zlomu in kapitulaciji stare avstro-ogrske države, so se vojski armade nešteti narodov, med njimi tudi Slovenci, vrčali z italijanske fronte ob Piavi. Med povratniki je bil tudi nadporočnik Karl Šefman, na čelu svojega bataljona. Po vrnitvi domov v Kranjsko goro, je takoj začel zbirati prostovoljce za obrambo Gornjesavske doline pred italijanskimi in avstronemškimi agresorji. Že prve dni novembra 1918 je bila prostovoljska četa nadporočnika Šefmana formirana. V sestavi te čete je bila tudi mitralješka četa z osmimi mitraljezi. Komandant te čete je bil Ernest Rabič iz Mojstrane, takratni podporočnik, njegov namestnik pa sem bil jaz, takratni zastavnik.

Prostovoljna Šefmanova četa je zasedla vse važne položaje in prehode: prehod preko Vršiča, Gornjesavsko dolino, cesto Rateče—Trbiž, Petelinjek, Korensko sedlo ter vrhove Karavank do Kepe nad Belco. Ta fronta se je raztezala na kilometre in štela je okoli 150 mož in fantov, prekaljenih vojakov z raznih front. Doma so bili z Dovjega, Mojstrane, Gozd-Martuljka, Kranjske gore, Podkorena in iz Rateč, nasploh iz vseh naselij Gornjesavske doline. Že prve dni smo imeli opravka z Italijani, ki so silili prek Vršiča v Kranjsko goro, prav tako pa tudi od Trbiža proti Jesenicam. Na obeh straneh smo jih potisnili nazaj. V mesecu januarju 1919 so Italijani ponovno poskušali z železniškim transportom doseči Jesenice, kar pa se jim po zaslugi takratnega železničarja Franca Smoleja in nas budnih stražarjev, ni posrečilo. Pohiteli smo proti Beli peči in tam postavili naše mitraljeze na železniški tir in na cesto ter tako Lahom preprečili nadaljnjo vožnjo. Noč je bila jasna in mrzla in s štirimi mitraljezi smo držali v šahu vlak na postaji in kolono avtomobilov na cesti. Le hitri intervenciji in energičnemu nastopu našega komandanta Šefmana gre zasluga, da se nakana Italijanom ni posrečila. Namen Italijanov je bil ta čas zasesti Gornjesavsko dolino, vključno Jesenice, Bled in Bohinj ter tako dobiti kontrolo nad železniško progo Jesenice—Gorica.

Med tem časom pa so tudi Avstrijci že pripravljali oborožen napad na Gornjesavsko dolino, predvsem prek Podroščice. Te položaje je imel zaseden s svojimi prostovoljci major Martinčič in ta je bil naš desni sosed. Prve dni maja 1919 so Nemci razbili Martinčičev bataljon in zasedli železniško postajo v Podroščici, do karavanškega predora. Obstajala je velika nevarnost vdora na Jesenice, ker tu ni bilo več obrambe. Glede na tak položaj mi je komandant Šefman dal nalog, da takoj pohitim s štirimi mitraljezi s položajev na Korenskem sedlu v Belco in po Karavankah mimo Kepe na Rožco nad Karavanškim predorom, da zaustavim Nemcem pot, če bi silili naprej ter omogočim Martinčičevemu bataljonu protinapad. Boji so z manjšimi prepadki trajali več dni, vendar v moji

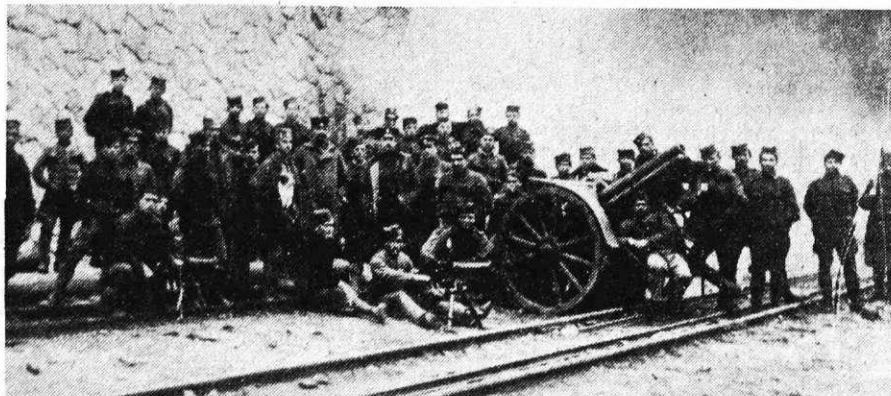
enoti nisem imel niti ranjenih, niti mrtvih. Imen mojih mitraljezcev se več ne spominjam, bili pa so po večini iz Mojstrane, vsi prekaljeni v soških bitkah. Nekako po desetih dnevih, ko so bili Nemci vrženi že daleč nazaj v Rož, je prišel na položaje podporočnik Ernest Rabič in nam dal ukaz za vrnitev nazaj na izhodne položaje v Podkorenu in na Korenskem sedlu, kjer so Nemci zopet pritiskali na naše položaje. Ker je bilo nas, v primerjavi s sovražnikom le malo, smo bili ponoči prisiljeni svoja mitraljezka gnezda menjavati in tako sovražnika držati v zmoti, da nas je cela divizija.

Ce ne bi bilo Šefmanovih prostovoljcev in energičnih ukrepov komandanta samega, bi lahko Italijani zasedli vso Gornjesavsko dolino, vključno z Jesenicami. Za ta nesebični in junaški boj se takratna buržoazna Jugoslavija nam prostovoljcem in našemu komandantu Karlu Šefmanu ni izkazala, saj smo po demobilizaciji leta 1920 tavalili okoli še v starih avstrijskih uniformah in težko smo dobili zaposlitev. S stisnjenimi pestmi smo morali gledati nekatere ljudi in mogočneže, kako so udobno sedeli na stolčkih pri bogato obloženih mizah, na račun marsikaterga prevaranega prostovoljca za severno mejo 1918 in 1919.

Morda je le res, da imamo vse premalo dokumentarnega gradiva o tistih resnih časih po prvi svetovni vojni, v katerih so prostovoljci z Jesenic in okolice ter Gornjesavske doline, le nekaj doprinesli v boj za obrambo naše severne meje in za pravice in obstoj našega slovenskega človeka onstran Karavank.

Mitraljezki odred Šefmanovih prostovoljcev v Gornjesavski dolini 1919

Januarja 1919 pred Karavanškim predorom v Podroščici

avtomobiloma in z nekoliko topovi napadli znatno slabše slovenske sile v Velikovcu, ki pa so jih z močnim ognjem odbile. Maister je takoj po tem napadu v Velikovec poslal okrepitve, tako da je poročnik Malgaj od 2. do 9. decembra zavzel linijo Grebinj—vas Vovre—vas Trušnje—vas Tinje. Istočasno je ena četa iz Maribora zavzela Dravograd, Labot in Sv. Pavel v Labotski dolini. Skupaj so 14. decembra Slovenci na Koroškem imeli okrog 1600 vojakov, okrog 40 mitraljezov in deset artilerijskih posad, nasproti avstrijskim, ki so imele okrog 3400 vojakov, okrog 50 mitraljezov in sedem topov ter pet do osem slabših policijskih enot. Poleg slabšega stanja po številu oboroženih enot, so Slovenci imeli slabo organizirano poveljevanje, slabo izvidniško in obveščevalno službo.

Zjutraj 15. decembra je avstrijski drugi bataljon Volkswera napadel dve četi tretjega bataljona 26. polka v Grabštajnu, ki sta se zaradi neobveščенosti o svoji nalogi in danega povelja, da se izogibajo boju, predali. To je ohrabilo avstrijske enote, negativno pa se je odražalo na morali slovenskih prostovoljcev.

V noči od 26. na 27. decembra je avstrijski bataljon iz Wolfsberga, okrepljen z enotami policije (okrog 200 vojakov in dva mitraljeza) izvedel nepričakovani napad na slovensko-srbsko posadko v Sv. Pavlu in večji del ujel, preostali pa se je umaknil v Dravograd. Tako so Avstrijci obvladali tudi Labotsko dolino. V začetku januarja 1919 je bilo na koroški fronti okrog 2500 vojakov, 50 mitraljezov in 12 topov, nasproti avstrijskim silam: okrog 3500 vojakov, 66 mitraljezov in devet topov, brez enot policije.

Zjutraj 5. januarja je okrog tristo Avstrijcev izvedlo nepričakovani napad na slovensko četo (okrog 80 vojakov) v Podkloštru in jo obkolili ter po žilavem odporu zajeli. Istočasno je iz Beljaka napadal del četrtega avstrijskega bataljona, ki je potisnil vse slovenske odrede južno od Drave, na okrog deset kilometrov od Podroščice. V nadaljevanju akcije so Avstrijci v noči od 5. na 6. januarja z okrog 600 vojakov in nekoliko topovi napadli enote kapetana Martinčiča (okrog 400 vojakov in štiri topove) na zahodni slovenski Koroški z nasilnim prehodom prek Drave pri vasi Rožek. V ogorčenih bojih tega in naslednjega dne je Martinčič svoje enote umaknil na severni izhod Karavanškega predora Jesenice-Podroščica, kjer se je, ker je dobil okrepitev iz Ljubljane, utrdil in odbil več avstrijskih napadov. V istem času so Avstrijci 7. januarja popoldne z enim bataljonom (okrog 500 vojakov), z več mitraljezi in šestimi topovi napadli enote majorja Lavriča na Dravi pri mostovih severozahodno od Borovelj (okrog 250 prostovoljcev) in v ostrih dvodnevnih bojih

zasedli mostove na Dravi in po tem Borovlje. V boju je bil težko ranjen in ujet komandant Lavrič. Zaradi nezadostnih sil, da bi še dalje držali celotno dotedanje mostišče na Dravi, je bil le-ta zmanjšan z napuščanjem vasi Lipica, Ruda, Grebinja, Vovbra, Trušnje in Tinja ter 13. januarja utrjen na liniji: vas Dole—Sv. Peter—Orliča ves—Šmarjeta—Trušnjska reka do izliva v Dravo; zadržano pa je bilo, tudi malo mostišče pri vasi Dole.

Na predlog Avstrijcev so bile 14. januarja prekinjene sovražnosti, 15. januarja pa so se v Gradcu že začeli pogovori o demarkacijski liniji. Ker se niso mogli sporazumeti, sta obe strani sprejeli za arbitra podpolkovnika ameriške vojske Millessa, toda zaradi protesta vlade kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, mirovna konferenca v Parizu ni sprejela njegovega predloga, temveč je bila sprejeta linija na kateri so bile 13. januarja 1919 enote obeh strani.

Prvega februarja 1919 je bila v Ljubljani ustanovljena komanda dravske divizijske oblasti, ki je bila podrejena komandi četrte armijske oblasti v Zagrebu, ukinjena pa je bila komanda drugega vojnega okrožja. Na vzhodnem Koroškem so bile enote okrepljene in prvega aprila so bili na tem območju: bataljon tržaškega pešpolka, slovenski planinski pešpolk (dva in pol bataljona) in ljubljanski pešpolk (dva bataljona), skupaj osem in pol bataljona in 40 topov. Od tega so bili na velikovskem mostišču štirje bataljoni, na Ljubelju je bil ljubljanski odred prostovoljcev in na severnem izhodu iz Karavanškega predora okrepljen bataljon ljubljanskega pešpolka. Vse sile so bile še v naprej pod vodstvom vlade v Ljubljani. V tem času so Avstrijci zbrali na Koroškem okrog deset bataljonov, 30 čet policije, 60 artilerijskih posadk in okrog 150 mitraljezov. Vse slovenske enote na Koroškem so po nalogu ljubljanske vlade, brez vednosti komande dravske divizijske oblasti, 29. aprila prešle v napad da bi razbile avstrijske sile in osvobodile celotno slovensko Koroško v prepričanju, da bodo tako vplivali na odločitev mirovne konference v korist Jugoslavije. Napad ni uspel, pretrpeli pa so velike izgube. Avstrijci so to izkoristili in 5. maja zjutraj koncentrično napadli velikovsko mostišče. V težki in nenakopravni borbi, ki je trajala ves dan, so se slovenske enote ob velikih izgubah umaknile na desni breg Drave. Avstrijci so 4. maja napadli tudi odsek tretjega bataljona ljubljanskega pešpolka (vasi Galicija—Šmarjeta—Sele). V hudih bojih, v katerih je padel tudi komandant odseka kapetan Razlag, se je bataljon z velikimi izgubami umaknil. Zaradi tega so se vse slovenske enote zahodno od Velikovca

umaknile na območje Pliberka in potem preganjani od Avstrijcev, na območje Dravograda in Slovenj Gradca. V bojih pri Dravogradu je 6. maja padel poročnik Malgaj, ne da bi dovolil, da bi Avstrijci v hrbet napadli dravogradske skupine.

V nadaljevanju bojev so se Avstrijci, po preboju na meje slovenske Štajerske, prizadevali da bi prodrli proti Mariboru in Šoštanju, toda s protinapadi 9. maja so bili odbiti v glavnem na linijo Dravograd—Uršlja gora (kota 1696) — vas Solčava, kjer se je fronta stabilizirala. Odgovornost za poraz in izgubljeno ozemlje je padla na vlado v Ljubljani.

JUGOSLOVANSKA PROTIOFENZIVA

Že 5. maja je bila v Sloveniji objavljena mobilizacija in v obmejnih srezih proglašeno obredno stanje. Vse vojaške zadeve je prevzela komanda dravske divizijske oblasti. Šestega maja so pričeli prihajati v Slovenijo prvi, peti in osmi srbski pešadijski polk, artilerijske in konjeniške enote. Skupaj je v protiofenzivi sodelovalo 10.170 vojakov, 271 mitraljezov in 94 artilerijskih posadk, ki so bili razvrščeni v pet odredov. Avstrijci pa so angažirali okrog 9.500 vojakov in okrog 50 artilerijskih posadk.

Po artilerijskih pripravah, so vsi odredi 28. maja ob 3. uri in trideset minut zjutraj prešli v napad in čez dan na vsefronti razbili Avstrijce in jih prisilili, da so se v neredu umikali. Jugoslovanske enote so se 29. maja prebile na desni breg Drave in zaradi tega so se boji nadaljevali samo v smeri labodskega odreda, ki se je do noči prebil na linijo Labot—St. Lenart; koroški odred na odseku vasi Libelice—Lipica—Breza; jezerski odred na linijo Breza—Velikovski most—Kamen—Apače; ljubljanski odred na območje Borovelj, jeseniški odred pa na greben Suhega vrha pri Podroščici. Zaradi pomanjkanja gradiva za mostove, za prehod čez Dravo; so se vse enote zadržale na doseženi črti. Avstrijci so v noči med 29. in 30. majem zaprosili za prekinitev sovražnosti in za dogovore o premirju z namenom, da bi na ta način obdržali severni del slovenske Koroške z Velikovcem v svojih rokah. Predlog za dogovore je bil sprejet, vendar brez prekinitve sovražnosti, s tem, da se vztraja pri čim hitrejšem zaključku dogovora o premirju. Dogovarjanje je bilo v Kranju, kamor so avstrijski delegati prišli 2. junija. V tem času je labotski odred 30. maja prodrl na višino Etna vasi. Z dravskega odseka je bil večji del koroškega odreda prepeljan z vlakom prek Pliberka in Dravograda na odsek labodskega odreda. Skupaj so nadaljevali napad v katerem je labodski odred dosegel črto Klein—Alpe—kota 1763—vas Maria Rojach, kjer so se ustavili. Koroški odred je pregal avstrijske sile na črto vasi Pustica—Grebinj—Lipa, z enim bataljonom pa je prešel Dravo pri vasi Lipica in zavzel vas Rude. Zaradi močnega jugoslovanskega ognja na desno obalo Drave, so se Avstrijci v noči med 2. in 3. junijem umaknili s črte vzhodno od Velikovca na črto v višini vasi Trušnje. Jugoslovanske enote so 6. junija zavzele Celovec in se prebile na črto Gosposvetsko polje—Celovec—Vrbsko jezero—Podroščica, ko so bile na zahtevo pariške konference sovražnosti prekinjene.

V Celovcu je bila ustanovljena zavezniška komisija z nalogom, da izvede odločitev pariške konference o plebiscitu. Italijanske enote XXII. korpusa so zasedle območje okrog železniške proge Trbiž—Beljak—St. Veit zaradi dozdevnega zavarovanja proti jugoslovanskim enotam. Jugoslovanske enote so bile potegnjene nazaj v tako imenovano cono A, cono B pa so zavzele avstrijske enote.

(Enciklopedija Jugoslavije
peta knjiga, str. 321 in 322)

Zboževanje pred kolodvorom na Jesenicah, 29. oktobra 1918

**SREČKO
SORLI**

IZ ROMUNIJE V LJUBLJANO IN NA KOROŠKO

Zlom stare avstro-ogrske monarhije smo dočakali v Romuniji, v bližini izteka reke Olt v Donavo ob bolgarski meji. Po 17 dnevih peš hoje prek Romunije in po petdnevni vožnji z vlakom prek Madžarske, smo 22. novembra leta 1918 prispeli končno v Ljubljano. Tu nas je na železniški postaji pozdravil neki oficir in nas pozval, da naj se kot prostovoljci pridružimo vojaškim enotam novo rojene države Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Kar precej se nas je prijavilo, posebno še primorski rojaki, ko smo zvedeli, da je naše primorske kraje zasedla italijanska vojska. Dva dni smo bili v barakah v Šiški, nato pa smo bili dodeljeni takratnemu planinskemu polku, nastanjenim v nekdanji domobranski vojašnici. Nekaj tednov smo po mestu stražili razna skladišča, nato pa

smo bili poslani z drugim bataljonom planinskega polka z vlakom na Koroško. Ne vsi, žal je bilo med nami veliko takih, ki so se ob straženju skladišč osebno okoriščali, ko pa je bilo treba odriniti na Koroško, so se porazgubili.

Dobro se spominjam, kako smo v Dravogradu na postaji premazali nemške napise in tako tudi druge, kjerkoli je vlak postal le za nekaj minut, tako tudi v Sinči vasi, kjer smo izstopili. Od tu smo pešali v Velikovec, kjer nas je na glavnem trgu pozdravil general Rudolf Maister. Opisal nam je tedanje stanje na naši severni meji in naše dolžnosti do naših rojakov na Koroškem in pri zavarovanju teh krajev. Še posebno nas je primorske rojake navdušilo to, ko je dejal, da bomo po končanih bojih za našo severno mejo, osnovali primorsko

legijo, da izženemo Lahe z našega ozemlja na Primorskem. (Tudi on je preveč idealno gledal na problem Primorske, ki je bila z londonskim sporazumom dodeljena Italiji.)

Prenočili smo v nekem gospodarskem poslopju, ne daleč od Velikovca. Naslednji dan smo prispeli v Grebinj, kjer je bilo tedaj še veliko slovenskih družin. Tu smo prevzeli straže od Malgajeve čete, med drugim tudi predstražo na nekem grebenu, kake štiri kilometre od Grebinja pod Pustrico. To predstražo so večkrat obstreljevali sovražniki, ki so imeli svojo postojanko na Pustrici. Četovodja Franc Vodopivec je neko jutro v začetku januarja 1919 naročil Franju Pavlici in meni, da greva v Grebinj, k četnemu komandantu Kunstlju in ga prosiva, da bi predstražo premestili nekoliko nazaj na bolj varen kraj. Kunstelj o tem ni hotel nič slišati, dejal je, da je predstraža zato, da se pusti tudi pobiti. Midva pa sva se nato podala h komandantu bataljona, kapetanu Rojniku, in sva mu o tem poročala. Bil je takoj zato, da gremo skupaj na položaje, naročil pa nama je, da naj o tem obvestiva tudi nadporočnika Kunstlja, da mora z nami. Ko smo prispeli do naše predstraže, so sovražniki obstreljevali z mitraljezom postojanko in tu se je Kunstelj, komandant čete, pokazal, da ne sodi sem. Že naslednji dan ga je zamenjal poročnik Drago Janežič, ki je vse do konca bojev ostal četni komandir. Kdo ve, kaj je bil vzrok, da smo že čez nekaj dni zapustili Grebinj in okolico brez bojev in se umaknili nazaj proti Velikovcu. Zasedli smo položaje blizu neke kmetije nasproti trga Vobre. Tu je prišlo večkrat do streljanja med našimi in sovražnikovimi patruljami na široki planoti, ki nas je ločevala.

Neke noči proti koncu januarja smo dobili zamenjavo in odpeljali smo se v Dravograd. Tu je vedno govora o drugem bataljonu planinskega polka, odnosno o peti četi. Straže smo imeli tu proti Labotu, vendar je bila naša četa že čez kaka dva tedna premeščena na Ojstrico nad Dravogradom. Še pred tem je bil neke noči ubit poročnik Urh Malič na cesti proti Libelčam. Nekdo nas je obvestil in še isto noč smo morilca našli v postelji v Dravogradu, imel je slovenski priimek Štrukelj, vendar je bil zagrižen nemčur.

Na Ojstrici smo živeli nekako v miru, le na patruljah, visoko na Konj planini, smo nekajkrat trčili na sovražnika. Tako smo še kar mirno preživljali čase do 28. aprila 1919, ko se je začela naša ponesrečena ofenziva. Pred tem smo bili poklicani v Dravograd in poslani proti Labotu, kjer je že napadala sedma četa. Zavzela je že mesto Labot in prodirala dalje, vendar jo je premočni sovražnik zaustavil in potisnil nazaj v mesto, kjer so se zabarikadirali v tamkajšnji šoli. Zavračali so vse napade, dokler jim ni zmanjkalo municije, nato pa so se morali predati. Na obeh straneh je bilo precej žrtev. Nikdar nismo zvedeli, zakaj je naša četa ostala v ozadju, ne da bi šla tovarišem na pomoč. Kasneje se je govorilo o izdaji, vendar pa nam je polkovnik Raktelj zagotovil, da to ni res in da so to le časopisne laži. Nekaj pa je moralo biti na tem, sicer ne bi pustili tovarišev brez pomoči.

Naša peta četa je bila v rezervi pri nekem mlinu pred Labotom ob malem potoku, ki se je tam blizu izlival v Dravo. Kmalu po poldnevu se je sovražnik pojavil nad nami v gozdu. Poročnik Janežič mi je naročil, da naj pogledam od kje streljajo na nas. Kmalu za mlinom začutim, da sem dobil strel v nadržnik in se hitro umaknil. Sovražniki so bili že nad nami v gozdu in so prišli iz smeri Labota, zato je dal Janežič povelje za umik po potoku, pod mostoma ceste in železnice proti Dravi in nato ob reki proti mali železniški postaji in dalje proti Dravogradu. Tu je bil ranjen v nogo Franc Testen in pomagal sem mu, da je

zlezal čez nasip in počasi sva šla za našimi. Srečo sva imela, da naju ni zadela nobena krogla, saj so sovražniki še naprej streljali za nami. Ko je Stane Žagar, kasnejši heroj iz NOB, opazil kako počasi greva za njimi, se je vrnil in mi pomagal, da sva Testena srečno privedla do postaje. Nemci niso šli dalje za nami in tako smo tu prenočili, naslednji dan pa smo se podali na Sv. Lovrenca, kjer so naši zaustavili sovražnika. Vendar smo se tudi od tu morali umakniti, ker so Nemci začeli protiofenzivo. Pot nas je že ponoči vodila prek Ojstrice in Sv. Duha v dolino Drave pri Muti in nato po cesti do Brezna nad Mariborom. Naslednji dan pa smo se odpeljal prek Celja do Slovenjgradca, od tam pa peš do Sv. Jederte in nato v hribe na štajersko-koroški meji, kjer smo utrdili položaje. Tu sem se bolj seznanil s Stanetom Žagarjem, ko je ugotovil, da sva ožja rojaka.

Napočil je 28. maj 1919, odločilni začetek naše zadnje ofenzive. Že na večer pred tem je Žagar izbral skupino prostovoljcev, da gredo zgodaj zjutraj v predhodnico in ugotovijo, kje ima sovražnik svoje položaje. Več dni pred tem nas je pogostoma motil z obstreljevanjem z minometali, kot da je vedel za naše položaje. Predhodnico je vodil podnarednik Stanko Černe in ob koncu grebena smo naleteli na sovražnikovo postojanko. Malo pod grebenom je bila kmetija in na vsaki strani je stal stražar, opazili pa smo tudi strojnico. Oni nas niso opazili in Černe mi je naročil, da se vrnem in o tem obvestim Žagarja. Napadli smo in nihče od 20 sovražnikovih vojakov ni ušel, odnosno le eden in še ta ranjen. Tu smo zaplenili minometalec, dve strojnici, puške in obilo streliva.

Tako se je začela naša ofenziva, ki je trajala do 6. junija. Napredovali smo v dolini, a še prej smo lahko videli, kako se nasprotniki umikajo čez lesen most pri Dravogradu. Obvestili smo srbsko baterijo, ki je bila za nami in tretja granata je padla na sredino mosta. Zasledovali smo nasprotnika proti Libelčam do Pliberka, kjer smo čez zasilni pontonski most prešli Dravo in nadaljevali pot proti Velikovcu. Povsod je bil sovražnik na begu in le tu in tam se je zoperstavljaj. Ob reki Krki pri Malem St. Vidu nas je ob mostu sovražnik zopet zadržal. Tu je imel Žagar srečo, da mu je krogla prebila le rokav, ne da bi ga kaj ranila. Tudi tu je posegla vmes naša artilerija in tako smo prekoračili Krko in se pri vasi St. Lipš povzpeli daleč nad dolino, od kjer smo imeli lep razgled po Koroški. Naše čete so zasedle vso slovensko Koroško s Celovcem vred in tako je morala avstrijska vojska položiti orožje in skleniti premirje.

Nekaj dni smo ostali na teh položajih, nato pa so nas zamenjali tovariši iz drugih vojaških enot. Nastanili smo se v šoli v St. Lipšu, vendar smo se morali vsi, po nalogu zaveznikov, premestiti na levo stran Krke, kjer smo se dalj časa zadrževali v okolici Malega St. Vida. Tu smo dočakali tudi vrnitev naših tovarišev iz sedme čete, ki so bili zajeti v Labotu, med katerimi je bil tudi nadporočnik Černe, poročnik Flaiss, praporščak Milutin Vuga in drugi. Vuga mi je pripovedoval, kako so bili zajeti in se ni mogel načuditi, zakaj jim ni peta četa prišla na pomoč. Tudi on je bil prepričan, da tu ni bilo nekaj v redu.

Kasneje sem bil premeščen k tržaškemu bataljonu in zopet sem obiskoval kraje okoli Grebinja in pod Pustrico. V decembru 1919 je bil tržaški bataljon premeščen v Borovlje in tam sem zaprosil za odpustnico in skupaj z nekaterimi rojaki odpotoval domov na Primorsko, proti koncu decembra 1919.

Človek se na stara leta rad spominja takratnih dogodkov, ki so sicer že daleč za nami, vendar še tako blizu, še posebno pa idealizma in požrtvovalnosti mladih ljudi, ki so se komaj vrnili s štiriletnih prve svetovne vojne, a so se takoj odzvali klicu komaj rojene nove domovine.

Karel Šefman v Kranjski gori

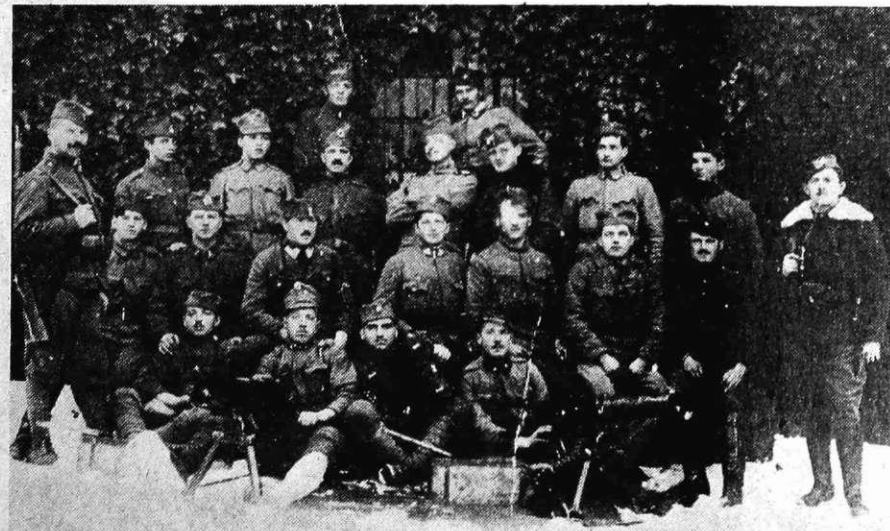
Skupina prostovoljcev na koroški fronti spomladi 1919

Bistrica v Rožu na Koroškem

Prvi koroški prostovoljci leta 1918/1919

Jeseničani, prostovoljci za obrambo severne meje

ANALIZA CPSI O INFORMACIJSKIH PROCESIH V ŽELEZARNI

(Nadaljevanje s 1. strani)

družbeno samozastopstvo ter o drugih vprašanjih, ki so pomembna za upravljanje, odločanje in uresničevanje samoupravne delavske kontrole.

Delavci imajo pravico in dolžnost, da so obveščeni o delu in izvrševanju sklepov delavskega sveta, izvršilnega organa in poslovnega organa TOZD, delovne organizacije, sestavljene organizacije združenega dela in drugih organizacij in skupnosti, v katere so združili delo in sredstva.

Organi organizacije združenega dela morajo obveščati tako, da je vsakemu delavcu omogočeno seznaniti se z njihovimi poročili, jih proučiti in zavzeti svoja stališča.

Način in roke za obveščanje delavcev, vprašanja o katerih morajo biti delavci obveščeni, ter kateri organi so odgovorni za obveščanje delavcev urejajo zakon, statut in drugi samoupravni splošni akti organizacije združenega dela.

Tako v zakonu kot v aktih so na eni strani posebej poudarjene dolžnosti in odgovornost poslovnih in samoupravnih organov (zlasti vodje TOZD in delavskega sveta) in na drugi strani pravice delavcev, organa delavske kontrole in sindikata v zvezi z obveščanjem.

Odgovor na vprašanja v zvezi z informacijskimi procesi glede na normativno opredeljene nosilce teh procesov smo skušali dobiti na skupnem pogovoru z vodjem temeljne organizacije, predsednikom delavskega sveta, predsednikom izvršnega odbora OO sindikata, odbora delavske kontrole in s članom delegacije (običajno je bil to vodja delegacije za zbor združenega dela skupščine občine) iz določene temeljne organizacije. V zvezi s funkcijo poslovnega organa in delavskega sveta smo zlasti izpostavili vprašanje normativno opredeljenega zagotavljanja pravic delavca do obveščanja, v zvezi s sindikatom in organom samoupravne delavske kontrole pa vprašanje nadzora nad uresničevanjem teh pravic.

Ker nismo želeli, da bi v prvi vrsti dobili odgovor na vprašanje, če se določena določila izvajajo ali ne, temveč širši pogled na informacijske tokove, se nismo odločili za vprašalnik, temveč za pogovor. S pomočjo vodje TOZD smo vsem udeležencem pogovora poprej dostavili naslednje teze, v okviru katerih smo skušali zajeti vso širino določb zakona in samoupravnih splošnih aktov v zvezi z informiranjem:

I. DELAVSKI SVET, VODJA TOZD:

1. Zagotavljanje obveščanja delavcev:

- vprašanje predlaganja in odločanja glede zadev, ki naj bi jih delavci neposredno obravnavali (selekcija, nosilec),
- možnost vpogleda v spise, listine, poročila,
- roki, način in oblike obveščanja glede na raven odločanja oziroma pomembnost zadeve,
- pretok informacij med delavskim svetom in SDS preko delegatov (povratno informiranje, dobivanje smernic, roki),

- pretok informacij ob sprejemanju splošnih samoupravnih aktov,
- pretok informacij med delavskim svetom, izvršilnimi organi, vodjem TOZD, CPSI - vloga CPSI, nosilci povezave,
- obveščanje v zvezi s sestavljanjem normativov, opredeljevanjem delovnih nalog, vrednotenjem dela itd.,
- obveščanje o opozorilih, ugotovitvah, odločitvah družbenega pravobranilca samoupravljanja, organa SDK itd.,
- v zvezi z zagotavljanjem družbenega nadzora nad upravljanjem in poslovanjem železarne (delavcev, sindikata, družbenega pravobranilca samoupravljanja, družbenopolitične skupnosti).

2. Sestanki SDS (pobuda za sejo, oblika, časovno planiranje seje, vpliv na proizvodnjo).

3. Kvaliteta obveščanja (redno, pravočasno, popolno, razumljivo).

4. Kvantiteta informacij (pomanjkanje, prezasičenost).

5. Izvajanje sankcije, če informiranje ne teče v skladu z dogovorjenimi normami.

II. ODBORI SAMOUPRAVNE DELAVSKE KONTROLE

1. Izvajanje nadzora nad potekom obveščanja delavcev.

2. Obveščanje delavcev o delu odbora.

3. Ukrepanje.

III. SINDIKAT:

1. Spremljanje sistema obveščanja, odpravljanje pomanjkljivosti.

2. Zavzemanje stališč do samoupravnih splošnih aktov in samoupravnih sporazumov ter njihovo uveljavljanje.

3. Dajanje soglasja k skupnim sporazumom o pravicah in obveznostih delavcev (na kateri ravni).

4. Sodelovanje pri obveščanju, organiziranje javne razprave o vprašanjih za katere se delavci opredeljujejo z osebnimi izjavljanjem.

SPLOŠNE UGOTOVITVE

V zvezi z zagotavljanjem obveščanja v temeljnih organizacijah je treba reči, da so imeli sogovorniki vtis, da je zadovoljivo. Prevladovalo je mnenje, da je vsak delavec lahko obveščen o vsem, če le ima interes. Pravico do obveščanja delavcu zagotavlja oziroma omogoča:

1. delegatski sistem (od samoupravnih delovnih skupin preko samoupravnih organov do delegacij kot tudi med samoupravnimi delovnimi skupinami in organi sindikalne organizacije),
2. možnost vpogleda v spise, listine in poročila organov (v kolikor nimajo značaja tajnosti),
3. informiranje preko oglasnih desk,
4. tednik Železar
5. posebne informacije, ki jih posreduje vodstvo delavcem v posameznih TOZD,
6. neformalno informiranje (dobri osebni kontakti).

Formalno torej obstaja možnost, da je delavec o istem vprašanju informiran celo večkrat in na različne načine, vprašanje pa je, če ti mediji dobro delujejo v posameznih sredinah in kako se med seboj dopolnjujejo (vprašanja, vrste, strukture, in vsebine informacij, ki jih na te načine dobi delavec, nismo posebej odpirali).

DELEGATSKA POVROTNA INFORMACIJA

Za delegate naj bi veljalo načelo, da naj na sejah organov, v katere so izvoljeni, zastopajo stališča svoje baze (torej samoupravnih delovnih skupin), odločitve in stališča pa naj potem spet prenašajo v sredine, ki jih je volila. V statutih TOZD je posebej poudarjeno, da morajo poročati svoji samoupravni delovni skupini v roku sedmih dni po seji samoupravnega organa ali na prvem sestanku samoupravne delovne skupine, pa tudi sicer je kot sankcija za nedelegatsko ponašanje predvidena možnost odpoklica.

Ugotavljamo pa, da tovrstno informiranje delavcev še vedno ni zadovoljivo utečeno. Mnenja o tem se po temeljnih organizacijah, izjemno TOZD Želbljarno, kjer smatrajo, da teče, bistveno ne razlikujejo. Tako so v posameznih temeljnih organizacijah menili, da ni najboljša, da ga bo treba poživiti, da ni spontano, da je enostransko, da poteka predvsem po neformalni liniji, da je vprašljivo ali da je še v povojih, da je občasno, da je različno od skupine do skupine, da zavisi od iniciative samega delegata ali delavca ipd. Ponekod so opazili, da delegati na sejah delavskega sveta nimajo vselej stališč svojih delovnih skupin oziroma, da bi govorili v njihovem imenu. Drugje spet so menili, da poteka boljše z delavskega sveta Železarne v delavski svet TOZD kot od tu navzdol na samoupravne delovne skupine in opozorili, da delegati temeljnih organizacij nimajo pravega vpliva na odločitve delavskega sveta Železarne.

Ob vprašanju prenašanja stališč na širšo raven odločanja in povratnega informiranja pa ne kaže obiti vprašanja sklepčnosti samoupravnih organov zlasti v tistih temeljnih organizacijah, kjer imajo uvedeno izmensko in turnusno delo. Zabeležili smo predlog, da bi večjo sklepčnost na sejah samoupravnih organov (delavskih svetov) stimulirali z uvedbo sejnine. Glede možnosti odpoklica ali zamenjave delegatov pa, kot zapažamo, nikjer niso prišli dalje od namere ali opozoril. V TOZD Jeklarne med drugim menijo, da je povratno informiranje slabo - mogoče zaradi bojazni pred javnim nastopom.

MOŽNOST VPOGLEDA V LISTINE, SPISE IN POROČILA

Zakon o združenem delu v členu 552 določa, da mora delavski svet zagotoviti vsakemu delavcu vpogled v listine, spise in poročila, da se seznani z materialno finančnim stanjem organizacije združenega dela in njenim poslovanjem. Prav tako mora poslovodni organ omogočiti delavcem vpogled v vse listine, spise in poročila, razen, če imajo značaj poslovne tajnosti ali druge z zakonom ali na njegovi podlagi določene tajnosti. Ta člen med drugim tudi pravi, da morajo biti odločitve, sklepi in stališča, ki so pomembni za uresničevanje samoupravne delavske kontrole, v obliki izvlečka iz zapisnikov sej organov v organizaciji združenega dela ustrezno objavljeni, najpozneje v sedmih dneh po seji, na kateri so bili sprejeti.

Mnenje, v zvezi z vprašanjem glede možnosti vpogleda je bilo po temeljnih organizacijah dokaj enotno. Pravica do vpogleda delavcem ni krataka, vendar pa se te možnosti, izjemno delavske kontrole in z izjemo pravice do vpogleda v osebne dohodke, nihče ne poslužuje, ker delavci nimajo interesa. Ponekod, na primer, v TOZD Želbljarno in Kovinoservisu imajo prav zato dobro poskrbljeno za možnost vpogleda v osebne dohodke. Zanimivo pa je tudi mnenje, ki smo ga zabeležili v TOZD Remontne delavnice, namreč, da interesa ni, ker delavci najbrž sploh ne vedo, da so omenjena gradiva zbrana pri TOZD.

V zvezi z objavo sklepov, stališč in odločitev, ki so pomembni za uresničevanje samoupravne delavske kontrole in ki bi morali biti oblikovani kot izvleček iz zapisnikov sej, pa smo na splošno ugotovili, da poleg sklepov nikjer ne delajo še posebnih izvlečkov, ker se jim zdi neracionalno.

OGLASNE DESKE

Glede oglasnih desk opazimo v temeljnih organizacijah dokaj neenoten pristop, tako ob tem kaj se daje na oglasne deske, kot tudi različno mnenje, kako jih delavci bero. Na splošno pa prevladuje mnenje, da so

Sodelavka v elektrodnem obratu

pomembna dopolnitev tako povratnega informiranja kot obveščanja sploh. Ponekod se jih poslužujejo predvsem za objavljane sklepov samoupravnih organov in tako skrbijo za javnost njihovega dela, drugje objavljajo spet le »važnejše informacije«, informacije poslovnega odbora ali predvsem sindikalne zadeve in o proizvodnji. V temeljni organizaciji Livarna menijo, da se ne obnesejo, ker delavci z njih trga obvestila, drugje so spet ocenili, da so njihove oglasne deske neurejene (stare neaktualne informacije). Ponekod jih delavci ne bero, medtem ko drugje ocenjujejo, da jih bero z zanimanjem. V TOZD Transport so jih uvedli na pobudo delavske kontrole. Zabeležili smo tudi predlog, da bi CPSI pošiljal še nekaj dodatnih gradiv za oglasne deske oziroma, da bi na oglasni deski objavljali tudi informacije s seji zbora združenega dela občinske skupščine. V TOZD Hladna valjarna Bela mislijo preko njih redno mesečno obveščati o svojem poslovanju. V TOZD Jeklarne menijo, da delavci obveščil, razen o osebnih dohodkih, na oglasnih deskah ne bero.

Glede izvajanja določbe pravilnika o informiranju, da je sklic samoupravne delovne skupine treba objaviti na oglasni deski tri dni pred sestankom samoupravne delovne skupine, ko gre za zadeve temeljne organizacije in sedem dni pred sestankom samoupravne delovne skupine, če gre za vprašanja širšega združenja, pa smo ugotovili, da se ne izvaja.

TEDNIK ŽELEZAR

Čeprav so nas v pogovorih zanimali predvsem informacijski procesi v sami temeljni organizaciji, so bila ponekod izrečena tudi različna mnenja in predlogi v zvezi z glasilom Železar. Ugotavljamo, da je Železar ena najpomembnejših oblik obveščanja delavcev, da pa ga delavci premalo bero, še zlasti pa premalo bero različne priloge Železarja samoupravne akte in sporazume. To zapažamo, ko razlagajo določene zadeve oziroma po tem, da priloga ponekod ostaja, medtem ko Železarja odnesejo domov. Med drugim so v posameznih TOZD predlagali, da bi bil Železar urejen bolj sistematično, da bi pred sejo delavskega sveta objavili krajšo, razumljivo in konkretno informacijo o zadevah, ki se bodo na seji obravnavale, pa tudi, da bi se o posameznih TOZD (npr. o Kovinoservisu in Transportu) v Železaru več pisalo. V TOZD Vzdrževanje so posebej opozorili, da se občasno pojavljajo določeni problemi, ker informacije med različnimi mediji niso usklajene, pri čemer so omenili, da se delavci ob referendumu za sprejem pravilnika o osnovah in merilih za delitev osebnega dohodka zaradi neusklajenosti informacij med CPSI, Železajem in RTV, niso najbolj znašli. V Železaru bi kazalo objavljati tudi odgovore na vprašanja delegatov TOZD, ki jih dobe na sejah zbora združenega dela občinske skupščine.

POSEBNE INFORMACIJE

Poleg rednih oblik se vodstva temeljnih organizacij ponekod poslužujejo tudi posebnih informacij, pretežno o proizvodnih dejavnostih.

Te informacije objavljajo bodisi na oglasnih deskah, bodisi jih razdeljujejo med delavce ali pa jih pošiljajo vodjem SDS, da jih posredujejo samoupravnim delovnim skupinam. Ponekod prikazujejo proizvodnjo z diagramom.

Tudi te informacije so od TOZD do TOZD različne. Tako npr. neke vsebujejo kratke tehnične podatke o proizvodnji, o odsotnosti z dela (po vrstah) in kaj se je ali se bo v TOZD v tehničnem pogledu napravilo. Drugje je to delovno poročilo, v katerem vsakih deset dni skušajo skozi porabo materiala in čas prikazati kakšen bo izplen, ali pa so to med drugim krajše informacije o samoupravnih interesnih skupnostih, ki jih pripravljajo sami. Glede na to, da se ponekod pojavlja celo tehnični problem izdelave zapisnika s seje delavskega sveta za delegate, lahko med posebne informacije štejemo tudi, če vodstvo posreduje sklepe vsem odborom, delavskemu svetu, sindikatu in vodjem SDS. Prav tako pa kaže opozoriti tudi na prakso TOZD Družbena prehrana, kjer nameravajo vabiti na seje delavskega sveta tudi delegate SIS, saj so se v marsikaterem TOZD pritoževali, da tako vodstvo kot delavski svet in celo sindikat ni informiran o delu delegacij in problematiki SIS. V TOZD Remontne delavnice sami razmnožujejo vsa pomembnejša gradiva v nakladi 70 do 100 izvodov. Ponekod izdelajo za vodje SDS posebno mesečno informacijo o proizvodnji oziroma o realizaciji plana v minulec mesecu in o planu, ki je predviden za prihodnji mesec.

Ponekod pa takšno informiranje nameravajo še izpopolniti oz. šele uvesti. Tako bodo, na primer, v TOZD Vratni podboji uvedli diagram iz katerega bo razvidna dnevna in periodična realizacija proizvodnje in odpreme. V TOZD Hladna valjarna Bela pa bodo skušali do konca leta uvesti redno mesečno obravnavanje poslovanja na delovnih skupinah prav tako pa tudi redno mesečno obveščanje o poslovanju preko oglasnih desk.

NEFORMALNO INFORMIRANJE

Ponekod posebej opozarjajo na pomen neformalnega informiranja kot nekakšne dopolnilne oblike (poleg uvedenih) obveščanja delavcev. Na to se seveda vplivajo dobri medsebojni kontakti in odnosi, še zlasti z vodstvenimi delavci. Predpogoj je seveda interes delavca. Na ta način je do neke mere, kot menijo ponekod, mogoče zagotoviti povratno informiranje brez sklica sestanka SDS. Kot ugotavljajo, se takšna praksa uveljavlja predvsem kot pogovor med malico. Med malico se lahko povsem spontano razvije razprava o problemu, se ga izpostavi in nato da v razpravo na SDS. Če delovna mesta niso preveč razdrobljena, je tovrstno informiranje uspešnejše, postavlja pa se seveda vprašanje, če na koncu takšna informacija, ki gre od ust do ust, ni izkrivljena.

Sodelavka v elektrodnem obratu

JOŽE VIDIC

7

PRVE ŽRTVE ČRNE ROKE NA JESENICAH

Prebivalci okrog Novega mesta in pod Gorjanci, ki so bili prvi priče nenavadnemu divjaštvu »kraljeve vojske«, so te navidezne ilegalne oddelke imenovali črna garda – v primeri z belo gardo. Kasneje se je udomačil naziv plava garda. (Franček Saje, Belogardizem, str. 552)

Odkrito sodelovanje z okupatorjem – poleg tega Italijani sploh niso bili priljubljeni – je le šlo na živce nekaterim oficirjem. Povrh tega so se v vojske zadeve temeljito vmešavali politiki iz Slovenske zaveze, med njimi razni kaplani in moralno propadli intelektuali, ki niso imeli pojma o vojaških zadevah. Strankarski voditelji so kar tekmovali med seboj, kdo bo na vodilna mesta belogardističnih postojank postavil več svojih ljudi. Na čine jugoslovanskih oficirjev so se ti politiki poživljali. Prišlo je celo tako daleč, da so duhovniki pripravljali umor majorja Novaka, medtem ko so njegovega oficirja Lesjaka res ubili. Zadeva je prišla pred škofjsko cerkveno sodišče. (Franček Saje, Belogardizem, str. 548)

Da bi se kolikor toliko opral blata narodnega izdajstva in ker mu ni bilo po volji vmešavanje politikov v vojaške zadeve, je major Novak februarja 1943. leta spet začel organizirati četniško ilegalo, tokrat drugače. Svoje pristaje je začel urinjati v belogardistične postojanke, tako imenovane vaše straže. Tako so ustanovili jedro nove četniške ilegale v okviru belogardistične postojanke v Zaplani nad Vrhniko, kamor je pozneje prišel tudi major Novak. V javnosti, pred prebivalci in italijanskimi oblastmi so nastopili kot člani vaških straž, tajno pa so se prištevali za jugoslovanske vojske.

Od t. je major Novak poslal skupino četnikov na Primorsko (primorski četniški odred), drugo skupino na Dolenjsko (dolenjski četniški odred) in tretjo skupino na Gorenjsko (gorenjski četniški odred).

Lahko bi kdo pomislil, da so bile to velike vojaške enote, toda od spomladi 1943. leta do kapitulacije Italije so četniški odredi steli le od deset do petindvajset mož. Včasih več, včasih manj. Ob kapitulaciji Italije je bilo v vsej Sloveniji le okrog 400 plavogardistov.

Kako so v tem obdobju partizanske enote spremljale dejavnost četniških odredov? So vedele zanje ali ne?

Ko je CK KPS zvedel za pohod gorenjskega četniškega odreda iz Polhograjskih Dolomitov na Žirovski vrh, junija 1943. leta, je poslal pismo pokrajinskemu komiteju KPS za Gorenjsko, v katerem med drugim svetuje:

»Mihailovičevcem ne dopuščajte nobenega dohoda na Gorenjsko, temveč jih brezobzirno uničite, če nečete razširiti državljanske vojne na Gorenjsko. Trebite zakrknjene belogardiste!... (Zbornik dokumentov NOV, VI/6, str. 96)

Štab primorske operativne cone je 14. julija 1943. leta obvestil štab gorenjske operativne cone: (Zbornik dokumentov NOV VI/6, str. 110)

»Pri nas se je pojavila Modra garda, ki jo vodi major Novak. Do zdaj ima 50 mož. Taborijo na gozdovih in pred ljudmi skrivajo

sodelovanje z Italijani, ki jim ponoi dovažajo v taborišče hrano in jih tudi preskrbujejo z orožjem. Partizani ne pobijajo, temveč jih love in jih potem prepričujejo o pravilnosti svoje linije. Govorijo, da so tudi oni za borbo proti Italijanom, da jim pač ni všeč sovjetska orientacija partizanov in vodilna vloga KPS v naši borbi. Pravijo, da ubijajo samo člane KP. Trenutno taborijo nekje v bližini Nemške Idrije. To modro bando moramo na vsak način uničiti. Zato bomo verjetno prišli na vaš sektor in se bomo za mejo približali njihovemu taborišču in jih bomo napadli. Pri tem pa seveda pričakujemo tudi vašega sodelovanja...»

Glavni štab NOV in PO Slovenije je 8. avgusta 1943. leta sporočil sekretariatu CK KPJ (osebno tovarišu Edvardu Kardelju) med drugim tudi naslednje: (Zbornik dokumentov NOV, VI/6, str. 133)

»Veliko aktivnost je pokazala v zadnjem času plava garda. Našemu D.Z.O.-ju (zahodnodolenjski odred; opomba J. V.) je uspelo zajeti 17 plavogardistov. Med njimi devet ideološko zgrajenih sredincev – mihailovičevcev, ki so predstavljali štab enega od štirih plavogardističnih odredov, ki jih oni organizirajo v Sloveniji (in sicer štab štajerskega odreda). Od teh plavogardistov smo dobili sijajne dokumente za politično razkrivanje plave garde. Dali so javne izjave proti Novaku, pisali pisma plavogardistom in nam na podpisanih izjavah dali sijajen material, predvsem proti Novaku. V plavi kot beli gardi se opaža pri vodstvu popoln razkroj. Dobili smo v roke tudi pisma, ki pričajo o tem razkroju, o njihovih medsebojnih sporih. Vse te dokumente bomo izdali v obliki samostojne brošure. Dobili smo tudi podatke, ki bodo omogočili XIV. diviziji, če bo znala spretno manevrirati, tudi vojaško uničenje glavnega jedra plave garde, ki se nahaja v Otočcu na Krki...»

Odsek za propagando in statistiko glavnega štaba NOV in POS je 28. avgusta 1943. leta poročal: (Zbornik dokumentov NOV, VI/6, str. 162)

»Dne 3. VII. je patrolja ZDO (zahodno dolenjski odred, opomba J. V.) v bližini Mirne naletela na večjo skupino odlično oboroženih plavogardistov v jugoslovanskih uniformah. Šele po daljšem izpraševanju, kdo so, so razkrili svojo plavogardistično bistvo, češ da so jugoslovanska redna armada kralja Petra in Draže Mihailoviča. Po zahtevi našega komandirja je prišel nasproti eleganten jugoslovanski oficir s spremstvom treh na strel pripravljenih ročnih strojnic in treh brzostrelk.

Zatrjeval je, da so plavi od zavznikov priznana jugoslovanska armada, da Tito in Mihailovič sodelujeta, da nimajo ničesar skupnega z Italijani in belimi in da skušajo le rešiti dobre slovenske fante iz belogardističnih krempljev. Ker je bil sovražnik v premoči, se je naša patrolja, ki je šla le tri moše, umaknila v taborišče, plavi pa so odšli proti italijanski postojanki.

1. VIII. (1943) pa se je podala četa navdušenih partizanov istega odreda na hajko za plavci, jih res zalo-

tila v Družinski vasi, z naglo obkolitvijo presenetila, jih brez strela razorožila in odpeljala v taborišče. Bilo jih je 17. Mnogi od partizanov so spoznali v nekaterih ujetnikih le prebarvane, sicer pa po svojih krvavih dejanjih belogardiste. Pri zasliševanju so se rotili vsi do zadnjega, da so četniki, ki se bore za kralja in Jugoslavijo proti okupatorju, in da nimajo zveze z Italijani in belimi. Med njimi je bil tudi Zaplotnik, aktivni jugoslovanski podporočnik, ki je sedaj prestopil v našo NOV. V tej akciji so naši borci zaplenili 1 grško ročno strojnico, 16 pušk, nad 1000 nabojev, 4 pištole, 30 bomb in bogato opremljene nahrbtnike, v katerih je bila po ena partizanska kapa...»

Poglejmo še na Štajersko. Štab IV. operativne cone je 25. oktobra 1943. leta poročal glavnemu štabu: (Zbornik dokumentov NOV, VI/8, str. 58)

»Na Pohorju se je občutno poznalo pomanjkanje neke močne vojaške enote, terenskih organizacij in političnih aktivistov. Zaradi tega se je začela organizirati plava garda. V vrstah Pohorskega bataljona so se pojavili provokatorji in vohuni plave garde, ki so bili odkriti in likvidirani, o čemer bo CK VOS podrobneje poročalo načelstvo VOS pri con...»

V Halozah so bili Zmagoslavovi četniki, ki so razširjali svoje glasilo Kri in zemlja. Sicer pa so ljudje prav malo vedeli o četnikih in partizanih, njihovih ciljih in razlikah.

ČETNIŠKI POVELJNIK JOŽE HLEBEC-KRPA

Bivši aktivni podporočnik Jože Hlebec je bil prvi poveljnik gorenjskega četniškega odreda. S četniki je prvič prišel na Gorenjsko 12. junija 1943. leta.

Jože Hlebec-Krpa je bil rojen 1912. leta na Javorniku v jeseniški občini. Kmalu po njegovem rojstvu se je družina preselila v Sentvid pri Ljubljani, kjer je bil oče železniški postajenačelnik. Po šolanju se je vpisal na vojaško akademijo.

Po kapitulaciji Jugoslavije so ga Italijani – kot mnoge druge oficirje – odpeljali v internacijo, od koder se je vrnil čez deset mesecev. Prisluhnil je glasu iz Londona, kar ga je napotilo v četnike.

Št. Jošt nad Vrhniko, Zaplana, Rute in Sv. Trije kralji v Polhograjskih Dolomitih so bili dokaj ugodni za četniško ilegalo. Polhograjski Dolomiti so bili prek zime 1942/43 skoraj docela osvobojeni. Tu je bilo vodstvo OF, centralna tehnika, CK KPS in del glavnega štaba. S tega področja so se morali partizani umakniti v siloviti italijanski ofenzivi marca 1943. leta, ko so belogardistični agenti množično izdajali sodelavce OF in vojaško pomagali črnosrajčnikom. Po umiku partizanskih enot so se tod kot gobe po dežju razpasle belogardistične vaše straže, ki so dobile poleg Italijanov tudi v četnikih zaveznika v boju proti narodnoosvobodilni vojski.

Tajni četniški agenti so že dolgo obletali Gorenjsko, iskali zveze in simpatizerje ter predli organizacijsko mrežo. Kot pripadniki oborožene četniške enote so prvič prestopili italijansko-nemško mejo junija 1943. leta pri Žireh. Prišli so štirje oficirji in četnik brez čina. Namestili so pridobiti Žirovce za kralja kraja.

Mihailoviča. Sestane je bil v gostilni pri Jureču v Brekocah pri Žireh. (Loški razgledi XIV., 1967, str. 30)

(SE NADALJUJE)

»Ni veliko, za vse kar tvegava,« trdo zavzdihne Žerjal. »Razumem težave, vsakršnje. Ko bi imel sto življenj, precej. Tako pa...«

Pomenljivo zategne oči, zakrili z rokami, hoče spregovoriti, a ga žena prehitita.

»Spominjali se vas bomo. Po vojni vam prinesemo darilo. Čudili se boste.«

»Če ukažem... konec vojne,« se posmehne Žerjal. Obraz se mu precej zresni. Spet je zbran, pripravljen na pogovor. »Tako pa, razumem težave, vsakršnje. Tudi vi morate razumeti, kako je z mano. Vsak naj da kolikor pač zmore in koliko se mu zdi vredno žrtvovati. Tole vzamem, Bergant pa vas odpelje blizu meje in pokaže pot. Mislim, stezo. Potlej, saj boste imeli srečo.«

Zatrdno kima, upogiba se s koščenim telesom in kaže, da mu je takšna rešitev po volji.

»Ne boste šli vi naprej?« zatrepeta hči in se z grozo ozre proti očetu. »Mi lahko stopimo na mino. En sam korak...«

»Zgodilo se je, dvema. Vsi drugi, ki sem jih jaz peljal preko meje, so na varnem v Ljubljani. Lahko imate tudi izjemno srečo. Slišal sem, nekdo je stopil na mino pa ga ni odneslo, ker je bila mina pokvarjena. Dobro, mi smo zmenjeni. Tole vzamem, Bergant pa pokaže pot.«

Žerjal predobro vidi zbegane poglede, bolečino v očeh, a ga stiska ne omaje. Počasi vleče dragotino proti robu mize, da jih vlovi v zastavljeno dlan.

»Svoj prstan s kamnom še dam,« boleče vzklikne žena in si začinja vleči prstan preko členka.

»In jaz veržico s srčkom,« vzklikne hčerka.

Moški težko diha in premišlja.

»Pa bo zdaj res varno,« vpraša in zapiči svoj pogled v Žerjalov obraz.

»Varno,« mirno zatrdi Žerjal. »Vi imate še možnost, da me prijavite italijanskim graničarjem, policiji. Zelo so povezani in sode-

2 PREKO MEJE VINKO TRINKAUS

lujejo. Veste, kaj bi bilo z mano, če poveste. Ampak jaz vam popolnoma zaupam. Odkrit, pošten obraz imate.«

»Dobro, pa vzemite še tole,« suho pristavi moški.

»Vašo uro bi dodali. Verjemite, da ni preveč. Gospod ste, imate prijatelje, zveze, kmalu si opomorete.«

Žerjal je dobil še uro, potlej pa naglo stopil v kuhinjo. Kot je pričakoval. Zefa v solzah.

»Baba prismuknjena, glej, da ne prideš v sobo,« scedi Žerjal skozi zobe in prime krožnik z narezanim suhim mesom in že nekoliko žarko slano.

»Zaradi dekleta,« zahlipa Zefa. »Tako mil obraz ima.«

»Človek je kot vsak drug. Leta niso važna. Kaj pa otročički, ki umrejo mladi. Nobenega veselja še niso užili, a morajo na drugi svet.«

Zefa plane še v hujši jok. Žerjal položi krožnik nazaj na mizo in z dlanjo dvakrat poča Zefo po licih.

»Če ne pomagaš, vsaj ne kvari kupčij. Zdej si lahko opomoremo, ko so nam dali mejo pred nosom. Po vojni, naj zmaga kdorkoli, te meje ne bo več. Prestavili jo bodo drugam. Vsi pametni pa izkoristijo mejo pred nosom.«

Zefa ne joče več, zato pa je njen obraz toliko grši. Baba ne razume, ali noče razumeti. Zato jih je dobila.

V veži skuša potlačiti jezo, jo skriti pred ubežniki. S smehljajem položi narezek na mizo.

»Tole smo pripravili, za pot. Da lažje ukažate jutro,« razlaga in jih vabi z rokami, naj prigriznejo.

Lačni so, kot vsi, ki pridejo k njemu, da jih spravi preko meje. Ne vzamejo hrane za pot, le največje vrednosti.

Pravzaprav je neumno, da jih še pogosti. Tega ni v dogovoru. A zanj je vse kupčija. Vsako kupčijo pa je bil vajen končati s prigrizkom in pijačo.

Vendar strah je močnejši kot lakota. Kmalu prenehajo jesti.

»Bi šli?« vpraša ženska in ga pričakuječe gleda.

»Midva sva pripravljena, vam na voljo,« odvrne Žerjal in pokaže na sina.

Mulc pa mrk, naveličan, kot da nima nobenega veselja na tem svetu.

Bergant bo hodil spredaj, vi v sredi, jaz zadnji, če bi kdo zagal, izgubil pot. Svetiti ne smemo. Meja ni gosto zastražena, a luč se daleč vidi.«

Odmajejo se iz hiše, na dvorišču Žerjal pogleda nebo. Nekaj drobnih oblakov, mesec že sveti, ravno prav, da ne bo prehudega spotikanja. Mestni ne znajo ponoči hoditi po odročnih stezah. Niso vajeni.

Žerjal čaka na sinov dogovorjeni znak. Fant pa kar naprej. Pa ni pozabil. Še nikoli ni. Morda se mu smili mlado dekle, kot se je Zefa. Sam zastane.

»Počakajte! Mir!« vzklikne. Po minuti napete tišine, šepetaje pristavi: »Govorico sem slišal, nemško. Patrolja je na obhodu. Moramo zelo tiho in previdno naprej.«

»Nas bodo dobili?« vztrepeta hčerka.

SICILIJA – OTOK BOGASTVA IN BEDE

PIŠE TC:

13

Ko ga nekdo iz ospredja vpraša, če pozna kakšnega mafioza, se samo skrivnostno nasmehne in z glavo pokaže na šoferja za hrptom. Ta se ni dosti zmenil za njegov namig. S palcem preko ramena pokaže nazaj na vodnika: češ, ta je pravi, ne jaz.

Najbrž sta kar oba pri mafiji, smo ugibali. Če so celo župniki, policaji, advokati, tovarnarji, veleposelniki in trgovci, zakaj ne bi bili tudi šoferji in turistični vodniki? Še danes ne dvomim, da imata kaj zraven.

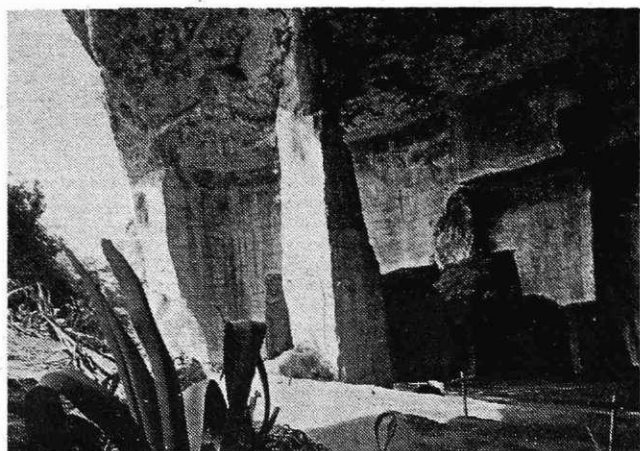
Še predno smo zvedeli kar smo želeli, smo se spet ustavili v Siracusi. S pristranim aplavzom smo se poslovili od Cezarja, ki je izstopil, pred tem pa še zaželel prijetno bivanje na Siciliji in srečen povratek v našo lepo domovino. Prebrisanec nas je pustil v še večji negotovosti in dvomih kot smo bili prej.

V prvem mraku drvimo po avtocesti nazaj proti Cataniji. Trudni od celodnevnega popotovanja nekateri zaspijo v sedežih, drugi se potihoma pogovarjajo o zbranih vtisih. Zalotim se zopet v razmišljanju o mafiji, ki mi kar ne gre iz glave.

Nad vsem bogastvom in revščino, ki si nikjer v Evropi ne podajata roki tako očitno kot na tem velikem italijanskem otoku, že od nekdaj, zgodovina piše od 16. stoletja, lebdí nevidna senca zlovesče mafije. Že sama beseda o tej skrivnostni, povsod po deželi prisotni in močni organizaciji, zbujá hkrati strah in spoštovanje. Vsi vedo da je mafija tu med njimi,

a nihče ne pokaže s prstom kdo so ti ljudje. Tudi Cezaro, ki nam je sicer že kar prirasel k srcu zaradi svoje uglajene in pristrane vljudnosti, ni bil izjema. Ni strela, da ne bi vedel povedati kaj bolj zanimivega in konkretnega, kot da se je tako pretkano izmikal.

Človek nikoli ne ve ali se ljudje mafije boje ali pa jo celo podpirajo. Najbrž bo res držalo tisto, kar je nekdo rekel, da je najbolj pametno, da med domačini čim manj poizveduješ, ker nič ne veš s kom imaš opraviti. Lahko je prav tvoj sogovornik član mafije. Mafija pa je kakor duh, ki je navzoč se zdi v slehernem domu, v cerkvi, uradu, v tovarni, v šoli, na kmetiji, cestah in visoko v gorah.

Iz drvečega avtobusa lahko vidimo velike hotele ob obali. To so sodobni turistični objekti z lastnimi plažami, ki so jih zgradili šele v zadnjih letih. Najbrž so »lasti mafije, tako kot številni stanovanjski bloki v mestih? Od veterinarja iz naše skupine, ki je pred kratkim službeno obiskal nekatera kmetijska posestva na Siciliji zvezo, da je mafija lastnik tudi lepo urejene farne krav molznic blizu Catanije.

Res ni potrebno preveč domišljije, da začneš verjeti v to. In vse manj dvomim, da je Cezaro, če že ne pravi mafiozo, pa vsaj povezan z mafijo. Morda tudi šofer Mario? Bržčas pa so tudi med njimi dobri in slabi, razmišljam. Sicer bi nas, kaj več kam zapeljala in že davno oskubila, ali še kaj hujšega. Da sta bila oba dobra in poštena, pa čeprav mafioza, je dokaz tudi pričujoči zapis.

AUGUSTA – VABA ZA ZAVOJEVALCE

Peljemo se mimo obrežne Auguste, poleg Siracuse in Nixosa, najstarejše grške naselbine na Siciliji. Mesto, ki leži na manjšem polotoku, pol poti med Siracuso in Catanijo, je imelo že od nekdaj izredno pomembno strateško vlogo.

Zemljepisni položaj otoka, zlasti pa njegovih vzhodnih obal, je bil od davnin vaba za vse, ki so hoteli zagospodariti v Sredozemlju.

V drugem tisočletju pred našim štetjem so po zgodovinskih virih prišli s svojimi trgovskimi ladjami iz severne Afrike Fenici. Sledov njihove že močno razvite civilizacije ni dosti, čeprav so gospodarili na Siciliji več kot 700 let. Znano je, da so postavili na teh obalah močne utrdbe, kljub temu pa so jih sredi 8. stoletja pred našim štetjem pregnali Grki. Sicilija je postala sestavni del velike Grčije, toda le vzhodni in južni del, kjer se je pod oblastjo njihovih vojskovodij – tiranov razvila tudi močna kultura. V 3. stoletju so otok osvojili Rimljani, ki so se znesli nad grškimi umetninami tako, da so jih predelali po svojem okusu. Dve stoletji pozneje so tod pustošili divji Vandali, potem ko so to že opravili v severni Afriki in Španiji.

NOVICE IZ RADOVLJSKE OBČINE

Na 3. skupni seji vseh treh zborov občinske skupščine Radovljica, 8. novembra, so delegati potrdili predlog novega statuta občine Radovljica, dopolnila k samoupravnim sporazumom o temeljih planov vseh SIS družbenih dejavnosti za 1979. in 1980. leto, program prostorskih in investicijskih potreb usmerjenega izobraževanja v občini, samoupravni sporazum o izgradnji centra usmerjenega izobraževanja v občini v razdobju 1980-1984, predlog odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o nadomestilu za uporabo stavbnega zemljišča, odlok o potrditvi zazidalnega načrta Bled-Jarše, oceno programskih zasnov dolgoročnega razvoja Bohinja ter izrekli soglasje k sklepu odbora podpisnikov družbenega dogovora o načinu uporabe in upravljanja s sredstvi solidarnosti za odpravljanje posledic naravnih nesreč. Delegati so bili seznanjeni tudi s pripravami na obnovitev stavbe občinskih DPO v Radovljici in gradnjo postaje milice na Bledu. Soglasali so tudi s predlogom za odkup in preureditev šolske stavbe v Poljčah za potrebe republiškega centra za obrambno vzgojo. Sejo so sklenili z imenovanjem delegatov v samoupravne organe zdravstvene skupnosti in občinske skupščine.

Izvršni svet OS Radovljica je na 24. seji obravnaval resolucijo izvršnega sveta SRS o politiki izvajanja družbenega plana SRS za 1979. leto, osnutek rebalansa občinskega proračuna za 1978. in osnutek proračuna za 1979. leto. Pregledali so statistične podatke o gospodarstvu v devetmesečnem obdobju 1978, ki jih je pripravil oddelek za gospodarstvo in finance ter se seznanili z informacijo zavoda za statistiko SRS o organiziranosti statistične službe v občinah. V obravnavi je bil tudi program dela delovne skupine za opravljanje nadzora nad zakonitostjo dela OZD v občini. Na seji so potrdili pogodbo o avtomatski obdelavi podatkov zemljiškega katastra in sprejeli več sklepov za zagotovitev manjkajočih sredstev za odpravo posledic potresa v Posočju in v Bohinju. Na osnovi določb zakona o upravljanju s stanovanjskim zemljiščem so sprejeli predlog ukrepov za ustanovitev SIS za upravljanje in vzdrževanje stavbnih zemljišč, ki jih mora potrditi še občinska skupščina.

Na priporočilo predsedstva OK SZDL in izvršnega sveta OS Radovljica so skupščine vseh SIS družbenih dejavnosti radovljske občine na zadnjih sejah konec oktobra sprejele sklep, da bodo vse finančne presežke, ki se stekajo iz prispevkov od bruto OD za skupno porabo v 1978. letu odstopile v sklad za financiranje izgradnje muzeja Tomaža Godca in družbenega doma v Bohinjski Bistrici. Delegati so poudarili, da bo navzlic temu potrebno soglasje zbora družbenega dela OS, hkrati pa opozorili, da se presežki ne upoštevajo v programih SIS. Po predvidevanjih bodo vsi presežki znašali okoli 5 milijonov din.

Na zadnji seji pripravljalnega odbora OK ZK Radovljica za ureditev muzeja v hiši Tomaža Godca in izgradnjo društvenega doma v Bohinjski Bistrici konec oktobra, so ugodno ocenili potek gradbenih in zemeljskih del in posebno poudarili, da se akcija izvaja po zastavljenih načrtih. Ugotovili so, da je potrebno nemudoma izdelati dokončno finančno konstrukcijo, zagotoviti delež vseh podpisnikov dogovora in opraviti potrebna bančna opravila za najetje posojil. Strokovnjakom s področja muzejske dejavnosti je naloženo, da takoj pristopijo k oblikovanju notranjega opremljanja bodočega muzeja in da s pomočjo KS Bohinjska Bistrica začnejo zbirati gradivo in predmete, ki so dostopni v Bohinju. Ne glede na še nekatere ovire, so člani odbora dobili od izvajalcev zagotovilo, da bo celotna akcija pravočasno opravljena.

Na 1. seji novoimenovanega 26 članskega odbora OS Radovljica za pripravo proslave 'spomin zmage mrtvega bataljona', 2. novembra, so se dogovorili o programu te velike spominke manifestacije posvečene junaškemu boju borcev 3. bataljona Prešernove brigade na Pokljuki, ki bo 16. decembra. Program obsega več kulturnih športnih in drugih prireditev ter osrednjo slovesnost na grobišču padlih Prešernovcev, na mestu

kjer je v nekdanjem Lovčevem hotelu 16. decembra 1943. leta v neenakem boju do zadnjega naboja, padlo 79 borcev.

Potem, ko je tekla razprava o novem načinu pridobivanja in gospodarjenja s stavbnimi zemljišči že v stanovanjski in zemljiški skupnosti, na OK ZK in predsedstvu OK SZDL Radovljica, kjer so sprejeli tudi ustrezna stališča v podporo predvidenih ukrepov, je tudi izvršni svet OS Radovljica na zadnji oktobrski seji sprejel sklep, da se vsem upravičencem, ki so pridobili zemljišče in še nimajo sklenjenih pogodb, odda ta zemljišča preko bodoče stanovanjske zadrage. To bodo v občini ustanovili do konca februarja 1979. leta.

Zavod za urbanizem Bled je zbral pripombe občanov in OZD k zazidalnemu načrtu na blejskih Jaršah, ki jih je posredoval izvršnemu svetu OS Radovljica. Iz teh je razvidno, da je bilo največ ugovorov na načrt s strani lastnikov zemljišč na tem območju. Kmetijsko zemljiška skupnost je sicer izrekla soglasje za gradnjo novih štirih blokov, nasprotuje pa gradnji garaž in ceste po zazidalnem načrtu. Po ugotovitvah urbanistov pa bi za novo naselje na Jaršah rabili kar 264 garažnih in parkirnih mest.

Za delovanje delegatskega sistema in krajevne samouprave v vseh 20 KS radovljske občine, je bilo letos iz sredstev občinskega proračuna namenjeno skupaj 2.250.570 din, za prihodnje leto pa je po osnutku predloga proračuna predvideno za te namene 3.126.360 din, kar je za 40 % nad višino letošnjih sredstev za KS.

Na Pokljuki je bila 27. oktobra svečanost na kateri so se zbrali vojaki in starešine inženirske enote Nikole Poznana, predstavniki skupščine in DPO radovljske občine ob sklepu letošnjih del na gradnji 4,2 km dolgega odseka ceste od križišča pri Šport hotelu do Mrzlega studenca. Sočasno pa je 60 vojakov pod vodstvom zastavnika Bogdana Jovanovića prostovoljno v prostem času povsem uredilo tudi grobišče borcev 3. bataljona Prešernove brigade na Goreljaku. Predsednik OS Radovljica Polde Pernuš je ob tej priložnosti podelil posebna priznanja najbolj zaslužnim vojakom in starešinam, vsi pa so prejeli pohvalnice in značke.

Studijska delegacija KPI z inštituta Gramsci iz Rima, ki jo je vodil član CK KPI Adriano Guera, je bila med bivanjem v naši republiki konec prejšnjega tedna na obisku tudi v radovljski občini. S predstavniki OK ZK in občinske skupščine so se italijanski gostje pogovarjali o gospodarskem in družbenopolitičnem razvoju občine. Zlasti so se zanimali za praktično uveljavljanje delegatskih razmerij in dejavnosti skupščinskih zborov, o svobodni menjavi dela v SIS, o reševanju kmetijske problematike in o usklajevanju razvoja turizma z gospodarskimi načrti v občini.

V Radovljici se je 28. oktobra mudila tudi delegacija delavskih komisij Katalonije pod vodstvom predsednika Jose Maria Rodriguez Rovira, ki je sodelovala na 9. kongresu slovenskih sindikatov v Mariboru. S predstavniki občinskega sveta ZSS Radovljica se je pogovarjala o praktičnih vidikih sindikalne organiziranosti v občini, posebno pa so se katalonski gostje zanimali za družbeno ekonomske odnose in povezavo med združenim delom in krajevnimi skupnostmi ter za povezavo in vlogo sindikatov v krajevnih skupnostih.

Skupščina KS Bohinjska Bistrica je prejšnji teden razdelila med svoje krajanje, organizacije, društva in delovne organizacije 1000 izvodov brošure s podrobno obrazložitvijo akcije ureditve muzeja Tomaža Godca in družbenega doma. Na oktobrski seji skupščine KS je bil namreč sprejet sklep, da se za izvedbo te akcije v počastitev 40-letnice konstituantne seje CK KPJ in 60-letnice ustanovitve KPJ prihodnjo pomlad, razpiše referendum o samoprispevku, ki bo 19. novembra.

Od 1. januarja do 30. septembra je bilo na območju celotne občine Radovljica 242.471 gostov, ki so v tem času ustvarili 825.780 nočitev. Po pričakovanju je zlasti naraslo število tujih gostov, ki jih je bilo kar za 22 % več kot lani, medtem ko se je število domačih gostov povečalo za 12 %. Tuji turisti so ustvarili 13, domači pa 10 % več nočitev kot lani. Posebno velik porast gostov in nočitev so imeli v septembru, ko so zabeležili kar 37 % povečanje nasproti lanskemu septembru. Pri vsem tem pa je zanimivo, da je letošnji turistični promet navzlic visokemu

porastu gostov in nočitev še vedno 8 % izpod rezultatov rekordne turistične sezone 1973. leta.

Tekstilna industrija radovljske občine je v prvih devetih mesecih letos poslovala precej bolj uspešno kot lani, o čemer pričajo dokaj spodbudni primerjalni podatki o fakturirani realizaciji v tej panogi. Le-ta je bila letos za dobro petino višja od lanske. Fakturirana realizacija je bila v Almiri Radovljica višja za 27, v Vezeninah Bled za 25 in v Suknu Zapuže za 6 %. Proizvodne planske obveznosti so do 30. septembra v Suknu presegli za 22, v Almiri za 1 %, medtem pa so bili v Vezeninah za 7 % pod svojim planom.

Konec oktobra so obiskali Bled predstavniki gospodarske zbornice in večjih gostinskih in turističnih delovnih organizacij SR Črne gore. Z domačimi turističnimi delavci in predstavniki radovljske občine so se pogovarjali o problematiki turističnega razvoja. Posebno so se zanimali za gradnjo, organizacijo in upravljanje turističnih, predvsem hotelskih in infrastrukturnih objektov.

Industrijska proizvodnja v radovljski občini se je v triletnem letu 1978 povečala za 16 % v primerjavi s proizvodnjo v prvih devetih mesecih lanskega leta. Po podatkih analitične službe je bila, septembrska proizvodnja kar za 11 % višja od poprečne mesečne proizvodnje v 1978. letu, v primerjavi z lanko pa za 13 %.

Po zadnjih podatkih, ki so zbrani na oddelku za gospodarstvo in finance, so bili v juliju 1978 poprečni neto osebni dohodki zaposlenih v radovljski občini 5.551 din, kar je za okoli 7,5 % nižje od republiškega poprečja. Poprečni osebni dohodki v prvih sedmih mesecih so znašali v občini 5.355 din, v Sloveniji pa 5.999 din. Cenijo, da so se realni osebni dohodki v občini v tem času povečali za 6,8 % nad lanskoletnimi.

Med številnimi zborovanji in zasedanji, ki se že od septembra nenehno vrste na Bledu, se je konec oktobra zbralo na delovno posvetovanje nad 50 kupcev radenske mineralne vode iz Avstrije, Italije, ZR Nemčije in Švice. Posvet so organizirali Zdravilišče Radenci, Emona in Merkator iz Ljubljane. Posvet je bil hkrati tudi pomembna reklama za blejski turizem, ki si je na ta način pridobil nove interese.

Predstavniki športnih uredništev vseh jugoslovanskih radijskih postaj, so se konec oktobra sešli na Bledu s predstavniki Radia Ljubljana, kjer so se seznanili s pripravami na svetovno prvenstvo v veslanju, ki bo na Bledu prihodnje leto. Gostje so si ogledali prizorišče svetovnega prvenstva nato pa še proizvodne obrate tovarne Elan v Begunjah.

Razen osrednje občinske proslave 25-letnice krvodajalstva v SR Sloveniji, ki je bila v začetku oktobra na Bledu, so organizirali tudi področne proslave konec oktobra v Bohinjski Bistrici in v Lescah ter v soboto, 4. novembra v Kropi in v ponedeljek 6. novembra na Bledu. Na vseh štirih proslavah so predstavniki občinske organizacije RK Radovljica podelili številna priznanja ter 256 značk zaslužnim krvodajalcem, ki so darovali kri več kot petkrat. Vse slovesnosti so popestrili z bogatim kulturnim programom.

Pred napovedanim gostovanjem prihodnjo soboto in nedeljo na Koroškem, so v nedeljo, 5. novembra, v okviru kulturne akcije za delovne kolektive gostovali v Mošnjah člani Linhartovega odra KUD Radovljica z Linhartovo veseloigro Ta veseli dan ali Matiček se ženi. Za to izvedbo v režiji Alenke Vrabčeve so radovljski igralci in mešani zbor KUD Ljubno, ki sodeluje v igri, prejeli številna priznanja v občini, republiki in zlasti na srečanju najboljših jugoslovanskih amaterskih gledaliških skupin v Prizrenu. Prav to je razlog več, da si želijo predstavitev te Linhartove igre tudi koroški Slovenci.

Upravni odbor alpskega letalskega centra Lesce je na zadnji oktobrski seji obravnaval periodični obračun za triletno leto 1978 ter predlog za nabavo dveh novih motornih letal za potrebe ALC. Sprejeli so sklep o reviziji jadranskih letal Blanik in o izdelavi prostorskega plana za letališče na osnovi občinskega prostorskega plana. Dogovorili so se tudi o programu športnih letalskih in padalskih prireditev v letu 1979 in o izdelavi monografije letalstva na Gorenjskem ter v zvezi s to nalogo imenovali posebno delovno skupino.

BOHINJCI BODO TUDI S SAMOPRISPEVKOM REŠEVALI ŠIROKO ZASNOVANE AKCIJE

V bohinskem kotu potekajo v teh dneh priprave na referendum, na katerem se bodo odločali o samoprispevku, s katerim bodo sofinancirali izgradnjo društvenega centra v Bohinjski Bistrici. V ta namen je skupščina krajevnih skupnosti Bohinjska Bistrica izdala tudi manjšo knjižico o ureditvi muzeja Tomaža Godca in izgradnji društvenega centra v Bohinjski Bistrici ter o referendumu za krajevni samoprispevek na območju krajevnih skupnosti Bohinjska Bistrica. Davna želja Bohincev je, da bi imeli možnost kulturnega bogatstva svojih misli in čustev ter socialnega plemenitenja svojih družbenih odnosov v sodobnem družbenem centru, je napisano v knjižici. In uresničitev te želje ni več daleč. Gradnjo kulturnega doma je pospešilo dejstvo, da bo prihodnjo pomlad v obnovljeni rojstni hiši prvoborca in revolucionarja Tomaža Godca v Bistrici slovesna otvoritev muzeja, ki bo posvečena tudi konstituantni seji centralnega komiteja Komunistične partije Jugoslavije.

Pri preureditvi muzeja bodo obdržali v celoti arhitekturo hiše in v njej uredili spominsko sobo, v kateri je bila konstituantna seja centralnega komiteja KPJ, v enem od prostorov bo urejen muzej revolucije in narodnoosvobodilne vojne v Bohinju, poseben spominski prostor bo posvečen Tomažu Godcu, v prostorih bivše usnjarne pa naj bi uredili usnjarski muzej za Slovenijo. Program društvenega centra je pripravil Turistprogres iz Radovljice, dela pa izvaja gradbeno industrijsko podjetje Gradis. V družbenem domu bo velika dvorana s 320 sedeži, primerna pa bo tudi za kino predstave, oder s sodobno tehnično opremo, avla, mala dvorana v etaži, knjižnica in še drugi prostori. V teh prostorih bodo lahko vadile tudi vse sekcije delavskega prosvetnega društva Svoboda Tomaž Godce.

Sedaj so v teku gradbena dela na muzejski zgradbi, pripravljajo pa tudi muzejske eksponate. Začeli so že z zemeljskimi deli pri gradnji društvenega centra. Načrtujejo, da bo ureditev muzeja zaključena do konca februarja prihodnje leto, gradnja društvenega centra pa do konca aprila. Celotna investicija, ki bo hkrati pomenila tudi nove možnosti za kulturni razcvet kraja, predstavlja enovit program in velja skupaj 28 milijonov din. Gradbeni del ureditve muzeja naj bi stal tri milijone 500.000 din, oprema z muzejskimi eksponati milijon

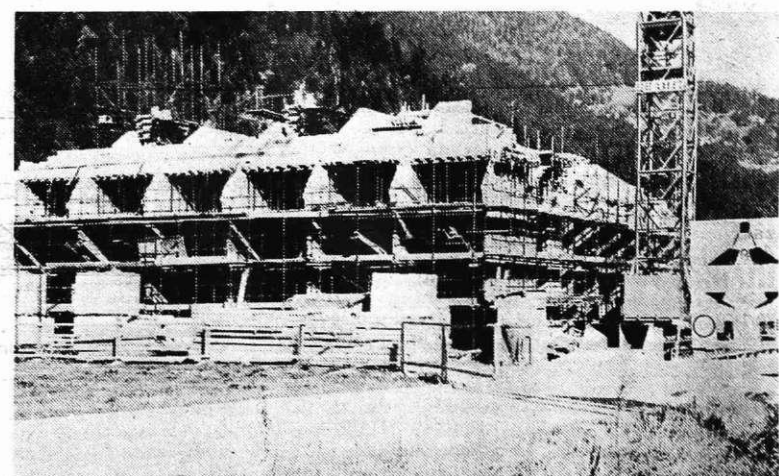
500.000 din, gradnja društvenega centra pa bo veljala 17 milijonov dinarjev in oprema šest milijonov din. V občini načrtujejo, da bodo četrtino sredstev prispevali delovni ljudje Bohinja s krajevnim samoprispevkom, ostalo pa skupščina občine Radovljica, Kulturna skupnost Slovenije, Gospodarska zbornica Slovenije, skupščine gorenjskih občin ter republiške in zvezne družbenopolitične organizacije. Prispevek gorenjskih občin in Gospodarske zbornice bo predvsem namenjen ureditvi muzeja. Razširjena skupščina krajevnih skupnosti Bohinjska Bistrica se je odločila za referendum, ki naj manifestira ponos Bohincev na predvno delavsko gibanje v Bohinju, na revolucionarja Tomaža Godca in na zgodovinski dogodek pred 40 leti, ko je bila v Godčevi hiši konstituantna seja centralnega komiteja naše partije. 10. oktobra so sprejeli sklep o razpisu referenduma za uvedbo krajevnega samoprispevka za celotno območje krajevnih skupnosti Bohinjska Bistrica, ki bo v nedeljo, 19. novembra. Samoprispevek naj bi plačevali pet let, od 1. decembra letos do 30. novembra leta 1983. Vsi redno zaposleni v družbenem in zasebnem sektorju naj bi plačevali en odstotek in pol od neto osebnih dohodkov iz rednega in dopolnilnega delovnega razmerja, upokojeanci en odstotek in pol od pokojnine, vsi kmetje mesečno en odstotek in pol od katastrskega dohodka za gozdne in kmetijske površine. Samostojni obrtniki in tisti, ki opravljajo gospodarske in intelektualne storitve in jim davek odmerjajo po dejansko doseženem dohodku, naj bi prispevali dva odstotka od osnove za

odmero davkov oziroma dva odstotka od bruto osebnih dohodkov po družbenem dogovoru, če osnove ne dosega. Občani, ki jim davek odmerjajo po pavšalnem znesku, pa naj bi prispevali deset odstotkov od odmerjenega davka. Razen tega naj bi 500 din letno prispevali tudi lastniki počitniških hiš.

Referendum bo v nedeljo, 19. novembra, volišča v Bohinjski Bistrici, Nomenju, Bitnjah, na Ravnah, Nemškem rovtu, na Brodu, Savici, Kamnjah, Poljah in Ribčevem lazu bodo odprta od 7. do 19. ure.

K sofinanciranju naj bi prispevali tudi krajanje ostalih krajevnih skupnosti bohinskega kota, ki naj bi prispevali prostovoljne prispevke ali del samoprispevkov, zbranih z referendumi. Skupščina krajevnih skupnosti pa bo sklepala dogovore tudi z organizacijami združenega dela v Bohinju, da bi prispevala po 1300 din na zaposlenega.

Akcija je torej stekla. Sedaj so na vrsti delovni ljudje in občani, da store svoje, predvsem pa, da s svojo odločitvijo prispevajo tudi k nadaljnjemu napredku kraja. To pa pomeni tudi glasovanje 'za' na referendumu, ki ga pripravljajo v krajevni skupnosti Bohinjska Bistrica. Rk

Gradnja počitniško-stanovanjske zgradbe v Kranjski gori (Foto B. Blenkuš)

VOLITVE V KRAJEVNIH SKUPNOSTIH BODO DECEMBRA

Na Jesenicah je bila 3. novembra seja občinske konference Socialistične zveze delovnega ljudstva, na kateri so spregovorili o pripravah na volitve samoupravnih organov v krajevnih skupnostih ter organov krajevnih konference socialistične zveze.

Volitve v krajevnih skupnostih jeseniške občine bodo v prvi polovici decembra, v enajstih krajevnih skupnostih jeseniške občine pa že potekajo priprave nanje. Na seji so opozorili, da časa ni več veliko, novo oblikovanje krajevnih konference socialistične zveze po teritorialnem načelu pa je novost v delu. Vsekakor bi se lahko tako, kot je predlagano, organizirali že v preteklosti. Kot je bilo slišati iz razprave, so to poskušali v krajevni skupnosti Kranjska gora in jim je to v določeni meri tudi uspelo.

Krajevne skupnosti v jeseniški občini se bodo organizirale v soseske in vasko odbore, le v krajevnih skupnostih Rateče in Hrušica bodo vsi občani in delovni ljudje sestavljali krajevno konferenco socialistične zveze.

V krajevni skupnosti Kranjska gora bodo delovali trije vaski odbori in sicer v Podkorenu, Kranjski gori in Gozd Martuljku, v krajevni skupnosti Dovje Mojstrana štirje vaski odbori in sicer Belca, Dovje, Mojstrana in Radovna. Tudi v krajevni

skupnosti Planina pod Golico bodo delovali trije vaski odbori in sicer v Planini, na Prihodih in v Plavškem rovtu. V krajevni skupnosti Blejska Dobrava bodo trije vaski odbori in sicer Dobrava, Lipce in Kočna, v krajevni skupnosti Žirovnica pa bo devet vaskih odborov in sicer: Moste, Breg, Žirovnica, Breznica, Zabreznica, Doslovce, Smokuš, Vrba in Rodine. Trije vaski odbori in sicer Koroška Bela, Potoki in Javorniški rovt bodo delovali tudi v krajevni skupnosti Javornik Koroška Bela, poleg teh odborov pa še soseski Javornik - Borovlje in Javornik - Tomšičeva ulica. V krajevni skupnosti Plavž bodo občani delovali v petih soseskah, v krajevni skupnosti Sava v treh ter v krajevni skupnosti Podmežaklja v dveh.

Naj ob tem še povemo, da so na seji sprejeli tudi kadrovska merila, postopke in rokovnik za izvedbo volitev v organizacijah socialistične zveze ter izhodišča za izvedbo volitev v samoupravne organe krajevnih skupnosti v občini. Rk.

VEČJA POZORNOST PROMETNI VARNOSTI

Prometna varnost je izredno aktualno področje aktivnosti družbene samozasčite. Na naših cestah iz dneva v dan doživljamo primere, ki so vse preje kot prometna kultura udeležencev v prometu. Iz tega pa seveda izvirajo prometne nesreče, ki jih je bilo v jeseniški občini leta 1976 - 587, leta 1977 pa 337. Iz tega je moč ugotoviti, da je število nesreč v upadanju, vendar ni tako. Z uveljavitvijo zakonskih predpisov se registrirajo prometne nesreče preko delavcev milice samo v primerih, ko so smrtno žrtve, težje in lažje ranjeni ter če materialna škoda preseže določeno vsoto. V vseh ostalih primerih, ko ni poškodovanec, oziroma ni večje materialne škode, zadevo preko zavarovalnice udeleženca v prometni nesreči ureja sama. Takšnih prometnih nesreč je tudi v jeseniški občini zelo veliko.

Ko govorimo o prometni problematiki, ne moremo mimo nekaterih statističnih podatkov. Konec leta 1977 je bilo v jeseniški občini registriranih 5881 motornih vozil, od tega 5014 osebnih vozil, 214 tovornjakov, 37 avtobusov in 623 motornih koles. V prvih devetih mesecih letošnjega leta pa se je število motornih vozil povečalo za 389. V jeseniški občini je 215 kategoriziranih cest in sicer magistralnih 40 kilometrov, regionalnih 54 kilometrov, lokalnih pa 121 kilometrov. Zanimiv je podatek, da pride eno motorno vozilo na približno 35 metrov ceste. Konec leta 1977 je bilo v jeseniški občini 8266 voznikov motornih vozil različnih kategorij, od tega 2131 žensk in 6135 moških. V letošnjem letu je 435 novih voznikov motornih vozil. Še en zanimiv podatek: v letu 1977 je bilo prijavljenih kar 1344 kandidatov za opravljanje vozniškega izpita.

In še nekaj besed o varnostnih in represivnih ukrepih. Postaja milice Jesenice in postaja milice Kranjska gora sta brez prometne milice Kranj dali v lanskem letu 288 predlogov sodniku za prekrške s področja prometa. Razen tega so bila v 56 primerih na samem mestu odvzeta vozniška dovoljenja zaradi vinjenosti in v 21 primerih zaradi grobe kršitve zakona o varnosti v cestnem prometu. V letošnjem letu je bilo danih 209 predlogov sodniku za prekrške, mandatno pa je bilo kaznovanih 752 voznikov. Prav zadnji statistični podatki resno opozarjajo, da je prometna kultura udeležencev v prometu resnično na nizki ravni.

Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu pri skupščini občine Jesenice je že v preteklosti vsem navedenim vprašanjem namenjal precejšnjo pozornost in ob tem dosegel tudi spodbudne rezultate. Svet se zaveda, da kljub svoji aktivnosti ob vprašanih prometni varnosti, ne bo uspel brez širše podpore in aktivnosti vseh družbenih dejavnikov.

O problematiki prometne varnosti v jeseniški občini so na zadnji seji razpravljali tudi člani koordinacijskega odbora za ljudsko obrambo in družbeno samozasčito pri predsedstvu občinske konference socialistične zveze na Jesenicah. Člani odbora so se ob navzočnosti predstavnikov

za varnost prometa seznanili s problematiko prometne varnosti, na podlagi razprave pa bodo pripravili tudi ustrezne zaključke. Gradivo o problematiki prometne varnosti so še dopolnili in sicer so opozorili na črne točke na posameznih cestnih odsekih, na slabo urejene ceste in na slabo tehnično opremljenost vozil. Poudarjeno je bilo, da je za večjo varnost na naših cestah treba začeti z večjo družbeno akcijo, ki mora postati stalna, zajeti pa mora vse družbene dejavnike v jeseniški občini. Nosilec te akcije pa bo koordinacijski odbor za ljudsko obrambo in družbeno samozasčito pri predsedstvu občinske konference socialistične zveze. Glavna naloga odbora bo sedaj, da vse družbene dejavnike seznanji s zaključki seje o problematiki prometne varnosti ter z ukrepi za izboljšanje varnosti na naših cestah.

J. Rabič

SPOMINSKA SVEČANOST OB DNEVU MRTVIH NA JESENICAH

Tako kot vsako leto, so tudi letos na Jesenicah počastili spomin na padle borce NOV, talce in tiste, ki so jim ugasnila življenja v koncentracijskih taboriščih ter vse tiste, ki so darovali svoja življenja za našo svobodo in lepšo bodočnost.

Osrednja spominska svečanost je bila na grobišču padlih borcev v spominskem parku na Plavžu v torek, 31. oktobra, ob 16. uri. Svečanost so organizirali krajevna organizacija ZB NOV Plavž Jesenice in ostale družbenopolitične organizacije ter svet krajevnih skupnosti v sodelovanju s krajevnimi organizacijama ZB NOV Podmežaklja in Sava. V kulturnem programu so sodelovali: pihalni orkester Jeseniških železarjev, mladinski pevski zbor in recitatorska skupina osnovne šole Tone Čufar Jesenice.

Ob grobišču padlih borcev, ki je bilo okrašeno s cvetjem in številnimi lučkami, je imela spominski govor predstavnica organizacije ZSMS. Svečanost je bila obiskana zelo dobro. Poleg svojcev padlih borcev so spomin na padle počastili mnogi, njihovi prijatelji in znanci. Ognjeni plamenček in cvet krizanteme ali nageljna, žalostinke, ki so jih izvedli člani pihalnega orkestra Jeseniških železarjev pod vodstvom dirigenta Ivana Knifca in pevski zbor osnovne šole Tone Čufar, pod vodstvom Mire Mesarič, so prisotne v mislih popeljale v čas, ko so bili njihovi bližnji tovariši in prijatelji še med njimi... mladi recitatorji pa so ta čustva in razmišljanja še poglobili z recitalom, kateri je bil sestavljen iz svetovne in jugoslovanske poezije. Pevski zbor je izvedel tri kompozicije in sicer Bilečanko Milana Apiha, Sredi naše vasi, skladatelja Janka Pribošiča in Padel je padel, Radovana Gobca. Na svečanosti je sodeloval tudi vodja JLA, ki je padle borce počastil s salvami, pihalni orkester pa je svečanost zaključil z žalostinko Emila Glavnika: Počiva jezero v tihoti, katera je bila prvič izvedena na Jesenicah.

Svečanost je motilo le to, da ni bilo ozvočenja. Tako spominskega

TUDI MI SMO PRIDNI VARČEVALCI

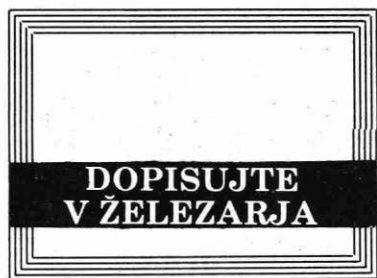
31. oktober je bil v Milanu leta 1924 proglašen za svetovni dan varčevanja. Sama zamisel o hranilnicah se je pojavila že pred 360 leti, ker je človek že takrat čutil potrebo po organiziranem varčevanju. Iz grške antike se je ohranil prvi hranilnik z obliko majhnega templja. Podoben izdelki, vendar različnih oblik, so se začeli pojavljati tudi drugod po svetu. Na slovenskem sicer nimamo ohranjenih veliko hranilnikov iz starejših dobe, lahko pa se pohvalimo s šolskim varčevanjem po osvoboditvi.

1976. leta - ob dnevu varčevanja, je bila tudi na naši celovnevi osnovni šoli v Žirovnici ustanovljena Ježkova šolska hranilnica, katere pokrovitelj je Jugobanka - ekspozitura Jesenice, še prej pa sta na šolo enkrat na teden prihajali delavci iz banke in praznili »ježke«. Vendar to ni moglo zadovoljiti naših interesov. Ježkova šolska hranilnica je za nas velika pridobitev. V hranilnico nalagamo svoje prihranke in jo tudi vodimo sami. Vodilni organ je svet varčevalcev, ki ga sestavljajo predstavniki razrednih skupnosti in organizacij na šoli, in vodja hranilnice, ki ga svet hranilnice imenuje vsako leto, mentor tovarišica Marinka Pelhan nam je le v pomoč ob raznih težavah.

V hranilnici je včlanjenih 260 učencev in skupno privarčevane vsote je okrog 140.000 din. Na vse vloge dobi hranilnica 7 % obresti. To so sredstva, ki so vložena na posebni knjižnici in z njimi razpolaga svet varčevalcev. Na enem izmed prihodnjih sestankov se bomo pomenili, kam s temi sredstvi.

In naša želja? Prizadevamo si, da bi čimprej vsi učenci postali člani šolske hranilnice in da bi pridobljena sredstva čimbolje izkoristili, ter z njimi tudi pametno gospodarili.

Magda Češek, 8. b.
novinarski krožek
COŠ Žirovnica

PRAZNIK BORCEV — PROSTOVOLJCEV ZA SEVERNO MEJO 1918—1919

V soboto, 11. novembra, bodo ob 9. uri v avli skupščine občine Jesenice odprli razstavo ob 60-letnici bojev za našo severno mejo in o boju za narodnostne pravice našega slovenskega življa na avstrijskem Koroškem. Razstava, katero pripravljajo delavci tehničnega muzeja Železarne, bo prikazovala dogodke izpred 60 let, ko je propadla stara avstro-ogrska država in ko se je rojevala kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Ob 10. uri bo v dvorani društva upokojencev na Jesenicah proslava, na kateri bodo prostovoljci z Jesenic in okolice ter Gornjesavske doline praznovali 60-letnico teh bojev. Občinski odbor SZDL jim bo ob tej priliki podelil občinska priznanja, to je spominske plakete in spomenice. sš

ASFALT JE »PRIŠEL« TUDI V GORJE

Krajevna skupnost Gorje, ki združuje na svojem dokaj raztresenem in med seboj oddaljenem območju deset vasi, je to jesen dobila lepšo in boljše podobo. Pred leti je bil uspešno izglasovan referendum za ureditev kanalizacije in asfaltiranje krajevnih cest. Sredstva so se in se še zbirajo na žiro račun krajevnih skupnosti in letos se je že pokazalo za kaj so in kam se vlagajo. Dela so bila v tej krajevni skupnosti to jesen zelo živahna in še vremenski pogoji so bili izredni za razširitev in utrjevanje cestišč ter polaganje asfalta.

Krajevne ceste res še niso vse asfaltirane, toda začelo se je in vsako leto bo pridobljenega asfaltnega cestišča v Gorjah vedno več. Letos so dobile asfalt naslednje vasi: Podhom 165 m, Spodnje Gorje 110 m, Poljšica 934 m, Mevkuš 256 m, Višelnica 291 m in Zgornje Gorje 280 m. V Zgornjih Gorjah je bila asfaltirana tudi cesta na pokopališče v dolžini 87 m, obnovljenega asfalta pa je bilo 200 m (vse mere so v dolžinskih metrih). Pred prostori KZ Bled v Gorjah in pri samopostrežni trgovini Špecerije Bled v Gorjah, je bilo položeno 1237 kvadratnih metrov asfalta, pri osnovni šoli »bratov Zvan«, pa je bilo asfaltirano igrišče za razne športne igre (570 kv. m). Od cestnega križišča v Spodnjih Gorjah, (pri trgovini Špecerije Bled) do Zgornjih Gorj pod Višelnico, je bil asfaltiran odsek v dolžini 724 m. Ta odsek in vsa dela na njem je financirala samoupravna komunalna skupnost v višini 700.000 dinarjev. Asfaltiranje pri šoli so financirali KS, šola, Sob Radovljica in TKS Radovljica. Asfaltiranje pred prostori KZ Bled in pri samopostrežni trgovini Špecerije, sta ti organizaciji sami financirali.

Po vaseh je bilo skupno asfaltiranih 2.323 m cestišč, kar je šlo iz sredstev samoprispevka in dodatnih sredstev krajanov v višini 1.800.000 dinarjev. V to vsoto so vštete tudi razširitve in utrjevanje cestišč, ureditev kanalizacije v Zgornjih Gorjah in gradnja opornega zidu. Treba je

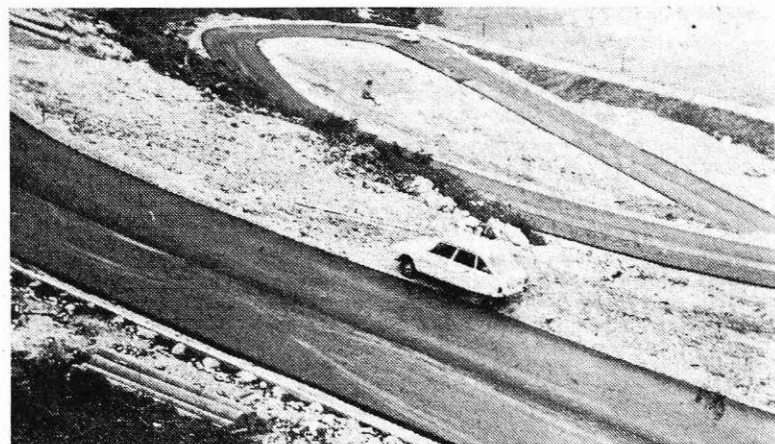
omeniti tudi to, da je LIP Bled prispevalo 25.000,00 din in železnina MERKUR - TOZD Radovljica 5.000,00 dinarjev, kar so jim krajani Gorj še posebno hvaležni. Drugim delovnim organizacijam, ki tudi zaposlujejo delavce iz Gorj, pa naj bo to za zgled! KS Gorje je prispevala iz samoprispevka tudi za asfaltiranje ceste od križišča Krnica-Pokljuka do mostu prek reke Radovne v Krnici v dolžini 470 m, 320.000,00 dinarjev, kar ni všteto pri preje navedeni vsoti. Sicer je to cesta III. reda in bi jo moralo cestno podjetje Kranj samo financirati.

V vasi Višelnica so uredili odvod meteorne vode, preurejena pa je bila tudi cestna razsvetljava v Grabnu (Sp. Gorje) in ob cesti v Vintgar. Elektro Žirovnica je postavila novo trafo postajo na Hotunjah in ojačala električni vod, pomladi pa bodo napeljali nove električne vode, ker so bile Hotunje (pri Krnici) ob konicah skoraj brez elektrike. Novo trafo postajo so postavili tudi v Spodnjih Gorjah v novem naselju.

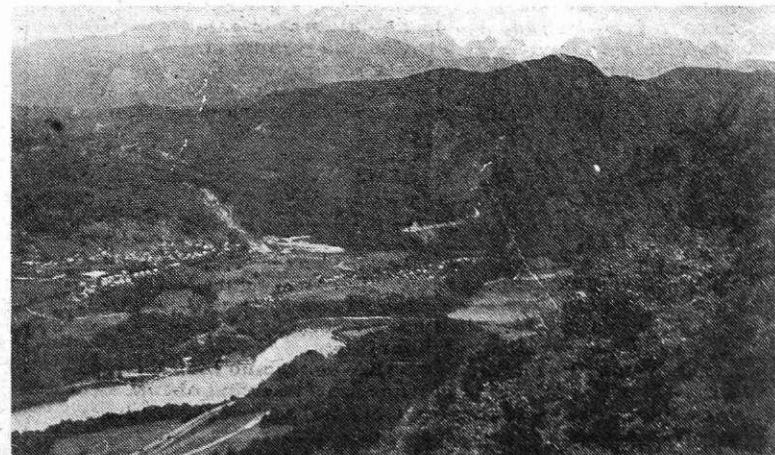
Še letos bodo izvršena dela na kanalizaciji v Spodnjih Gorjah, ki bo potekala od trgovine Špecerije skozi novo naselje in del starega naselja do priključitve pri elektro podjetju ELMONT (bivša Gorjana) v Spodnjih Gorjah. Tudi ta dela bo financirala samoupravna komunalna skupnost Radovljica, po predračunu pa ta investicija znaša 2.600.000 dinarjev. Asfaltirali bodo tudi dvorišča pri novih blokih v Sp. Gorjah, kar bo financirala stanovanjska skupnost ALP-DOM Radovljica.

Vsa ureditvena cestna dela, kanalizacije in oporni zid, je izvajalo GOP GRAD z Bleda, asfaltiranje pa je imelo na skrbi cestno podjetje iz Kranja. Bilo je opravljenih tudi precej prostovoljnih delovnih ur, posebno se je pri tem izkazala vas Poljšica, ki je sorazmerno temu dobila tudi največ asfalta. Treba pa bo še poprijeti za delo, ker vsa dela še niso končana, izkazalo pa se je, da je v slogi moč in da se le z združenimi močmi daleč pride!

Jože Ambrožič

Prejšnji in ta teden so na rekonstruirani stari trasi in na povsem novem delu ceste na Poljane delavci cestnega podjetja Kranj položili grob in droben asfalt. Najbolj srečni pri dokončanju tega dela so udeleženci prebivalci Poljan, ki so se s tem povsem približali Jesenicam. Seveda pa bodo odslej to cesto uporabljali tudi številni drugi vozniki, saj je po njej z Jesenic veliko bliže v dolino Radovne, v Krnico, na Pokljuko, Gorje, Bled in v Bohinju. (Tekst in foto B. Blenkuš)

Dobra in Lipce s Karavank (Foto Branko Čušin)

Anthony SCADUTO: Bob Dylan. Pomurska založba 1978. Na idole tekoimenovane pop glasbe lahko gledamo tako ali drugače, v vsakem primeru pa moramo priznati, da gre za pojav, pred katerim ne kaže zatiskati očesa. Naj bo črna ali bela, ta stvar preprosto je in odmeva tudi pri nas. Ne gre pa samo za zvezdnike popularne glasbe in za množično kulturo: ob tem se prepleta v nerazrešljiv klobčič še marsikaj: interes kapitala, pa množična psihoza, pa mladostni idealizem; napredna socialna gibanja, romantično domotožje po starih časih, grobost mladih prestopnikov, narkomanija, protest proti potrošništvu, proti krivicam, proti razvednotenju življenja... pa spet narkomanija in tako naprej.

Zanimivo in poučno je, da so se razna napol organizirana in spontana gibanja strnila prav okrog popularne glasbe kot okrog nekakšnega jedra. Brumnim častilcem opere in baleta je kitara simbol vsega pogrobnega, kar grozi preplaviti dobro staro kulturo. Preprostim ljudem na Zahodu, zlasti še v latinski Ameriki, pa je kitara nasprotno simbol nečesa lepega; veliki bard zasluženi množic Pablo Neruda s posebnim ganotjem govori o »hripavi kovini kitar«.

Taka je pač dialektika sveta in dialektika človekove psihe, da se razvija in preriva v nasprotjih: kot odgovor na enostranskost sodobne družbe se pojavi podtalna underground kultura. Mogoče še nikoli odtujenost ni bila tako vsesplošna, kot je v današnjem razvitem svetu, ta odtujenost pa poraja neko drugo, nasprotno odtujenost. Človeška narava terja človeka, institucije (družina, šola, delovne organizacije, kulturne in zabavne ustanove) pa tega ne omogočajo — in tako si tisto, kar je zatrto, išče stranske poti. Tisto, kar bi moralo biti sestavni del celovitega človeka, pride tako na dan na neprimeren način, včasih celo v obliki ekscesov; kot narkomanija, prestopništvo itd. Vsak človek, posebno mlad, potrebuje občutek osebne identitete, potrebuje tople in iskrene odnose z ljudmi in potrebuje zavest, da pripada neki skupnosti. Če mu tega družba ne daje, se zateka k nadomestkom: na primer v narkomanijo ali v množično ponorelost ob nastopih svojih idolov.

Eden takih idolov je pevec (kitarist, orglar) Bob Dylan, ki se, mimogrede povedano, hudo boji množične histerije svojih mladih častilcev — pa čeprav njegova slava plava na njenih valovih. O tem človeku torej govori pričujoča knjiga. In hkrati o vsem tem, kar je s tem pojavom povezano — torej o stvarih, ki jih deli mlajše generacije dobro pozna, večini starejšega rodu

pa so bolj ali manj španska vas. Kdor pa bi tej nevednosti hotel dati slovo, bo storil prav, če za začetek vzame v roke knjigo o Bobu Dylanu.

Mnogo tega, o čemer govori ta knjiga, je naši stvarnosti tuje in neprimerno, pa vendar: velik del naše mladine je pred leti sprejemal kot mano z neba rokenrol, kantri glasbo, protestne pevice, ideje »nove levice«, zraven pa včasih tudi hašiš in marihuano, pa torbe s spalnimi vrečami, ki si jih oprtaš in greš meni nič tebi nič na pot čez pol sveta.

Najpomembnejša in najbolj pozitivna pršina v vsem tem je protest. Bob Dylan je bil v svojem času nekronani kralj protestnih pevcev, kot je bila Joan Baez kraljica tega gibanja. Je dovoljeno verjeti, da je ameriška administracija končala umazano vietnamsko vojno tudi pod pritiskom javnega mnjenja? Če je tako, potem zasluga teh protestnikov nikakor ni majhna.

Dylan je začel kot pevec kantri glasbe, zaslovel pa je kot pevec protesta. Ko je njegova slava prišla k nam, je to zastavo že zapustil; tisti, ki so ji, kot Joan Baez, ostali zvesti, mu odtlej očitajo, da se je prodal kapitalu.

Kako je v resnici s to rečjo? Že pred leti, ko so se mladi pri nas navduševali za kulturo kavbojk, cvetja, protestnih pesmi itd., jih je marsikdo skušal ustaviti z naslednjim ugovorom: vse to, za kar se v svojem navidezem uporništvu zavzimate, zadeva vendar le zahodno družbo, razen tega pa vam vse to vendar servira kapital sam preko

svoje vsemogočne »industrije zabave«. To je na marsikoga delovalo kot hladna prha — vendar v tem še ni vsa resnica.

Bob Dylan je ta ugovor začutil, zato se je tudi odvrnil od protestnega petja. Zdelo se mu je, da je izkoriščen, iskal si je zatočišče v individualizmu in vzhodnjaški mistiki (zen budizmu). Izjavil je, da je nekoč pisal protestne pesmi le zato, ker mu je to neslo. Vendar je lagal v lastno škodo: njegove protestne pesmi so po menju vseh poznavalcev in njegovih prijateljev iz tistega časa iskrene. Iz vse te godlje pa lahko potegnemo neko nič kaj spodbudno resnico: v odtujeni družbi preprosto ni mogoče biti do kraja iskren in resničen. Poleg osebne resnice stoji kot nepremagljiva skala tisto, čemur pravi Marx družbena bit. Iz resničnosti neke družbe ne moreš kar tako pobegniti.

Toliko prostora sem namenil »idejnemu ozadju«, da je za knjigo kot tako ostalo le prav malo. To ni roman, tudi prava biografija ne. Bob Dylan je končno še živ in kdo ve, kakšne vloge bo še odigral. Pisec se je pogovarjal z mnogimi osebami, ki so se s tem slavnim pevcem kdaj srečale in tako ali drugače zapletle. Ni brskal po neprijetnih zasebnih skrivnostih, trudil se je, da bi ustvaril karseda pošteno sodbno o nekem človeku. Podoba, ki nam jo je naslikal, ni retuširana. Zgodba o na videz brezpomembnem fantu, iz podeželskega mesteca, ki se z neuničljivo vero v svoje poslanstvo prebije na vrh, pa je sama po sebi taka, da »potegne za sabo«.

KNJIŽNI SEJEM MLADINSKE KNJIGE OB 40-LETNICI ŽIC

V prizadevanjih, da se dobra knjiga kar najbolj približa tistemu, ki mu je namenjena — to je bralcu, bo Mladinska knjiga organizirala v prostorih železarskega izobraževalnega centra na Jesenicah v času od 15. do 23. novembra knjižni sejem. V tej akciji bodo sodelovali delavci in učenci železarskega izobraževalnega centra, saj akcija Mladinske knjige sovpada v praznovanje 40-letnice obstoja centra.

Za šolo je to visok jubilej, zato so na ŽIC organizirali široko akcijo, da ga dostojno praznujejo. Izdali bodo knjižico, v kateri bodo prikazali zgodovino in razvoj centra, sedanjo dejavnost in razvoj centra v bodoče, samoupravno dejavnost in aktivnost mladine na vseh šolah železarskega izobraževalnega centra. Proslava 40-letnice bo v gledališču Tone Čufar 24. novembra ob 10.30. Udeleženci bodo dobili tudi spominsko značko.

Pomembna dejavnost šol je tudi približati knjigo mladim in vsem delovnim ljudem, zato so na ŽIC pobudo Mladinske knjige z veseljem sprejeli. Glede na število knjig, izdanih v enem letu, je Mladinska knjiga največja založba v SR Sloveniji in med večjimi v SFR Jugoslaviji.

Ustanovljena je bila leta 1945 z namenom, da bi zalagala, izdajala in

nudila otroško in mladinsko literaturo, vzgojno poučno, poljudnoznanstveno in informativno literaturo, periodični tisk ter druge knjižne in periodične publikacije. Svoje korenine pa je pognala že v času revolucije in NOB, ko sta začela izhajati Pionir in Mladina. Prva knjiga, ki jo je Mladinska knjiga izdala, je bila Ciciban čita.

Od nekaj deset del, ki jih je založba MK izdala v prvih letih po vojni, je razširila svoj program na nekaj sto naslovov na leto. Razumljivo, da se je ustrezno razvoju povečala tudi naklada posameznih del in izboljšala tehnična oprema knjig.

Mladinska knjiga iz leta v leto razširja svoj osnovni založniški program za otroke in mladino ter tudi za odrasle. S svojim programom se vključuje tudi v mednarodno založniško dejavnost, zlasti na področju poljudnoznanstvenih in enciklopedističnih izdaj. Priljubljeni želi potrebam naše socialistične samoupravne družbe, potrebam delovnih organizacij in posameznikov, sprejema pobude družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih interesnih skupnosti. Pri oblikovanju knjižnega programa sodeluje tudi veliko število bralcev. Tako je založba prav na osnovi anketiranih bralcev pripravila knjižno zbirko »Petdeset najlepših«, po izboru najmlajših bralcev pa nadaljevanje zbirke Zlata slikanica.

Predšolskemu otroku sta namenjeni zbirki NAJDIHOJCA IN PEDENJPED. Poglavitno poslanstvo prve je v tem, da otroke seznanja z nekaterimi osnovnimi pojmi, pojavi in zanimivostmi iz bližnjega in širšega okolja. Otroka informira, vzgaja z literarnim sporočilom in z bogato ilustracijo. Drugo, to je zbirko Pedenjped, sestavljajo vzgojne slikanice brez besed, ki na igriv način vzgojno vplivajo na otroke.

Učencem prvega in drugega razreda sta namenjeni zbirki CEBELICA in MALA SLIKANICA, ki sta med našimi prvošolci zelo popularni. Njim sledijo zbirke VELIKA SLIKANICA, DETELJICA in KLJUKČEVA KNJIŽNICA.

Že smo pri učencih srednje stopnje, ki radi berejo pravljice. Izhajajo v zbirki ZLATA PTICA, druge zgodbe za mladino te starostne stopnje pa v CICIBANOVNI KNJIŽNICI.

Izredno obsežna in splošno znana je zbirka MOJA KNJIŽNICA, v kateri izhajajo dela, namenjena domačemu branju osnovnošolske mladine.

Posebej je potrebno opozoriti na zbirke PELIKAN, OBRAZI in PIONIRJEVA KNJIŽNICA.

Zbirko Pelikan sestavljajo poljudnoznanstvene, oziroma informativne slikanice, ki otrokom različnih starosti v sliki in besedi predstavljajo zanimive pojave iz narave, tehni-

ZA PRAZNIK REPUBLIKE NASTOP FOLKLORE

Komisija za kulturo pri izvršnem odboru konference osnovnih organizacij sindikata železarne Jesenice in ZKO Jesenice organizirata v okviru praznika dneva republike gostovanje priznanega umetniškega folklorne ansambla:

OKUD MLADOST — SUBOTICA

Ansambl narodnih plesov in pesmi ima že bogato tradicijo in je s svojimi izvirnimi plesi in pesmimi vseh jugoslovanskih narodov požel mnogo priznanj doma in v tujini.

Prireditev bo 28. novembra ob 17. uri in ob 19.30 v dvorani amaterskega gledališča Tone Čufar na Jesenicah. Vabljeni so vsi ljubitelji te zvrsti umetnosti, posebej pa še delavci drugih bratek republik in pokrajin.

Vabi komisija za kulturo pri IO KOO sindikata železarne Jesenice in ZKO občine Jesenice

ke, znanosti, umetnosti, zgodovine in kulture.

V Obrazih založba predstavlja velikan slovenskega in jugoslovanskih narodov z različnih področij delovanja in ustvarjanja. V Pionirjevi knjižnici pa izhajajo družbeno pomembne, aktualne in naravoslovne teme, namenjene predvsem učencem višjih razredov osnovne šole. Vse tri zbirke so namenjene dopolnilnemu izobraževanju osnovnošolske mladine. Teme so usklajene z učnim programom, način podajanja pa je prirejen razvojni stopnji učencev. Snov je bogato ilustrirana in lahko razumljiva. Knjižnice pomenijo čudovito dopolnilo učbenikom, ker omogočajo učencem boljše razumevanje, poglobljanje in razširjanje snovi.

Branju odraščajoče mladine so namenjene zbirke SINJI GALEB, ODISEJ, BISERI in KONDOR. Slednja je namenjena predvsem splošni izobrazbi študirajoče mladine, saj so njene knjige opremljene z bogatimi razlagami, opombami in

drugimi podatki, ki so potrebni za razumevanje dela.

Med najbolj znanimi zbirkami, po katerih sega že odraščajoča mladina, predvsem pa odrasli so: Beseda sodobnih jugoslovanskih pisateljev, ki je od leta 1975 osrednja leposlovna zbirka, LEVSTIKOV HRAM, KROG, LIRIKA, PETDESET NAJLEPŠIH, ZDRAVSTVENE KNJIGE in VELIKI PRIROČNIKI.

Razen teh je seveda še vrsta zbirk in posameznih knjig, ki dopolnjujejo celotni program Mladinske knjige. Ne smemo pozabiti še poljudnoznanstvenih del, družboslovja za mladino ter druge družboslovne in marksistične literature.

Vse to in še več boste spoznali v paviljonu razstavljenih knjig, kjer bodo prisotni predstavniki založbe. Razstavljene knjige bo mogoče kupiti, v najkrajšem času pa vam bo založba dostavila tudi tiste, ki jih na knjižnem sejmu ne bo.

Na svidenje torej na knjižnem sejmu!

USPEŠNO DELO GLASBENE MLADINE

Glasbena mladina na Jesenicah je letošnjo jesen začela izredno aktivno. Tako so že pripravili šest koncertov okteta Gallus iz Ljubljane, ki so bili dobro obiskani. Koncerte so organizirali v Žirovnici, na Javorniku, dva koncerta v dvorani gledališča Tone Čufar ter zadnji podeljek še v Kranjski gori in Mojs strani. Razen tega je občinska organizacija Glasbene mladine pripravila tudi seminar za animatorje Glasbene mladine, ki je bil v soboto, 4. novembra, na Jesenicah. Seminarja se je udeležilo 41 mladih, med njimi največ s šol in slišali so marsikaj zanimivega, kar jim je dalo tudi spodbudo za delo v prihodnje. Predsednik ZKO Slovenije Jože Humer jih je seznanil s povezovanjem glasbene mladine s podobnimi organizacijami in društvu. Poleg tega so se seznanili tudi s pisanjem o glasbenih in kulturnih dogodkih, obveščanju, z organizacijo glasbene mladine ter organiziranjem kulturnih prireditev.

20 seminaristov si je ogledalo tudi lokalno radijsko postajo in posneli so del oddaje o Glasbeni mladini, druga polovica pa je pripravljala Bilten, ki so ga izdali in v katerem je med drugim zapisano, da sega začetek snovanja Glasbene mladine tri leta nazaj. Lani so začeli z obnovo na osnovnih šolah, organizirali so 52 koncertov, seminar za predšolsko glasbeno vzgojo in Cicibanove urice Mire Voglarjeve. Letos so oblikovali družbeni dogovor o programiranju in financiranju Glasbene mladine Jesenice, razpisali abonmaje za srednješolce, Glasbena mladina Jesenice pa se je vključila v ZKO Jesenice. Pripravljajo tudi ustanovitev mladinskega pevskega zbora in folklorne skupine GM Jesenice.

Udeleženci seminarja so bili zadovoljni in lahko pričakujemo, da bo v prihodnje delo na tem področju boljše steklo.

Zvečer so udeleženci seminarja prisluhnili tudi koncertu francoskega kvinteta Paul Taffanel iz Pariza, ki je bil v sejni dvorani skupščine občine Jesenice. Koncerta se je poleg mladih animatorjev udeležilo tudi nekaj odraslih poslušalcev, med njimi so bili člani pihalnega orkestra Jeseniških železarjev, pevke ženskega pevskega zbora Jesenice ter nekateri glasbeni pedagogi na šolah.

Koncert je komentiral Kaja Šivic, francoski glasbenik, ki so pred leti zmagali na tekmovanju Glasbene mladine v Beogradu, pa so vse navzoče navdušili in vsakomur je lahko žal, da ni prisostvoval temu izjemnemu kulturnemu večeru.

Rk

VABILO NA PREDAVANJE

Komisija za kulturo osnovne organizacije zveze sindikatov TOZD Remontne delavnice, vas vabi jutri v petek 10. novembra ob 18. uri v delavski dom Julke in Albina Pibernik na Javorniku na predavanje z barvnimi diapozitivi **RAZVOJ KRAJNARSKEGA SLIKARSTVA**. Predaval bo umetnostni zgodovinar in likovni kritik Cene Avgustin.

DOLIKOVCI V DOMŽALAH, TRBOVLJAH IN KRŠKEM

Ob koncu tedna bo sklenjena vsakoletna, že tradicionalna pot kolektivne slikarske razstave članov likovnega kluba DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice, na relaciji Domžale — Trbovlje — Krško. To pot jeseniški dolikovci hodijo že nekaj let in s tem poleg drugega še bolj poglobljajo tovariške in prijateljske stike s slikarji, kulturnimi delavci in ostalimi občani v teh krajih. Ker med slikarji jeseniškega DOLIKA prevladujejo slikarji krajinarji, s svojimi razstavami prenašajo v te kraje tudi najlepše kraje in predele naše občine in Gorenjske, s tem pa tudi bogatijo likovno razstavno dejavnost v teh krajih ter prizadevanja tamkajšnjih kulturnih društev in organizacij za kulturno-estetsko vzgojo delovnih ljudi in občanov. Kajti dolikovci se redno predstavljajo le z likovnimi deli, ki jih je odbrala posebna žirija, žal pa ni tako za vse likovne skupine na Slovenskem, še manj pa za posameznike iz teh skupin, ki se s svojimi deli predstavljajo javnosti. To pa ima lahko v kulturno-estetskih prizadevanjih dokaj negativne posledice. DOLIK zaradi svojega strogega načela uživa na Slovenskem pa tudi izven Slovenije velik ugled.

Tudi tokrat je za kolektivno razstavo likovnih del dolikovcev v Domžalah (od 1. do 8. oktobra), v galeriji delavskega doma v Trbovljah (od 14. do 28. oktobra) in galeriji na Brezanski gori v Krškem (od 28. oktobra do 11. novembra) izbral dela likovni kritik in umetnostni zgodovinar Avgustin Cene naslednjih avtorjev: Janeza AMBROŽIČA, Rudolfa ARHA, Danice BEM, Franca BERCETA, Branka ČUŠINA, Jožeta DAKSKOFLERJA, Franca DOLINSKA, Nike HAFNERJEVE, Janka KOROŠČA, Janeza KOZAMERNIKA, Franceta KREUZERJA, Pavla LUŽNIKA, Tineta MARKEŽA, Rudija REICHMANA, Toneta TOMAZINA, Cveta VELIKANJE, Cveta ZUPANA, Tomaža ŽELEZNIKA in Marjana ŽIDANEKA.

Kot smo že poročali so slikarji likovnega društva Petra Loboda iz Domžal letos že razstavljali na Jesenicah, slikarji iz Trbovelj, združeni v likovni klub RELIK bodo razstavo vrnili v prihodnjem mesecu, medtem ko bodo slikarji iz Krškega razstavljali na Jesenicah prihodnje leto.

Dejavnost jeseniškega DOLIKA nedvomno lahko uvrščamo med najbolj tvorne in ustvarjalne v jeseniški občini, ki bi zaslužila boljše razstavne prostore na Jesenicah, predvsem pa boljše lokacijo za razstavno dejavnost.

Teško je odriniti dva nova tisočaka in še tretjega pol, da bi sedel v letalo in se potem dva dni in tri noči potepal po Turčiji. Zato se nas je za sindikalni izlet, ki ga je ob koncu oktobra v sodelovanju z ljubljanskim Inexom organiziral sindikalni odbor RTA, s svojci vred udeležilo samo 35 članov obrata. Ostali so napadali odbor in njegovega poverjenika, da je to »izlet za buržuje«. Tistim, ki tako mislijo, bi rad povedal, da je tak izlet bogate nje osebnosti, razgledanosti in splošnih človekovih spoznanj, ne pa samo zapravljanje denarja. Marsikateri naš delovni človek, recimo mu železar, še vedno ni za take stvari pripravljen odriniti dinarja, kakor mu je škoda kupiti dobro knjigo ali pogledati kvalitetno gledališko predstavo. Stik z orientalsko zgodovino, še bolj z njeno današnjostjo, je na nas napravil globok vtis in menda nihče od nas izleta ni obžaloval.

Sulejmanova mošeja, v ozadju ustje Zlatega roga

Start z Brnika je bil (k sreči) natančno po voznem redu in še preden smo se otresli treme, smo že občudovali veličasten pogled z višine na prestolnico evropskega dela Turčije, ki se danes imenuje ISTAMBUL.

Nastalnil smo se v nižerazrednem hotelu blizu centra starega dela mesta. Že med vožnjo so nas vodiči opozorili, naj se ponoči ne potikamo zunaj hotelov, ker je pač Turčija polna tudi raznovrstnih »popotnikov«, pa tudi izgubiti bi se utegnili. Kljub temu sem pregovoril ženo, da sva iz zatohlega hotela skočila ven po nekaj svežega zraka. Na prvo oviro sva naletela že kar pred vrati hotela, saj sva z veliko težavo prečkala cesto, po kateri so nekako brez kakšnega reda švigali avtomobili sem in tja in kar je bilo najbolj čudno, sredi noči, sredi mesta, so vseprek trobili. Prometno anarhijo smo z zanimanjem opazovali tudi naslednja dva dni. Avtomobili vozijo kakor se jim zdi, veselo se drenjajo in izsiljujejo drug drugega, semaforjev nihče ne upošteva, čeprav mežikajo, miličnikov pa sploh nismo videli. Prehodov za pešce nihče ne upošteva, zato smo morali imeti dober refleks in hitre noge. Med avtomobili je veliko stare šare ameriškega in nemškega izvora iz petdesetih let. Opazili smo avto-buske v velikosti kombijev, ki brez voznega reda križarijo po mestu. Prav ti pravzaprav delajo s hupanjem največ kravala, saj bolj ko je hupa glasna in čimbolj pisanih tonov, več potnikov prikljče. Prav zabavno nas je prevažal tudi turški avto-bus, saj je šofer (tudi malce alkoholično izobražen) zadnji večer na naše veselje počel po cesti vse mogoče vrlogije.

Resno je vzel vožnjo tisto popoldne, ko smo preko znamenitega bosporskega mostu pokukali v Azijo. Tam je treba upoštevati dečo luč vsaj takrat, ko plačaš mostnino. Za osebni avto okoli petnajst naših dinarjev. Most, ki so ga leta 1973 zgradili s pomočjo Nemcev in Američanov, je bil z mostnino izplačan v dveh letih in pol, naprej pa se kupček, ki ga nakladata Evropa in Azija, pretaka v moderne avtoceste. Vredno se je spet zamisliti nad našo cestno politiko...

V Aziji smo postali samo simbolično, naredili skupinski posnetek in vtisnili žige v potne liste. Ena naših potnic je zbežano vprašala svojega drugega: »Ali gremo mar v drugo državo?« »Ne, na drugo celino, buča bučasta,« jo je potolažil.

En dan so nam vodiči namenili za ogled in nakupe po tako imenovanem pazariju. Istambulski pazir je stavba sultanovih konjušnic, torej pokrit prostor, z ulicami in uličicami ter trinajstimi vhodi — »kapijami«.

V teh prostorih se gnete okrog 4000 prodajal in stojnic, okoli katerih je vsak dan, razen nedelje, tak promet, da se zdi prosluli tržaški Ponte rosso v primerjavi s tem prav nebogljen. Turisti iz vsega sveta se tu učijo trgovati, kar pa ni tako enostavno. Turški vodič nas je »blagohotno« opozoril, da je treba »zgledati« postavljene cene za 20 do 30 odstotkov. V resnici pa, kdor je imel potrpljenje in namazan jezik, je dosegel smešno nižje cene. Najbolj trapasto pa je, da ga je na naslednjem vogalu lahko prav nemarno opetnal desetletni smrkavec. Kaže, da otroke (samo fante) že navsezgodaj navajajo na take vrste trgovanja. Ženo, ki je učiteljica, je najbolj skrbelo, ali ti otroci hodijo v šolo, pa ji ni nihče tega vedel povedati. Ti »mulci« znajo glavno besedišče kakih petih jezikov, med njimi tudi srbohrvaškega, tudi to je bilo zanimivo, da so raje vzeli naš dinar, kot pa turško liro.

Večer pred povratkom smo izkoristili za obisk nočnega lokala. Avto-bus nas je preko Zlatega roga zapelejal v del mesta, kjer je eno zabavišče poleg drugega. V enega od njih smo vstopili tudi mi. Program bi ocenil prej kot malce naivno zrežirano folklorno, kot pa za izjemen umetniški dosežek. Vendar je bilo vredno pogledati, saj trebušnega plesa tako od blizu ne vidiš vsak dan. Ena od plesalk je po svoji točki šla okrog miz in pozirala poleg začudenih Kranjcev, fotograf pa je pridno pritiskal. Ob koncu so naši »srečneži« kupili dokumentarno (ne pa umetniško) vredne slike, fotograf pa je zaslužil. In vsi so bili zadovoljni.

Še beseda o vodičih. Naši dve, torej od Inexa, sta imeli organizacijske naloge. Turška vodiča sta bila dva. Večjo skupino je vodil Kajmakčalan (nam od nekod iz zemljepisa poznano ime...), ki je bil najboljši popularen vodič za Jugoslovane. Našo skupino, torej železarje, pa je vodil možakar uglednega videza, ki pa sem mu pozabil ime. Ni kaj, pokazala sta nam vse, kar je bilo v programu, povedala marsikaj zanimivega in nasploh smo se lepo razumeli. Motilo pa me je, da je ves posel opravljal »skozi svoj žep«, kakor pravimo. Podkupnina od trgovcev, ki nam jih je priporočal, podkupnina od hotelirja, kjer smo jedli, menjava denarja v lastni režiji (seveda manj ugodna, kot od špekulantov na cesti). Preden smo se razšli, je možakar tvegati še zadnjo kupčijo. Bi mi kdo prodal »odvečne« marke? Dam marko za deset dinarjev? Seveda ni imel uspeha.

Spraševali smo ga tudi, kakšen je standard turškega državljanca, kakšen je status njegove žene, kako živijo otroci in podobno, pa je bil v odgovorih skop in pavšalen. Za nas, ki smo poznali iz zgodovine krutost njegovih prednikov, je bilo zanimivo tudi njegovo mnenje. Vse tiste čase je zavljal v lepo pravljico, dragocenosti niso naropali, ampak so jih dobili v dar. Sultanove žene so bile najsrečnejše bitja pod soncem, saj so imele takorekoč vse. »Pa vendar — možkih niso imele...« je v zadregi protestiral naš Rudi. »Saj so imele Sultana«, je bil ogorčen naš vodič...

Modre lučke istambulskega letališča so švigile mimo nas ob štirih zjutraj po turškem času, ob isti uri po našem smo pristali na Brniku. Po tesnobnih trenutkih v defileju mimo carinske kontrole smo si po dolgem dnevu, ki ga bo kmalu zamenjalo jutro naslednjega dne, zaželeli samo še domače postelje.

Že iz šolskih let vemo za nadlogo, ki je v srednjem veku poleg graščakov in kuge pestila Balkan, rekli smo jim na kratko Turki... Njihovi potomci so nam odskrtli tančico mite o zloglasnosti in moči tiste Turčije, ki so ji gospodovali močujoči sultani. Pokazali so nam Modro mošejo, Hagijo Sophio in dvor sultanov TOP-KAPI, ki je danes muzej. Če bi začel naštevati, kaj smo videli in to povezovati z zgodovinskimi podatki, bi postal dolgočasen; to imamo napisano v perspektivah (enega smo lahko kupili celo v srbohrvaščini). Vseeno pa je zanimivo slišati, na primer, da je bilo turških sultanov šestinideset, od katerih je bil prvi Murat, ki je bil ubit na Kosovem polju, zadnji pa je umrl pred nekaj leti v izgnanstvu v San Remu.

Da prerok Mohamed ni bil legenda, ampak živ človek, v Topkapiji hranijo njegove osebne predmete. Odtis njegovega stopala pa kaže, da je imel veliko nogo.

Da so v muzeju orožja razstavljeni vseh vrst meči in sablje, samo takih ni, kakršne smo kot šolarji risali in rezljali kot »turške sablje«.

Da je turški Sultan res sedel na zlatem tronu, ki ima skoraj velikost postelje. V muzeju TOP-KAPI je ena največjih zakladnic na svetu, saj je tu do današnjih dni ostalo veliko dragocenosti, ki so jih v letih osvajanj nagrabili njegovi podložniki širom Evrope in Azije. In kaj je imelo večjo vrednost, kot zlato in dragi kamni? Tu je slon, težak čez dvajset kilogramov, iz čistega zlata, pa sultanov kipec izbrušen iz največjega bisera, kar so jih baje kdajkoli našli, pa dva svečnika, vsak težak okoli 60 kilogramov, v katerih je vdelano po 6666 dragih kamnov, po tolikih verzih iz korana. V cerkvi Hagia Sophia, ki so jo zgradili še Bizantinci menda za časa Justinijana je vgrajenih »samo« devdeset ton zlata. Ob vsem tem blišču, tako v zgovodinskih vrednostih, kot tudi na stojnicah v Pazariju sem nehoti razmišljal o krivičnem nesorazmerju tega dela Balkana, saj ni kaj skrivati, turško ljudstvo je dokaj revno!

Večer pred povratkom smo izkoristili za obisk nočnega lokala. Avto-bus nas je preko Zlatega roga zapelejal v del mesta, kjer je eno zabavišče poleg drugega. V enega od njih smo vstopili tudi mi. Program bi ocenil prej kot malce naivno zrežirano folklorno, kot pa za izjemen umetniški dosežek. Vendar je bilo vredno pogledati, saj trebušnega plesa tako od blizu ne vidiš vsak dan. Ena od plesalk je po svoji točki šla okrog miz in pozirala poleg začudenih Kranjcev, fotograf pa je pridno pritiskal. Ob koncu so naši »srečneži« kupili dokumentarno (ne pa umetniško) vredne slike, fotograf pa je zaslužil. In vsi so bili zadovoljni.

Še beseda o vodičih. Naši dve, torej od Inexa, sta imeli organizacijske naloge. Turška vodiča sta bila dva. Večjo skupino je vodil Kajmakčalan (nam od nekod iz zemljepisa poznano ime...), ki je bil najboljši popularen vodič za Jugoslovane. Našo skupino, torej železarje, pa je vodil možakar uglednega videza, ki pa sem mu pozabil ime. Ni kaj, pokazala sta nam vse, kar je bilo v programu, povedala marsikaj zanimivega in nasploh smo se lepo razumeli. Motilo pa me je, da je ves posel opravljal »skozi svoj žep«, kakor pravimo. Podkupnina od trgovcev, ki nam jih je priporočal, podkupnina od hotelirja, kjer smo jedli, menjava denarja v lastni režiji (seveda manj ugodna, kot od špekulantov na cesti). Preden smo se razšli, je možakar tvegati še zadnjo kupčijo. Bi mi kdo prodal »odvečne« marke? Dam marko za deset dinarjev? Seveda ni imel uspeha.

Spraševali smo ga tudi, kakšen je standard turškega državljanca, kakšen je status njegove žene, kako živijo otroci in podobno, pa je bil v odgovorih skop in pavšalen. Za nas, ki smo poznali iz zgodovine krutost njegovih prednikov, je bilo zanimivo tudi njegovo mnenje. Vse tiste čase je zavljal v lepo pravljico, dragocenosti niso naropali, ampak so jih dobili v dar. Sultanove žene so bile najsrečnejše bitja pod soncem, saj so imele takorekoč vse. »Pa vendar — možkih niso imele...« je v zadregi protestiral naš Rudi. »Saj so imele Sultana«, je bil ogorčen naš vodič...

Modre lučke istambulskega letališča so švigile mimo nas ob štirih zjutraj po turškem času, ob isti uri po našem smo pristali na Brniku. Po tesnobnih trenutkih v defileju mimo carinske kontrole smo si po dolgem dnevu, ki ga bo kmalu zamenjalo jutro naslednjega dne, zaželeli samo še domače postelje.

M. G.

Sredi chamonjskega trga stoji spomenik znamenitemu ženevskemu prirodoslovcu Saussuru, ki je prvi vzljubil Montblanc in želel priti na vrh. Spodbudil je priprave ljudi, ki bi to zmogli s tem, da je obljubil visoko nagrado tistemu, ki najde dostopno pot na vrh. To je po velikih in tveganih prizadevanjih — večkrat se je moral brez uspeha vrniti — našel štiriindvajsetletni Balmat — domačin izpod gore. Ta je za prvi vzpon navdušil tudi dr. Paccarda, da sta šla skupaj. Zaradi silnega vetra, ki je pihal pod vrhom, Paccard ni mogel več naprej. Balmat je šel naprej sam. Prišel je na vrh. Potem je šel nazaj po dr. Paccarda in ga s silo privlekel na vrh. — To je bilo v avgustu leta 1786. — Drugo leto je vodil Balmat Saussura na vrh. Ta je vzel s seboj sedemnajst nosačev in svojega sluga. (Mislim, da je Balmat tudi zaslužil, da bi tudi njegovo ime vsekali zraven Saussurovega v kamen) — Tekst in foto Kocjančič

Dolgo ni bilo nič. Še tisti, ki sem zanje mislil, da bi utegnili biti, so počasi izpadli. Potem se je le pojavilo kakšnih sedem ljubljancev, ki so sedli skupaj tja k zadnji mizi v tisti zadnji sobi, ki je najbližja Jalovcu. Enaka grupa mladih Kranjčanov — najmlajši je komaj imel trinajst let — se je utaborila s svojimi velikimi nahrbtniki, pri nasprotni mizi. Zdaj je počasi postajalo jasno: večina teh pisanih planincev, verjetno z dokaj različnimi sposobnostmi, so kandidati za naskok na goro Evrope.

Ko je nekaj po deveti uri pridiral iz Planice še naš vodja Taler, nas je bilo okoli petnajst. Potem so še nekaj popisovali in ugotavljali koliko imamo s seboj cepinov, derez in vrvi.

Tamar je lepa dolina, ampak tisto sivo popoldne z dežjem in megli ni pokazala veliko svoje lepote. Razorane strme skale na levi so se izgubljale v meglo, prav tako pobočja na desni. Izpod njih je žuborela Nadiza. Jalovca ni bilo videti. Za košatimi smrekami se je na prostranih pašnikih skrivalo nekaj šotorov, ob koncu ceste pa nekaj avtomobilov. V kapelici pred domom se je skrival somrak — komaj se je dalo v njej kaj razločiti (v njej včasih prenočujejo mrtvi ponesrečenci s teh gor). Če postopaš v zamegljenem mokrem večeru tod okoli, se spomniš pogovorov z gorskimi reševalci.

V planinskih kočah je pogosto tako: ko se zadnji spravijo spat — in ko se po mnogih pozivih, da naj bo že vendar enkrat mir, končno le vse umiri in potihne za dve ali tri ure (če postelje preveč ne škripljejo), potem se pričnejo že prvi buditi in ogledovati kakšno je vreme — včasih zaslišimo (tudi v Tamarju smo jo) pravo budilko — potem se pričnejo že prvi odpravljati na pot.

Mi, ki smo šli ob petih, smo bili že med zadnjimi. Na snegu pod kulorjem smo si navezali dereze — več med nami prvič —, vzeli v roke cepine — tudi nekateri prvič in ko smo prišli do večje strmine, smo se navezali — tudi to nekateri prvič. Vse je šlo lepo brez zapletov, dosegli smo vrh snega in prišli na skale, in končno na vrh Jalovca.

Nekaj se jih je vrnilo naravnost v Tamar, nekaj prek Vršiča in Sleme v Tamar, ostali pa z Vršiča naravnost proti domu. S tem je bila vaja končana.

V naslednjih dneh smo iskali in dopolnjevali primerno opremo. Montblanc in Jalovec, ki ga predirkaš v pol dneva, v njegovem kraljestvu, ki se začne tam nekje pri tri tisoč metrih, pa tja do vrha, prav lahko in rado še poleti sneži in temperature so v njegovih višinah med minus deset in minus dvajset še čisto normalne. Ta tura ni izlet, ki ga pripravi potovalna agencija do zadnje podrobnosti: prevoz, prenočišče, hrana, ogleda za avto-busom in vodičem ter tu in tam tudi peš. Tu te avto-bus samo pripelje na določeno mesto — lahko je to res opremljen kamp z vodo, umivalnico in stranišči — dosti več pa v njem ni. Tu pa tam se da tudi »divje kampingati«, seveda dokler te ne preženejo. Prišepa na mesto, potem se pa znajdi kakor se veš in znaš. Če imaš in znaš postaviti šotor je dobro — včasih ga je treba tudi v dežju, mrazu in vetru, in tudi h kuhi se je treba znati pripraviti — vse to v okviru konzerv, vrečk z juhami, čajem in drugim, iz zalog, ki si jih prinesel oziroma pripeljal s seboj. Lahko je, seveda tudi mrzlo hrano in pijavo vodo, če podcenjuješ napore pred seboj. In kakor si postelja — če imaš v šotoru napihnjeno blazino in dobro spalno vrečo — potem boš verjetno kar dobro spal, če nisi preveč razvajen.

Tako se je približalo popoldne tistega petka predvidenega za naš odhod. Ta teden nam je sploh prinašal same slabe novice: planinca iz celjske skupine, ki je šel nekaj dni pred nami na Montblanc po isti poti, kjer bomo šli mi, je zadel kamen, ki se je zaradi nenavade otoplitve odtrgal nad njim — pustiti so ga morali v bolnici v Franciji. Nekega Francoza je malo pred tem ubilo. Časopisi so poročali o hudih neurjih v Alpah, ki so terjale žrtve, o novem snegu in od doline in povratka odrezanih planincih, ki so obtičali v kočah. Po Triglavu je sekala strela po ljudeh! — Mi pa se nismo smeli zmeniti za vse to in smo morali verjeti v naše srečne zvezde, (eden od naših prijavljenih ni verjel — in je ostal doma).

PETEK, 11. AVGUSTA, ZVEČER

Naš udobni avto-bus za dolge proge že stoji na radovljiški avto-busni postaji. Ko smo vsi Gorjanci skupaj, nas je sedem: vrsta naših mladih alpinistov se je dvignila zadnji dan. In zdaj so tu v svojih toplih vetrovkah. Vključen je tudi šofer avto-busa, ki se poleg poklicnega šoferja ukvarja tudi s smučanjem in tudi pleza — in bo šel z nami v višave. Žene in dekleta so odpelele prazne avtomobile domov. Naše zadnje zbirno mesto je Kranj. Tu so se zbrali Kranjčani in planinci iz Strahinja in iz Škofje Loke. Sem so prišli tudi tisti iz Ljubljane — tudi taki z dolenskim in štajerskim naglasom. Tako nas je bilo vseh skupaj sedemindvajset. Poleg polnih prostorov za prtljago, je bilo tudi v zadnjem delu avto-busa še kup nahrbtnikov. Okoli desetih zvečer je morala biti ura, ko so

nam v Ratečah na meji odprli zapornice za Italijo.

SOBOTA, 12. AVGUSTA

Kako smo prevozili Furlansko in Padsko nižino in kje smo bili o polnoči, še najbolje ve šofer. Nekajkrat se je za široko cesto avto-bus zagodil med ozke prehode z zapornicami — in šoferja so »obrali« za cestnino. Za enim od teh ozkih prehodov smo tudi za nekaj časa ustavili ob velikem poslopju s trgovino in okrepčevalnico. Ko smo se vozili spet naprej, se je za nami na vznožju pokazalo rdeče vzhajajoče sonce. Noč se je umikala dnevu. Na obeh straneh se je kazala ravna pokrajina posuta s tovarnami, skladišči in hišami.

Lepši kraji in značilnejše hiše se začnejo kazati, ko zavozimo v dolino Aosta. To je lepa alpska dolina. Obdajajo jo vedno višji hribi, ki se na koncu priključijo Alpam. Tu živi francoska manjšina. O tem pričajo dvojezični napisii in francoska imena.

Dolino zapira močujoči masiv gora z Montblancom in veliki ledenik Brenva se kontuje nedaleč nad zadnjim večjim turističnim središčem Courmayeurjem. To je zelo živahen turistični kraj z lepimi hišami in trgovinami. Za smučarje imajo tu in v okolici kar cel sistem vlečnic in žičnic. Tu se začneja tudi sistem velikih montblanskih žičnic, ki tečejo preko vsega montblanskega pogorja — podajajo roko francoskim in se potem spuste v francosko dolino v Chamonix. V teh višinah se lahko smučaš vse leto. Tudi planinci in alpinisti si tu v Courmayeurju lahko oskrbe z vsem kar potrebujejo.

Takoj za naseljem je tudi ploščad z vhodom v predor z vsemi obsejnimi uslužbenci. Tu je nekega francoskega obsejnega zanimalo vsemogoče, posebno če imamo denar? Nasmehnil sem se mu (da nismo kakšni velekapitalistični magnati z neomejenimi denarnicami), da pa imamo denarja toliko, kot je potrebno. Vrnili je nasmeh, bil je zadovoljen z odgovorom — in ni bilo več ovir, da smo lahko zavozili v črni predor pod Belo goro. (Pravzaprav sivo granitno goro z raztrganim belim ploščem.) Po dobrih enajstih kilometrih predora in nekaj cestnih ovinkih smo bili v dolini reke Arve in smo zavili proti Chamoniju. Ustavili smo se na velikem parkirnem prostoru pod žičnimi vrvmi. Tik nad nami so drsele gor in dol gondole znamenite žičnice na Aiguille du Midi, ki se z enim prestopom povzpne na višino 3842 metrov (prav po tej se pride na italijansko stran v Courmayeur). Mi se nismo prišli peljat na to visoko Iglo polodnev, ampak smo ustavili tu samo zato, da si malo ogledamo Chamonix in tisto daljino, sveže zasneženo goro, ki sega najvišje v nebo in s katere se je tudi na to stran navadila in nagrmadila bela lava skoraj v dno doline.

Ura je bila že daleč čez poludne, pa je bilo na čakalnem prostoru za žičnico še vedno za nekaj desetminut ljudi, ki so potrpežljivo čakali, da se popeljejo v višine. Kako tudi ne — vreme je bilo krasno in navedeno poljedne vreme so vabile. — Bronastemu Saussuru na kamnitem podstavku sredi šamonjskega trga je prav tako bronasti Balmat — Samonijec, nekaj dopovedal in kazal na Montblanc. Verjetno to, kjer se njemu zdi, da bi se najlažje dalo priti na vrh — ali pa to, kje je on kot prvopristopnik šel — takrat, ko je s seboj peljal doktorja Paccarda.

Ko smo se vrnili od ogledovanja Chamonija smo se odpravili proti najbližjemu kampu, ki pa je bil poln in nas niso mogli sprejeti. Napotili so nas v malo bolj oddaljenega, ki pa je bil prav blizu prave originalne savojske vasi Servoz — tak je posebno njen stari del. Iz kampa se je tudi lepo videlo na Montblanc. Hitro smo postavili šotore v krogu in kmalu za tem smo že prižigali prve plinske kuhalnike. Nevezno, kako se ta naša ljuba mladina znajde: kuhajo, mešajo, pokušajo, čepijo ob teh malih visokih in zato labilno stoječih kuhalnikih, s širokimi posodami na vrhu. Nisem videl, da bi se kdaj komu kaj prevrnilo. Golaž in paprike in drugo iz konzervnih škafel, jajca, juhe, mleko in čaji.

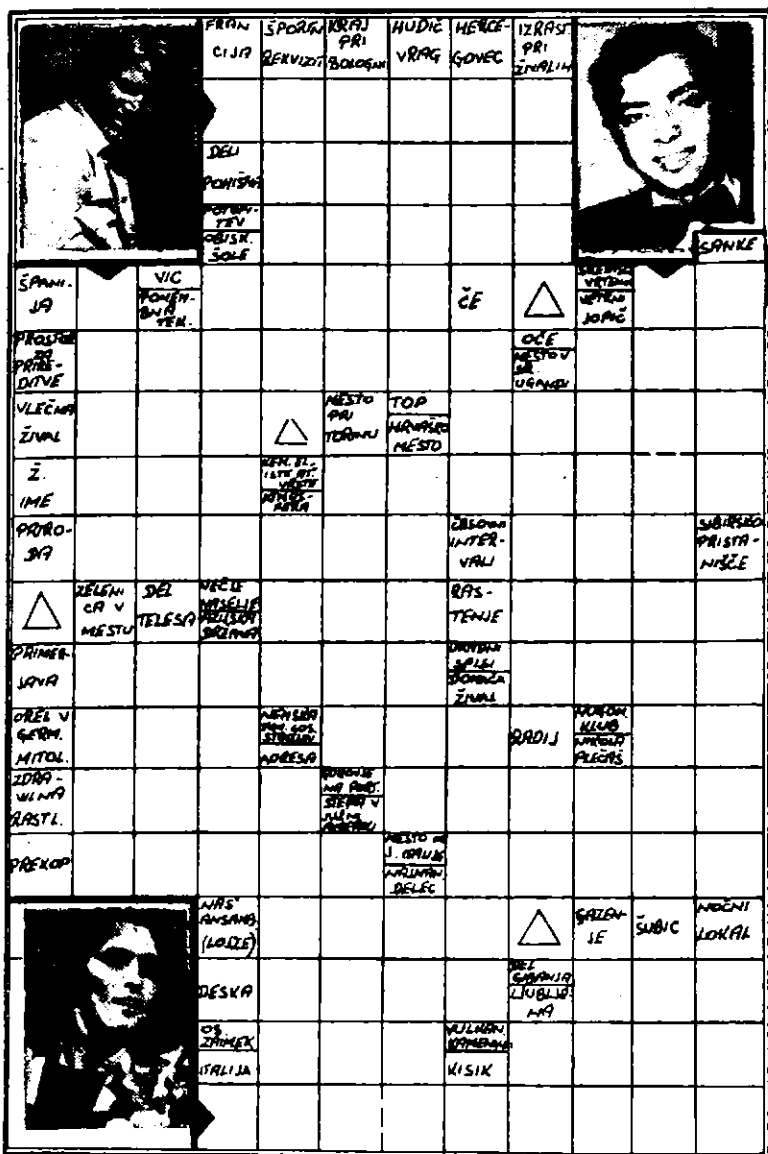
Montblanc pa nas je gledal iz daljave! Ponoči se je začel zlijati dež na naše šotore. Dež, za katerega je kazalo, da ne misli tako hitro nehati. In Montblanc se nam je pričel odmikati. Za dan? za dva? — Pustimo uganjanje in zaspiamo! Čas imamo. Ostalo bomo že še videli!

NEDELJA, 13. AVGUSTA

Oblačno sivo jutro z zamudo. Gore so v meglah. Dež je sicer prenehal, oblaki pa se vedno bolj goste in postajajo težki. Slutimo vodo v njih. Na Montblanc bolje da ne gledate... Tja se hodi samo v lepem vremenu in takrat ko barometer visoko stoji. Eni jo uberejo proti goram in skalam, v katerih vznemljajo smuči. Pridejo do borovničevja in nekaj se jih kmalu vrne s črnimi prsti in ustnicami. Drugi odkrijejo, da je to nedežjo v Servozu — naselju onkraj potoka, krajevni praznik: Postavili so stojnice, postavili malo goro in postavili nanjo cel trop nagačene divjadi iz njihovih lovišč, postavili razstavo starih muzejskih predmetov iz njihovega kraja in življenja, ki niso že davno več v rabi. (še nadaljuje)

ZA VAŠE RAZVEDRILLO

NA STOLU

Za nas planince je letošnja jesen izredno ugodna. To smo tudi izkoristili. Med drugimi izleti smo organizirali 4. novembra izlet na Stol. Za vse udeležence, bilo nas je 12, bo ostal ta dan v lepem spominu. Zgodaj zjutraj smo se zbrali pred šolo, bilo je megleno in temno. Na tistem smo upali, da nam bo tovarš poveljal, da ne gremo zaradi slabega vremena. To se ni zgodilo, zato smo nekam zaskrbljeno sedeli na sedetih v kombiju med vožnjo vo Valvasorjeve kočice. Gosta megla ter strma ovinkasta cesta sta našo pozornost še povečala. Začuden smo bili, ko nam je tovarš svetloval, naj ne oblačimo bund in vetrovk, češ da nam bo kmalu vroče. Res smo se kmalu ogreli, zaspantost in odvečenost sta izgnili, le megla je bila vse gostejša. Pridno smo se vzpenjali. Aleš, ki hodi še v vrtec, je bil na čelu in nihče ni hotel zaostajati, čeprav smo počteno sopli. Po uri hoda pa se je nenadoma megla nehala. Zgledali smo nepozabno sliko: nad nami modro nebo in vrh Stola, v daljavi pa Triglav in ostali vrhovi Julijcev, Karavank in Kamniških planin. Megleno morje pod nami kot da nas ločuje od dveh svetov, svetlega in jasnega, polnega lepote ter mirnega in utrujenega, zavitega v dim in meglo. Pot do vrha se nam je zdela kratka, čeprav smo hodili že uro in pol. Na vrhu

smo se najprej vpisali v knjigo, nato smo se slikali. Tovariš nam je povedal imena gora in gorovij, ki so štrlele iz nekončne beline megle.

Pri malici so se nam pridružile planinske kavke. Niso se nas bale, mi pa smo uživali, ko smo jih gledali, kako spretno jadrajo v vetru. Prišli smo do ideje, da bi zračni tok na grebenu lahko izkoristili tudi za igro. Eden od nas je vrzel kapo v prepad, seveda ne svojo, toda glej — kapa se je v visokem loku vrnila iz prepada in pristala na naši sončni strani. Potem smo poskušali še drugi, vse kape so se vrnile, kot da nočejo na avstrijsko stran. Še dolgo smo se zabavali s to igro narave.

Zadovoljni in srečni smo se poslovili od kavk in jo mahnil nazval. Ustavljali smo se in ozirali po vrhovih, dokler nismo ponovno prišli v meglo.

Nismo bili utrujeni, vendar se je vožnja k kombijem od Valvasorjevega doma kar prilegla. Bili smo živahni in razigrani kot da nismo tisti, ki so zjutraj nejevoljno vsak zase gledali skozi okno. Bili smo še vedno isti. Zoran, Jožica, Karlo, Mladen... vendar drugačni: veseli, razigrani — srečni in bogatejši.

Jožica Košir, — ŠSD Janez Poldi
OŠ Mojštrana

PROGRAM ŠPORTNIH PRIREDITEV

UMETNO DRSALEŠČE:

rekreacijsko drsanje:

- petek, 10. novembra, od 20. do 22. ure za železarno Jesenice,
- sobota, 11. novembra, od 14. do 16. ure,
- nedelja, 12. novembra, od 14. do 16. ure, od 17. do 19. ure in od 20. do 22. ure,

- petek, 17. novembra, od 20. do 22. ure za železarno Jesenice,
- sobota, 18. novembra, od 14. do 16. ure;

hokej:

- sobota, 11. novembra, ob 18.30 za državno prvenstvo HK Kranjska gora:
- HK Medvoščak, Zagreb, vstopnina 20 din,
- sobota, 18. novembra, ob 18.30 za državno prvenstvo HK Jesenice: HK Medvoščak, Zagreb, vstopnina 20 din;

kegljarski na ledu:

- nedelja, 12. novembra, ob 7. uri kegljarski turnir na ledu — slov. liga, I. kolo.

KEGLJISČE:

- sobota, 11. novembra, ob 14. uri ekipno prvenstvo Gorenjske, II. kolo, vstopnine ni.

KOBARKA — dvorana ŽIC:

- sobota, 11. novembra, ob 20. uri — člani, slovenska liga KK Jesenice: KK Jetica, vstopnine ni.

Iz pisarne ŠD Jesenice

HOKEJSKI KLUB JESENICE IN SMUČARSKI KLUB JESENICE ORGANIZIRATA

SEJEM RABLJENE ŠPORTNE OPREME

ki bo na trgu Toneta Čufarja 3 (v nekdanji trgovini Jugoplastike). Sejem bo trajal od 13. do vključno 18. tega meseca, vsak dan od 9. do 12. ure in od 16. do 19. ure.

V ponedeljek in torek, to je 13. in 14., bo sprejem rabljene opreme za prodajo, v sredo, četrtek, petek in soboto, to je 15., 16., 17. in 18. pa bo ta oprema na razpolago za prodajo.

Opremo bodo sprejemali športni delavci, ki bodo lahko občanom pomagali ugotoviti vrednost, v kolikor le-ta še ne bo določena.

Vabimo občane, da pregledajo svojo opremo in izkoristijo sejem za prodajo ali nakup in tako s manjšimi stroški zadovoljijo potrebe po zimski športni opremi.

ZAHVALA

Kolektivu Vatrostalne TOZD Jesenice se najlepše zahvaljujem za odobreno zdravljenje v Rogški Slatini, za prejetu darilo in pozornost, ki so mi jo izkazali ob odhodu v pokoj.

Jolanda Petač

ZAHVALA

Osnovni organizaciji sindikata TOZD Jeklarna se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč in za obisk na domu. Enako se zahvaljujem predstavnikom ostalih družbenopolitičnih organizacij TOZD Jeklarna. Vinko Bizovičar

DEŽURNA TRGOVINA

V soboto, 11. novembra, bo na Jesenicah od 15. do 19. ure odprta trgovina **DELIKATESA** — Kašta 2 na Trdnici.

JAVNA PRODAJA

AMD Jesenice objavlja za ponedeljek 13. novembra ob 18. uri v prostorih AMD Jesenice

JAVNO PRODAJO:

vozila Zastava 750 — Reg. št. Kr 507-13, leto izdelave 1975, isključna cena 14.000,00 dinarjev.

Interesenti morajo pred javno prodajo položiti varščino 10 % od isključne cene.

Kupnino kupec plača takoj, odnosno pred prevzemom vozila. Prometni davek plačan.

AMD Jesenice

ODDAM MANJŠE STANOVANJE

V središču Jesenic pod posebnimi pogoji oddam v najem manjše stanovanje. Vse informacije dobite na telefonski številki 81-820.

ZAHVALA

Ob izgubi naše drage mame

JOŽEFA ZORKO

se iskreno zahvaljujem vsem sosedom, prijateljem in znancem ter kolektivom za darovane vence in cvetje ter za izrečena sožalja.

Posebno se zahvaljujem zdravniku Mihaelu Sajevcu za obiske na domu v času večletne bolezn pokojnice in pevcem za zapete žalostinke ob odprtem grobu.

Se enkrat vsem, ki ste karkoli storili dobrega za našo mamu prav lepa hvala.

Zalujoči: vsi njeni

ZAHVALA

Dotrpel je moj ljubi mož

ALBERT ŽELEZNIK delovodja v pokouju

Iskreno se zahvaljujem vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so mojega moža spremili k počitku, darovali cvetje in mi izrekli pisno ali ustno sožalje.

Srečna hvala dr. Novaku za dolgotrajno zdravljenje in obiske na domu, enako tudi dr. Čehu.

Lepo se zahvaljujem sosedu Cilki in Porčičevim za pomoč v najtežjih trenutkih ter sostanovalcem za venco. Zahvaljujem se tudi pevcem, ki so s pesmijo počastili spomin pokojnika.

Vsem še enkrat iskrena hvala.

Zalujoča žena Albina in sorodstvo

ZAHVALA

Ob prerani izgubi dragega očeta

JOŽETA ROZMANA

upokojenca železarne Jesenice

se iskreno zahvaljujem vsem sorodnikom, znancem in prijateljem za darovano cvetje in izrečena ustna in pisna sožalja.

Posebno zahvalo izrekamo zdravniku in osebjem internega oddelka jeseniške bolnice za njihovo potrpežljivost, prim. dr. Tatjani Zalokar za obiske na domu, sodelavcem kadrovskega sektorja ter kolektivu valjarne žice za poslovalne besede ob odprtem grobu.

Najlepša hvala tudi pevcem za zapete žalostinke.

Zalujoči: sin Jože s Katarino in Primožem

ZAHVALA

Ob smrti sestre in tete

ANE BIČEK

se iskreno zahvaljujem vsem sosedom za pomoč, posebno družini Rebolj, Milki Izda in Ivanki Mrak. Posebno zahvalo smo dolžni dr. Sajevcu in dr. Hribarju ter osebjem internega oddelka jeseniške bolnice. Zahvaljujem se stanovalcem bloka Revolucije 5 za podarjeni venci, pevcem za zapete žalostinke in vsem, ki so jo spremili na njeni zadnji poti.

Zalujoči: brat Ferdinand in ostalo sorodstvo

Kaj bomo gledali v kinu

Kino RADIO

11. novembra domači barvni film **HAJDUŠKI CASI**, režija Vladimir Tadej, v gl. vlogi Slavko Simič, ob 15. uri.

11. in 12. novembra amer. barvni fantastični film **VOJNA ZVEZD**, režija George Lucash, v gl. vlogi Mark Hamill, ob 17. in 19. uri. Cene vstopnicam so zvišane.

13. in 14. novembra italij. CS barvni kavbojski film **MANAJA**, režija Sergio Marino, v gl. vlogi Maurizio Merly, ob 17. in 19. uri.

15. novembra angl. barvni akcijski film **LETEČI ODDELEK SCOTLAND YARDA**, režija David Wickes, v gl. vlogi John Thaw, ob 17. in 19. uri.

16. novembra ni predstav.

17. novembra italij. barvni film — drama **ŠKOFOVA SPALNICA**, režija Dino Risi, v gl. vlogi Ugo Tognazzi, ob 17. in 19. uri.

18. in 19. novembra hongkongski barvni film — karate **PRISIL JE TIGER**, režija Lee Tse Nam, v gl. vlogi Bruce Li, ob 17. in 19. uri.

Kino PLAVŽ

11. in 12. novembra italij. barvni CS kavbojski film **MANAJA**, ob 18. in 20. uri.

12. novembra dom. barvni film **HAJDUŠKI CASI**, ob 10. uri.

13. in 14. novembra amer. barvni fantastični film **VOJNA ZVEZD**, ob

18. in 20. uri. Cene vstopnicam so zvišane.

15. novembra ni predstav.

16. novembra amer. barvni film — psih. drama **NISEM TI OBLJUBILA ROZNATEGA VRTA**, ob 18. in 20. uri.

17. novembra angl. barvni akcijski film **LETEČI ODDELEK SCOTLAND YARDA**, ob 18. in 20. uri.

18. in 19. novembra amer. barvni kriminalni film **UMRI NA DRUGEM MESTU**, ob 18. in 20. uri.

Kino DOVJE — MOJSTRANA

11. novembra amer. barvni film — drama **JULIJA**, ob 19.30.

12. novembra amer. barvni akcijski film — drama **HINDENBURG ZADNJI ZEPELIN**, ob 19.30.

18. novembra italij. CS barvni kavbojski film **MANAJA**, ob 19.30.

19. novembra amer. barvni fantastični film **VOJNA ZVEZD**, ob 19.30.

Kino KRANJSKA GORA

11. novembra amer. barvni akcijski film — drama **HINDENBURG ZADNJI ZEPELIN**, ob 19.30.

15. novembra italij. CS barvni kavbojski film **MANAJA**, ob 19.30.

18. novembra amer. barvni fantastični film **VOJNA ZVEZD**, ob 19.30.

OBČANOM KRAJEVNE SKUPNOSTI SAVA

Skupščina krajevne skupnosti in krajevna konferenca SZDL Sava — Jesenice, sklicujeta v torek, 14. novembra ob 18. uri v veliki dvorani Delavskega doma na Jesenicah (pri Jelenu)

KANDIDACIJSKO KONFERENCO

za organe krajevne skupnosti in organe krajevne organizacije SZDL. S svojo udeležbo na konferenci bodo krajin pokazali svojo družbeno zavest in zainteresiranost za popolno uveljavitev krajevne samouprave na vseh področjih družbenega in gospodarskega delovanja.

SVET DELOVNE SKUPNOSTI TOZD OSNOVNA ŠOLA PREŽIHOV VORANC JESENICE

razpisuje prosta dela in naloge:

— pomočnika ravnatelja

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev izpolnjevati še naslednje pogoje:

- da izpolnjuje pogoje učitelja osnovne šole, imeti mora srednjo, višjo ali visoko izobrazbo,
- da ima strokovni izpit in najmanj 5 let vzgojno-izobraževalne prakse in
- moralnopolitične kvalitete ter organizacijske sposobnosti.

Pismene prijave z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev in opisom dosedanjih zaposlitev naj kandidati pošljejo 15 dni po objavi na naslov: TOZD Osnovna šola Prežihov Voranc Jesenice.

ZAHVALA

Ob smrti mojega očeta

IVANA CEPIČA

se iskreno zahvaljujem vsem, ki so ga med njegovo težko boleznijo obiskovali in ga bodrili. Še posebno zahvalo izrekam sosedu, medicinski sestri Heleni Črv za vsestransko pomoč pri negovanju očeta in sekretarju ZK — Zasp, tovaršu Stepanu za poslovalni govor ob odprtem grobu. Hvala tudi vsem sorodnikom, prijateljem ter sosedom za pomoč, podaritev cvetja in izrečena sožalja.

Sin Ivan z družino

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem vodstvu TOZD Družbena prehrana in samskim domovom, ki so z nami sočustvovali ob izgubi dragega moža in očeta Matevža Žemva, upokojenca iz Gorij, prav tako se jim zahvaljujem tudi za denarno pomoč.

Zalujoča žena Antonija z družino

ZAHVALA

Prezgodaj in nepričakovano nas je zapustil ljubljani mož, oče, brat, stari oče in svak

DRAGO KOS

Iskreno se zahvaljujem vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki ste ga spremili na njegovi zadnji poti in mu darovali cvetje.

Zahvaljujem se tudi sodelavcem TOZD Valjarna žice in profilov ter tov. Drapu za poslovalne besede, kakor tudi TOZD RD — inštalacije za venci in sostanovalcem Titove 2 za pozornost. Hvala tudi balinarskemu klubu Jesenice za darovano cvetje. V imenu vsega sorodstva hvala vsem, ki ste sočustvovali z nami in nam izrekli sožalje.

Užaloščeni: žena Zvonka, sin Bojan, Branko, hči Zvonka z družino in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob izgubi drage mame, stare mame in babice

CECILIJE JERMAN roj. KLEMENČIČ

se iskreno zahvaljujem vsem sorodnikom, sosedom in znancem za darovane vence in cvetje, izrečena sožalja ter spremstvo na njeni zadnji poti.

Posebno se zahvaljujem za pogrebno spremstvo pihalnemu orkestru Jeseniških železarjev, pevcem Društva upokojenec Javornik — Koroška Bela, kakor tudi Jaku Svetina za poslovalne besede ob njenem grobu.

Vsem, ki ste sočustvovali z nami in spremili našo mamu na njeni zadnji poti, prav lepa hvala.

Vsi njeni

ZAHVALA

Osnovni organizaciji sindikata TOZD Elektrode se najlepše zahvaljujem za razumevanje in denarno pomoč, ki mi je bila zelo dobrodošla. Erna Jonke

ZMAGA IN TESEN PORAZ

JESENICE : CRVENA ZVEZDA 15:1
(6:0, 4:1, 5:0)

Dvorana v Podmežakliji, gledalcev 500, sodniki Repina (Lj.), Ulčar (Bled) in Rozman (Jesenice). Strelci za Jesenice so bili: Klemenc 4, Pavlič 3, D. Horvat, Š. Ščap in I. Ščap po 2 ter Hafner in M. Horvat po enega, častni zadetek za goste pa je dosegel Jankovič.

Srečanje ni bilo posebej zanimivo. Jeseničani so slabo začeli in so proti oslabljenim Beogradčanom dosegli svoj tretji zadetek šele v dvanajsti minuti. Res se jim ni bilo potrebno truditi, ker so imeli pred seboj slabega nasprotnika, toda tudi tokrat so se velikokrat izkazali kot neučinkoviti in neiznajdljivi. Razveseljivo je, da se je po skoraj dveh mesecih počitka v jeseniške vrste vrnil napadalec Stefan Ščap, ki bo vsekakor dobrodošel v nadaljnjih borbah za točke.

CELJE : KRANJSKA GORA 7:4
(2:0, 2:2, 3:3)

Celje - drsališče v mestnem parku, gledalcev 2000, sodniki I. Petelin (Lj.), Belcer

LETOS MALI JUBILEJ

Tako kot vsako leto se bo tudi letos pričelo tekmovalno v medobčinski gorenjski hokejski ligi, ki poteka že peto leto. Včasih, ko se je to tekmovalno imenovalo še »divja« ligi, so bili pogoji za tekmovalno zelo slabi, saj so se tekme odvijale po raznih zamrznjenih bajejih. Sedaj pa se je veliko spremenilo. Tekme se večinoma odvijajo v hali v Podmežakliji v večernih urah. Kvaliteta iz leta v leto narašča. Letos pa je ta liga že registrirana pri HZS, kot rekreacijska liga.

V tem letu se bo šest ekip potegovalo za naslov medobčinskega prvaka Gorenjske. Od tega štiri ekipe iz Kranjske in dve ekipe iz jeseniške občine. V tem tekmovalju sta doslej vse naslove osvojili ekipe iz Jeseniške občine in sicer ekipa Bleske Dobrave trikrat, ter ekipa Podmežaklje enkrat, ta ekipa je žal razpadla.

Novinec v ligi HK Borovlje iz Javornika, ki je okrepljen z nekdanjima igralcema

in Setina oba Celje. Strelci so bili za Celje: Felc in Vertovšek po dva ter Bratec, Ograjšek in Lesjak po enega, za Kranjsko goro pa Kern, Raspet, Golja in Razinger po enega.

Kljub porazu je treba čestitati mladim Kranjskogorcem, ki so igrali zelo dobro. Po sigurnem vodstvu Celjanov, so gostje z Jesenic zmanjšali na 3:4, kar dokazuje, da so se morali domačini v nadaljevanju krepko potruditi, da so dosegli zmago. Upoštevajoč presenečenje in odlično igranje Celjanov proti moštvu Jesenic in poraz Kranjske gore le s tremi zadetki razlike, je očitno, da Kranjskogorci znajo igrati solidno tudi v gosteh.

HRVAŠKO SLOVENSKA LIGA

BLED : PREVOJE 18:4 (6:0, 6:2, 6:2)

V nadaljevanju državnega prvenstva bo v soboto, 11. novembra, na Jesenicah srečanje med Kranjsko goro in Medveščakom ob 18.30. Jeseničani pa bodo igrali v Ljubljani z Olimpijo, Blejci pa prav tako v gosteh s Tivolijem.

LEP
MEDNARODNI
USPEH EKIPE
VATROSTALNA

V soboto, 4. novembra, se je ekipa »Vatrostalne« udeležila v mestu Kufstein v avstrijskih Tirolah mednarodnega turnirja v kegljanju na ledu. Sodelovalo je deset ekip iz Zvezne republike Nemčije, 17 ekip iz Avstrije in ekipa Vatrostalne. Med 28 ekipami je Vatrostalna osvojila deseto mesto po količniku, po osvojenih točkah pa je delila osmo mesto, za kar je prejela lep pokal.

Ekipa je nastopila v naslednji postavi: Milenko Perić, Jože Hafner, Ivan Zeleznikar, Alojz Babnik in Rudi Šapek.

Ruša

NEODLOČENO
V PETEM KOLU

V petem kolu republiške šahovske lige so se Jeseničani v šahovskem domu na Jesenicah pomerili s trboveljsko ekipo Rudarja. Trboveljski šahisti imajo v svoji ekipi nekaj dobrih posameznikov, vendar je ekipa letos v celoti nekoliko slabša. Jeseničani so v zadnjih dveh kolutih doživeli dva poraza, zato je bilo pričakovati zmago, vendar pa tudi tokrat ni šlo najbolje. Neodločen rezultat je uspeh za goste, Jeseničani pa nikakor ne morejo več ujeti priključka z najboljšimi.

Zorko, Krajnik in Sterle so na članskih deskah zmagali, pri članicah je le Tratnjekova osvojila celo točko, medtem ko Marušičeva še naprej niza neuspehe. Mladina sta ponovno osvojila polovico možnih točk, vendar tako, da je Kosmač izgubil, Soklič pa zmagal. Jeseničani so po tem kolu četrti s 25 točkami.

V nedeljo gostujejo Jeseničani v Kranju.

KT

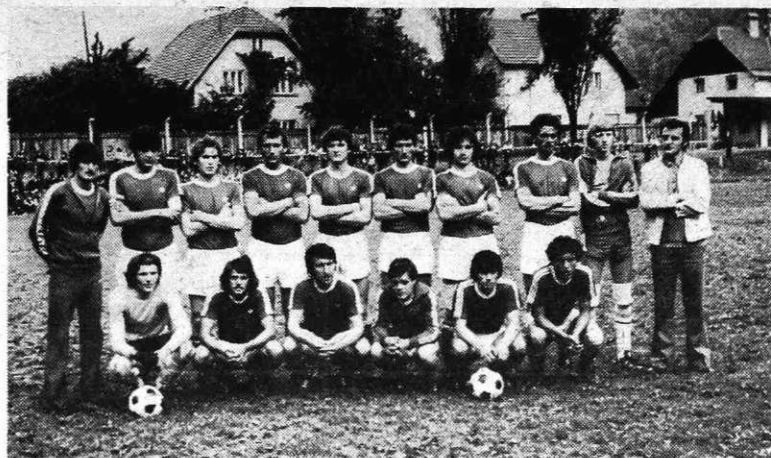
DVOBOJ
SOSEDNIJH ŠOL

V petek, 3. novembra, so se v šahovskem dvoboju pomerili učenci osnovne šole Tone Čufar in osnovne šole Prežihov Voranc z Jesenic. Dvoboju so odigrali na desetih deskah, vsak igralec pa je imel za razmišljanje na voljo 30 minut. Po hudih bojih so učenci osnovne šole Tone Čufar prepričljivo premagali slabše sovratnike iz sosednje šole z rezultatom 6 1/2:3 1/2.

Posamezni izidi: Ivelja : Durič 1:0, Šabanovič : Bešič 1:0, Kralj : Crnkčič 0:1, Blagojevič : Tučen 1:0, Cencelj : Šlišk 1/2:1/2, Kosmač : Šabič 1:0, Antič : Gensikič 0:1, Zimic : Sušur 0:1, Zalokar : Bernik 1:0, Iskra : Romanšič 1:0.

K zmagi je veliko pripomogla tudi mentorica Nada Marušič, ki je učence odlično pripravila na dvoboj.

K. KOSMAČ

Člansko moštvo NK Jesenice, ki nastopa v gorenjski nogometni ligi, je jesenski del tekmovalnega končalo zelo uspešno, saj niso izgubili niti ene tekme, le v Kranju so s Triglavom igrali neodločeno. Člansko moštvo je tako ob zaključku jesenskega dela na prvem mestu. Člansko moštvo NK Jesenice sestavlja dvajset igralcev, ki jih trenira Marjan Žurman. Kot pravijo nogometaši, zmage niso naključje, temveč so dosežene s trdim delom na treningih. Pri tem še velja omeniti, da so bili jeseniški nogometaši izredno aktivni tudi v poletnih mesecih. Odigrali so vrsto prijateljskih tekem z jugoslovanskimi nogometnimi moštvii, med drugim tudi s Partizanom iz Beograda. Nadalje so gostovali tudi v Italiji, kjer so si prav tako pridobili dosti izkušenj in potrebne kondicije. (Foto in tekst - Janko Rabič)

Prve deske ŠD Jesenice - Zorko, Zeleznik, Krničar - na dvoboju, z Rudarjem (Foto T. Konobelj)

Odbojka

DVA PORAZA ODOJKA

Jeseničanke so doživele poraz tudi v tretjem in četrtem kolu II. zvezne odbojarske lige in sicer na gostovanju v Novi Gorici z ekipo Merkurja in doma z ekipo Branika iz Maribora.

MERKUR : JESENICE 3:1 (8, 5, 8)

Igralke Merkurja so v tretjem kolu popolnoma nadigrale naše igralke, saj je srečanje trajalo le štirideset minut. Vendar rezultat ni posledica le dobre igre domačink, temveč tudi izredno slabe igre jeseniških igralk, predvsem pri sprejemu servisa in serviranju, kar je pogosto vodilo v izgubo točk. Kaj se je zgodilo, da niso mogle niti pripraviti, kaj šele uspešno realizirati oz. zaključiti akcije. Upamo lahko le, da so igralke bogatejše za nekaj novih izkušenj, katere pa bodo morale upoštevati pri nadaljnjem delu.

JESENICE : BRANIK 2:3
(-8, 8, 13, -9, -7)

V skoraj dveurni borbi za vsako točko, je na koncu slavil favorit - ekipa Branika. Vendar bi bil po prikazanih igri rezultat lahko tudi drugačen in to v korist domače ekipe. Lahko rečemo, da sta nam ekipi prikazali odlično igranje, polno kombinacij na mreži, lepih in poštenih obramb v bloku in polju, kar predvsem velja za naše igralke, ki so prikazale najboljšo igranje doslej. Posebej moramo pohvaliti Balohovo, ki verjetno edina jemlje odbojko resno, kar se pozna tudi v njeni igri tako na mreži, kot v polju, čeprav tudi igra ostalih ni bila slaba.

Že prvi set je pokazal, da favorizirane gostje ne bodo imele lahkega dela z našimi igralkami, saj so se uspešno in enakovredno borile za vsako točko. Mislim, da so se naše prejšnje izgube vdale in bi lahko z malo več volje presenetile gostje že v tem setu.

Drugi in tretji set so domačinke odigrale res v velikem slogu in popolnoma nadigrale gostje, ki nikakor niso znale najti pravega načina za protigro.

Toda četrti in peti set sta le prinesla preobrat, ki pa je šel le na račun boljše telesne pripravljenosti gostij.

Kljub porazu pa vseeno lahko rečemo, da se naše igralke z resno in odgovorno igro lahko uspešno borijo za zmago tudi proti telesno boljše pripravljene ekipi, vendar bi se tega morale zavedati prav vse igralke in ne samo posameznice.

V naslednjem kolu gostujejo v Puli in s tako igro, kot so jo prikazale v srečanju z Branikom lahko presenetijo.

ACO

TURNIR
V ŽIROVNICI

Občinska konferenca ZSMS Jesenice je v mesecu novembru organizirala vrsto športnih prireditev v počastitev X. kongresa ZSMS in dneva republike. Tekmovalna v odbojki, šahu, nogometu, košarki, kegljanju na asfaltu in namiznem tenisu, so se začela v nedeljo, 5. novembra, v telovadnici osnovne šole v Žirovnici z odbojarskim turnirjem, na katerem je sodelovalo kar šest ekip in sicer iz: TOZD Hladna valjarna Bela, šole za zdravstvene delavce, krajevne skupnosti Žirovnica, krajevne skupnosti Javornik - Koroška Bela, krajevne skupnosti Plavž in železarske Jesenice.

Mladi odbojkarji iz Žirovnice so uspeli premagati vse nasprotnike in so premočno osvojili prvo mesto. Drugo mesto je pripadalo odbojkarjem Plavža, medtem ko je ekipa Železarske presenetljivo osvojila šele tretje mesto, čeprav je veljala pred tekmovalcem za favorita. Turnir je bil s prizadevanjem mladih prireditev iz Žirovnice dobro organiziran. Že naslednji teden pa se bodo nadaljevala tekmovalna v drugih športnih panogah.

TK

Košarka

OBČINSKI TURNIR

V nedeljo, 5. novembra, je bil v telovadnici ŽIC občinski turnir v košarki. Nastopile so štiri ekipe, ki so se srčno borile in prikazale lepo košarko. Takih in podobnih turnirjev naj bi bilo v prihodnje še več. Žal pa pri odgovornih na občinski zvezi za telesno kulturo ni posebnega zanimanja za to. Doseženi so bili naslednji rezultati:

TRHLE VEJE : MOJSTRANA 54:38
(28:14)

Za Trhle veje so nastopili: Pesjak 4, Prešeren 20, Brejc 4, Kavčič 4, Pavlič 10, Srčen 12, Pogačnik; za Mojstrano pa: Zima F. 4, Zima I. 4, Lakota, Čebulj 4, Skumavec, Otovič 2, Hladnik 20, Brežan 4.

V prvih minutah je povedla Mojstrana z 8:2, nato so Trhle veje izenačile in do konca razliko še povečale.

KK JESENICE : ŽELEZAR 55:45
(36:24)

Do 15. minute prvega dela je bila igra enakovredna in sta se ekipi menjavali v vodstvu. Takrat se je razigral Smolej in dosegel 12 košev in po prvem delu so Jeseničani tudi za toliko vodili. V drugem delu pa igralcem Železarja kljub borbeni igri ni uspelo zmanjšati razlike.

Za Jesenice so nastopili: Novak, Šiler 4, Rizvanović 2, Matučec 13, Berginc 8, Smolej 20, Lešnjak 8, Kržič 2; za Železarja: Pirih 14, Mihelič 7, Tolar, Mišič, Sredanović, Noč 17, Svetlin 5, Babič 2, Logar.

KRANJSKA GORA PRED VELIKIMI
ŠPORTNIMI PRIREDITVAMI

V Kranjski gori se v teh dneh pospešeno pripravljajo na dve letosnji največji in najpomembnejši športni prireditvi pri nas. Na pobojih Vitranca bosta 21. in 22. decembra dve tekmi za svetovni pokal v slalomu in veleslalomu v okviru pokala Vitranca. Organizacijskemu komiteju pokala Vitranca je za letošnjo zimsko sezono prvič v zgodovini mednarodnih smučarskih tekmovalanj uspelo dobiti kar dve tekmi, ki veljata za svetovni pokal. To izredno priznanje so si kljub nekaterim težavam pridobili predvsem zaradi zelo visokih in laskavih ocen organizacije s strani uradno delegiranih predstavnikov mednarodne smučarske organizacije kakor tudi predstavnikov tujega tiska.

Kot že rečeno, so priprave v Kranjski gori v polnem teku. Predvidoma že v tem tednu bodo zaključena dela na progah za slalom in veleslalom na pobočjih Vitranca, ki so jih temeljito obnovili, tako da bodo sedaj ustrezala normam oziroma predpisanim pogojem, ki se zahtevajo za tekmovalne za svetovni pokal. Proge so tudi že potrdili konec tedna v Baslu v Švici na sestanku organizatorjev tekem za svetovni

pokal. Tega sestanka se je udeležil tudi sekretar organizacijskega komiteja za pokal Vitranca Vojteh Budinec, ki je na sestanku predložil vso potrebno dokumentacijo za proge, ki so jo odgovorni potem tudi potrdili.

Pomembnost velike kranjskogorske prireditve je še posebej podkrepljena s tem, da je pokroviteljstvo prevzel Mitja Ribičič, predsednik republiške konference socialistične zveze. Že v uvodnih stikih s prireditelji je poudaril velik pomen takih prireditev za popularizacijo smučarskega športa in za širjenje ponudbe turističnega gospodarstva pri nas.

Najbolj pomembno delo sedaj čaka članke gospodarske komisije, ki mora zagotoviti ustrezna sredstva s pomočjo reklamne ponudbe delovnim kolektivom. Prav tako pa čaka pomembno delo tudi članke propagandne komisije.

Ob koncu naj še povemo, da bo za obe veliki prireditvi poskrbeli neposredni televizijski prenos, prisotnih pa bo tudi veliko število novinarjev, med njimi bo več kot sto tujih.

J. R.

Sodnika na odbojarskem turnirju v Žirovnici (Foto T. Konobelj)

Mladinski ekipe krajevnih skupnosti Žirovnica in Javornik - Koroška Bela (Foto T. Konobelj)

JUDO
EKIPA GORENJSKE
ŠE NAPREJ NA ČELU
I. SLOVENSKE JUGO LIGE

V mesecu oktobru so startali judoisti v prvi slovenski judo ligi, v kateri nastopa tudi ekipa Gorenjske, katero predstavljajo pretežno judoisti judo sekcije TVD Partizan Jesenice.

Ligo sestavlja 12 ekip, med katerimi je tudi lanskeletni zvezni ligaš, ljubljanska Olimpija.

Za ekipo Gorenjske je bil start več kot uspešen, saj so v prvem kolu premagali vse tri nasprotnike, med katerimi je bila tudi favorizirana ekipa Murske Sobote, v kateri so trije državni reprezentanti. Gorenjska je tako osvojila vseh šest možnih točk. Mnogo lažje, kot z ekipo Murske Sobote pa so opravili z ekipama Reke in Drave.

Ekipo Gorenjske so sestavljali naslednji tekmovalci: Lokar, Krehmčič, Bečirovič, Polanc, Tušek, Jereb, Čebulj, Kučina, Gaturič, Anderle.

Treba je poudariti, da so tekmovalci kljub pomanjkanju tehnične in strokovne pomoči pokazali izredno srčnost in požrtvovalnost, kar je razvidno iz rezultatov: Gorenjska : M. Sobota 3:2, Gorenjska : Drava 5:1, Gorenjska : Reka 5:2.

V drugem kolu so predstavniki ekipe Gorenjske startali s precej več optimizma. V treninge so vključili še več prostega časa in s sistematičnim delom nadoknadili nekatere pomanjkljivosti.

Tako so se v soboto, 4. novembra, v Slovenski Bistrici pomerili z lanskeletnim zmagovalcem v prvi slovenski JUDO LIGI, ekipo Impol II in v večnem rivalom Šiško.

Najprej so odpravili ekipo Impol II z visokim rezultatom 6:1, nato pa še ekipo Šiške s tesnim izidom 4:3.

Tako je sedaj ekipa Gorenjske edina na čelu lestvice in ima odlične možnosti za zelo visoko uvrstitev, kajti edina resna

ovira je le ljubljanska Olimpija, ki je lanske sezono nastopala v prvi zvezni ligi. V naslednjem kolu se bo ekipa Gorenjske pomerila v Kranju z ekipama Triglava in Račami. Vsi tekmovalci so optimisti in upajo, da bodo uspeli tudi v tem kolu in si tako še bolj utrdili vodstvo na čelu lestvice.

Najbolj zaslužni za odlične uspehe judoistov Gorenjske so: Gaturič, Jereb, Čebulj in pa Anderle, kateri je tudi član slovenske reprezentance, ki je zastopala Slovenijo 28. oktobra v Beogradu na turnirju republik v počastitev dneva osvoboditve Beograda. Reprezentanca Slovenije je zasedla odlično drugo mesto za ekipo Madžarske.

Vsi člani Judo sekcije se zahvaljujejo delovni organizaciji železarske Jesenice za odobritev dopustov nekaterim članom v času tekmovalja.

V nedeljo, 12. novembra, judoisti Jesenic potujejo v Zagreb na Abramovičev memorial. Tekmovalje bo potekalo posamično in upajamo da uspehi naših fantov ne bodo izostali.

In še lestvica po II. kolu:

Gorenjska	5	5	0	0	39	10
M. Sobota	5	4	0	1	43	8
Olimpija	5	4	0	1	40	8
Bežigrad	5	4	0	1	35	8
Maribor	5	3	0	2	30	6
Triglav	5	3	0	2	21	6
Rače	5	2	0	3	28	4
Šiška	5	2	0	3	26	4
Impol	5	1	0	4	23	2
Rijeka	5	1	0	4	23	2
S. Gradec	5	1	0	4	16	2
Drava	5	0	0	5	16	0

P. E.